

BASARABIA

100 DE ANI DE LA UNIREA CU ROMÂNIA

București 2018

EXPOZIȚIA / THE EXHIBITION

BASARABIA - 100 DE ANI DE LA UNIREA CU ROMÂNIA
BESSARABIA - 100 YEARS SINCE THE UNION WITH ROMANIA

ORGANIZATOR / ORGANIZER:

Muzeul Național de Istorie a României / The National History Museum of Romania

PARTENERI / PARTNERS:

Arhivele Naționale ale României / The National Archives of Romania

Muzeul Național de Istorie a Moldovei / The National Museum of History of Moldova

Serviciul de Stat de Arhivă al Republicii Moldova - Arhiva Națională a Republicii Moldova /

The State Archival Service of the Republic of Moldova - The National Archive of the Republic of Moldova

Consiliul Național pentru Studiarea Arhivelor Securității / The National Council for the Study of the Security Archives

ORGANIZAREA EXPOZIȚIEI / THE ORGANIZATION OF THE EXHIBITION:

Muzeul Național de Istorie a României / The National History Museum of Romania:

Cornel-Constantin Ilie, Cristina Păiușan-Nuică, Alexandra Mărășoiu,

Oana Ilie, Nicoleta König, Flavius Roaită, Cristiana Tătaru

Arhivele Naționale ale României / The National Archives of Romania:

Elena Mușat, Laura Dumitru

Muzeul Național de Istorie a Moldovei / The National Museum of History of Moldova:

Elena Ploșniță, Ana Grițco, Vera Serjant

Consiliul Național pentru Studiarea Arhivelor Securității / The National Council for the Study of the Security Archives:

Oana Demetriade, Mihai Demetriade

MULȚUMIRI PENTRU SPRIJINUL ACORDAT /

ACKNOWLEDGEMENTS FOR THE SUPPORT PROVIDED:

Prof.univ.dr. Gheorghe Postică (șef cabinet ministru - Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova /

Head of the Cabinet - the Ministry of Education, Culture and Research of the Republic of Moldova)

Iurie Colesnic (scriitor, istoric al literaturii / writer, literary historian)

Dr. Ioan Drăgan (director Arhivele Naționale ale României / director of the National Archives of Romania)

Dr. Eugen Sava (director Muzeul Național de Istorie a Moldovei / director of the National Museum of History of Moldova)

Dr. Ion Varta (director Serviciul de Stat de Arhivă al Republicii Moldova / director of the State Archival Service

of the Republic of Moldavia)

B**A****S****A****R****A****B****I****A**

100 de ani de la unirea cu România

BESSARABIA - 100 YEARS SINCE THE UNION WITH ROMANIA

Muzeul Național de Istorie a României
București 2018

CATALOGUL EXPOZIȚIEI / THE CATALOGUE OF THE EXHIBITION
„BASARABIA - 100 DE ANI DE LA UNIREA CU ROMÂNIA”
“BESSARABIA - 100 YEARS SINCE THE UNION WITH ROMANIA”

Cornel-Constantin Ilie (coord.), Cristina Păiușan-Nuică, Alexandra Mărășoiu, Oana Ilie

SURSE FOTO / PHOTO CREDITS:

Muzeul Național de Istorie a României / The National History Museum of Romania (MNIR / NHMR)

Arhivele Naționale ale României / The National Archives of Romania (ANR / NAR)

Muzeul Național de Istorie a Moldovei / The National Museum of History of Moldova (MNIM / NMHM)

Arhiva Națională a Republicii Moldova / The National Archive of the Republic of Moldova (ANRM / NARM)

Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității / The National Council for the Study of the Security Archives (CNSAS / NCSSA)

Iurie Colesnic (Iu.C.)

Dan Dimăncescu

GRAFICĂ&DTP / GRAPHICS&DTP: Cornel-Constantin Ilie

La realizarea catalogului au contribuit, prin informațiile puse cu generozitate la dispoziție:

dl. Iurie Colesnic, dl. dr. Ion Varta, dl. Dan Dimăncescu (consul onorific al României la Boston)

To the making of this catalogue have contributed, through the information they generously offered us:

Mr. Iurie Colesnic, Dr. Ion Varta, Mr. Dan Dimăncescu (Romanian honorific consul to Boston)

© MNIR 2018

Codul CIP poate fi consultat pe pagina web a Bibliotecii Naționale a României - www.bibnat.ro

ISBN 978-606-622-363-8

CUPRINS | CONTENTS

Cuvânt înainte | 6

Basarabia. Drumul spre Unire | 8

Personalități ale Unirii Basarabiei | 78

**Basarab - Țara Basarabească - Basarabia... Despre originea
denumirii Moldovei dintre Prut și Nistru | 96**

Foreword | 102

Bessarabia. The road towards the Union | 104

Personalities of the Union of Bessarabia with Romania | 116

**Basarab – Bessarabian Land – Bessarabia... On the origins of the
name of Moldavia between the Prut and the Dniester Rivers | 130**

List of illustrations | 134

CUVÂNT ÎNAINTE

Credincios misiunii sale, Muzeul Național de Istorie a României deschide celebrarea Centenarului României Mari cu o rememorare a evenimentelor din memorabilul AN 1918. Prin amploarea și complexitatea sa, expoziția *Basarabia - 100 de ani de la unirea cu România* este prima de acest fel organizată nu numai la București, dar în tot spațiul unde se vorbește și se simte românește.

Publicul românesc și străin care va trece pragul acestei expoziții va avea sub ochi și va putea medita asupra documentelor esențiale prin care românii basarabeni și-au exprimat, în anii 1917-1918, în mod liber, ferm și democratic, năzuințele de recunoaștere a drepturilor legitime de a-și decide singuri soarta, ca populație autohtonă și majoritară în teritoriul dintre Prut, Nistru și Marea Neagră. Vizitatorii vor putea înțelege și acțiunea extraordinară a elitelor politice și intelectuale ale românilor din vechiul Regat de a fructifica o uriașă și unică oportunitate istorică și să sprijine demersul conașionalilor din Basarabia *de a se uni cu Țara*. Demersurile românilor din ceea ce mai rămăsese liber din teritoriul național sunt cu atât mai demne de a fi apreciate cu cât ele veneau din acea mică Românie, redusă doar la o parte din teritoriul Moldovei din dreapta Prutului și aflată ea însăși în fața unor probleme de viață și de moarte, prinsă între tentaculele armatelor Puterilor Centrale, bandelor bolșevicilor și naționaliștilor ucraineni, izolată de Aliați.

Votul zdoritor al Sfatului Țării din 27 martie/9 aprilie 1918, organul reprezentativ, ales democratic al tuturor locuitorilor din Basarabia este și va rămâne elocvent peste veacuri pentru adevărata dorință a românilor și a altor etnii din ținutul dintre Prut și Nistru, rupt din trupul Moldovei de către de Imperiul Rus în 1812. Și azi, la 100 de ani de la acele momente istorice, sprijiniți pe adevărul de necontestat al documentelor, putem spune lumii: *Da! Românii dintre Prut și Nistru au dorit ca „Basarabia să se unească cu Mama sa, România”!* Unirea Basarabiei cu România a fost prima piatră așezată la temelia edificiului desăvârșirii unității naționale a României, edificiu clădit pe comunitatea de limbă, cultură și istorie, cimentat de râuri de sânge și lacrimi. Această primă Unire a fost o mare operă a mai multor generații pentru succesul căreia și-au dat mâna politicienii, soldații și ofițerii, intelectualii și cetățenii de rând de pe ambele maluri ale Prutului, cărora li s-au alăturat și voluntarii români din Transilvania și Bucovina, cu toții convinși că dreptatea istorică este de partea lor. Într-un fel, a fost o repetiție pentru seria „unirilor” care vor marca acel unic an istoric al românilor – 1918. Și cu acest prilej vizitatorul de azi va putea aprecia cât de mare a fost rolul intelectualilor ridicăți din rândul românilor basarabeni: învățători, profesori, preoți, scriitori, juriști, economiști, medici, bărbați și femei, oameni cu idei politice de stânga sau de dreapta, republicani sau monarhiști, dar cu toții animați de ideea apărării drepturilor românilor din acest ținut la demnitate națională și dreptate socială.

Vizitatorul expoziției își va pune, poate, întrebarea: „de ce sunt prezentate doar atât de puține obiecte personale ale oamenilor din Basarabia care au pregătit și făcut Unirea?” Răspunsul poate fi relativ ușor descifrat, dacă vom urmări soarta lor în anii 1940-1970, sub regimul bolșevic din URSS și al mancurților aduși la putere de Armata Roșie la Chișinău, Tiraspol și București. După ocuparea Basarabiei de către URSS, la sfârșitul lunii iunie 1940, conducătorii românilor basarabeni care au pregătit și înfăptuit unirea, membrii Sfatului Țării care au votat-o, au fost declarați criminali politici și au fost arestați, supuși exterminării fizice și psihice, bunurile lor personale au fost confiscate, furate și distruse. S-a încercat ștergerea numelor lor din memoria istorică a românilor. Depun mărturie despre aceste grozăvii destinele martirilor: Teodosie Cojocaru – mort la Chișinău, în 1941, Emanoil Catelli, mort la Cistopol, în 1943, Ion Ignatiuc, mort într-un lagăr din Tatarstan, în 1943, Vladimir Bodescu, mort la Cistopol, în 1941, Alexandru Baltagă, mort la Cistopol, în 1942, Constantin Bivol, mort la Cistopol, în 1942, Ștefan Botnariuc, mort la Penza, în 1941, Theodor Neaga, mort la Penza, în 1941, Grigore Turcuman, mort în 1942, la Penza, Nicolae Secară, mort la Penza, în 1942, Luca Știrbeț, mort la Cistopol, în 1942, Pantelimon Synadino, dispărut după 9 iulie 1940, Teodor Uncu, dispărut după 17 iulie 1940.

Cu atât mai dureros a fost faptul că acest lucru s-a întâmplat și în România comunistă, supusă în primii ani ai „regimului de democrație populară” unui amplu proces de falsificare a adevărului istoric și de anihilare a identității naționale. Moartea în închisorile de la Sighet și Văcărești a lui Ion Pelivan, Daniel Ciugureanu, Vladimir Cristi nu va putea fi scuzată și iertată niciodată, așa cum nu pot fi scuzate și iertate chinurile la care au fost supuși în închisorile românești și sovietice fruntașii mișcării de eliberare a românilor din

Basarabia – Pantelimon Halippa și Onisifor Ghibu, care au avut șansa să le supraviețuiască și să depună mărturie asupra ororilor trăite pentru refuzul lor de a abjura crezul în dreptul românilor la libertate și autodeterminare națională. Ce modele minunate de demnitate umană și consecvență intelectuală oferă acești oameni care, deși trecuți prin iadul închisorilor comuniste și rămași să trăiască sub un regim comunist, au continuat să protesteze contra anexării Basarabiei de către URSS, contra politicilor genocidale și de anihilare a conștiinței naționale la care era supusă populația acestei provincii de către sistemul politic sovietic după 1944 și să facă cunoscute lumii crimele contra românilor basarabeni! Într-o lume tot mai confuză și alienată, supusă, în continuare, manipulării grosolane și falsificării istoriei de forțe politice pro-imperiale, considerăm că este de datoria noastră să facem cunoscute și recunoscute numele și faptele celor implicați în realizarea Unirii Basarabiei cu România: Regele Ferdinand I, Regina Maria, Ion Inculeț, Pantelimon Halippa, Paul Gore, Alexandru Marghiloman, Emanoil Porumbaru, Ștefan Ciobanu, Ion Buzdugan, Gherman Pântea, Constantin Stere, Ernest Broșteanu, Alexei Mateevici, Pantelimon Erhan, Vladimir Cristi, Nichita P. Smochină, Daniel Ciugureanu, Anton Crihan, ca și a martirilor amintiți deja.

Expoziția *Basarabia - 100 de ani de la Unirea cu România* este rodul cooperării fructuoase dintre Muzeul Național de Istorie a României și cele mai reprezentative instituții din România și Republica Moldova dedicate păstrării memoriei istorice a națiunii: Muzeul Național de Istorie a Moldovei, Arhivele Naționale ale României, Serviciul de Stat de Arhivă al Republicii Moldova - Arhiva Națională a Republicii Moldova și Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității. Ea a fost gândită și coordonată de către dr. Cornel-Constantin Ilie, director adjunct al Muzeului Național de Istorie a României și dr. Cristina Păiușan-Nuică. La realizarea expoziției au participat colegii noștri de la Secția de Istorie Medievală, Modernă și Contemporană: Alexandra Mărășoiu, dr. Oana Ilie (șefa secției), Nicoleta König și Flavius Roaită, de la Secția Relații Publice. Lor li s-au alăturat dr. Elena Mușat și Laura Dumitru, de la Arhivele Naționale ale României, precum și dr. Elena Ploșniță, Ana Grițco și Vera Serjant, de la Muzeul Național de Istorie a Moldovei din Chișinău. Doresc să le mulțumesc tuturor și cu această ocazie pentru munca depusă în realizarea acestei prime mari expoziții din ciclul celor pe care le vom prezenta cu ocazia Centenarului Marii Uniri a Românilor, atât în numele viitorilor vizitatori cât și al meu, personal. Muzeul Național de Istorie a României dorește să-și exprime recunoștința pentru sprijinul acordat în realizarea expoziției *Basarabia 100 de ani de la Unirea cu România* domnilor: prof. univ. dr. Gheorghe Postică, șef cabinet ministru (Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova), Iurie Colesnic, scriitor și istoric al literaturii, de la Chișinău, dr. Ioan Drăgan, directorul Arhivelor Naționale ale României, dr. Eugen Sava, directorul Muzeului Național de Istorie a Moldovei din Chișinău, precum și dr. Ion Varta, directorul Serviciului de Stat de Arhivă al Republicii Moldova. Atât expoziția, cât și catalogul care o însoțește au avut mult de câștigat ca urmare a informațiilor care ne-au fost puse, cu generozitate, la dispoziție, de către domniul Iurie Colesnic, dr. Ion Varta și Dan Dimăncescu, consulul onorific al României la Boston. Doresc să le mulțumesc și să-i asigur de toată prețuirea noastră colegială.

Realizată prin reunirea resurselor unor instituții atât de prestigioase, sperăm că expoziția *Basarabia - 100 de ani de la Unirea cu România* va contribui la mai buna înțelegere și cunoaștere a istoriei noastre de către generația care are șansa să trăiască Centenarul celebrării desăvârșirii unității naționale a românilor și va constitui, fie și o simbolică recunoștință pentru năzuințele și faptele extraordinare ale acelor visători minunați care, în urmă cu un secol, declarau în fața Țării și lumii întregi că „Republica Democratică Moldovenească (Basarabia), în hotarele ei dintre Prut, Nistru, Marea Neagră și vechile granițe cu Austria, ruptă de Rusia acum o sută și mai bine de ani din trupul vechii Moldove, în puterea dreptului istoric și dreptului de neam, pe baza principiului că noroadele singure să-și hotărască soarta lor, de azi înainte și pentru totdeauna SE UNEȘTE CU MAMA SA, ROMÂNIA”.

Dr. Ernest Oberländer-Târnoaveanu
Director General al Muzeului Național de Istorie a României

BASARABIA. DRUMUL SPRE UNIRE

Cristina Păiușan-Nuică

Războiul ruso-otoman dintre 1806-1812 (primul din cele patru din secolul al XIX-lea) a dus la anexarea de către Imperiul Țarist a teritoriului Moldovei dintre „Prut și Nistru, acea parte mai mare și mai fertilă a Principatului Moldovei” (L. Casso)¹. Tratatul de pace de la București (Hanul lui Manuc), din 16/28 mai 1812, stipula ca „hotarul dintre cele două state să fie râul Prut de la intrarea acestuia în țara Moldovei și până la locul în care se întâlnește cu fluviul Dunărea, iar de acolo să urmeze partea stângă a fluviului Dunărea, până la Gura Chiliei și până la mare, iar gura amintită să fie folosită în comun de ambele părți”.

Multă vreme moldovenii au crezut că Pacea de la București din 1812 nu va fi definitivă. Imperiul Țarist a acaparat un teritoriu străin, ce nu i-a aparținut vreodată, jumătate aproape din teritoriul Moldovei: raialele Hotin, Bender, Akkerman, Chilia, Ismail și Reni, tatarlâcul din Bugeac, și ținuturile: Bălți, Soroca, Orhei, Lăpușna, Hotârnicieni, Codrul Tigheciului și Greceni. Noul teritoriu acaparat în beneficiul Împărăției Rusiei mai cuprindea 17 târguri și 685 sate cu o populație totală de circa 482.630 de suflete, fiind cu 7.400 kmp. mai mare decât cel rămas sub oblăduirea domnului Moldovei². Dintre locuitori: 419.240 erau români; 30.000 erau ruteni; 19.130 erau evrei; 6.000 erau lipoveni; 3.200 greci; 2.650 armeni; 1.205 bulgari; 1.205 găgăuzi³.

În 1813 s-a înființat Mitropolia Basarabiei, mitropolit fiind numit Gavriil Bănulescu-Bodoni, supus Moscovei și nu Constantinopolului.

Leon Casso scria în lucrarea *Rusia și bazinul Dunărean*: „prin bucata din Moldova alipită la Rusia ni s-a dat puțința pentru prima oară să dovedim popoarelor creștine din Balcani în ce constă deosebirea dintre creștinii de sub jugul otoman și gradul de fericire ce i-ar aștepta, dacă ar fi adumbriți de aripile vulturului cu două capete”. Țarul Alexandru I dorea să facă „această roditoare țară să se însuflețească de o nouă viață”, fiind un exemplu de bună administrare. În anul 1818 a fost adoptat *Așezământul regiunii înființate Basarabia*, o „constituție” în care se acordau o serie de drepturi, în principal menținerea vechilor legi și obiceiuri din Moldova, dar și întrebuintarea limbii majorității.

Acum a început politica de creare, de către Imperiul Țarist, a unei identități și limbi moldovenești, din dorința de a demonstra că Moldova dintre Prut și Nistru ruptă din trupul Țării Moldovei, are o altă identitate și chiar o altă limbă. În fapt, se doreau menținerea stabilității și calmului în acest ținut nou organizat și integrarea

lui treptată în Imperiul Țarist, apoi transformarea într-o gubernie rusească. Istoricul Ion Nistor analizează schimbările petrecute după anul 1825, când, la moartea țarului Alexandru I, noul țar Nicolae I (1825-1855) a instaurat autocratismul brutal, suprimând orice tip de autonomie locală existentă în Basarabia. A fost abrogat *Așezământul* și înlocuit cu *Regulamentul privind administrarea regiunii Basarabia*, al lui Voronțov⁴, care a dus la suprimarea legilor țării, înlocuirea dregătorilor moldoveni cu cei ruși veniți în Basarabia – care nu cunoșteau țara, limba, tradițiile și datinile. A fost introdusă limba rusă în administrație, iar localnicii, siliți să o învețe, rușii fiind impuși ca „o națiune stăpânitoare”.

Urmările au fost tragice: limba română a dispărut din administrație și biserică, rusificarea fiind impusă cu toate mijloacele. Emigrarea țăranilor români din Basarabia în Moldova, începută chiar în 1812 (30.000 țărani au trecut Prutul), s-a accelerat după răspândirea zvonurilor legate de introducerea șerbiei, la fel ca în restul Imperiului Țarist. Emigrarea a fost interzisă de autoritățile ruse, pretextul fiind legat de „ciuma” ce bântuia Moldova.

Pentru a repopula localitățile pustiite, în special Sudul Basarabiei (adică Bugeacul), Imperiul Țarist a adus coloniști din diverse zone: Imperiul Otoman, Polonia, Germania, Elveția. Coloniștii s-au așezat în județele: Akkerman, Ismail și Bender (Tighina), unde locuiseră tătarii pe care rușii i-au strămutat în 1808 în Kuban. Coloniștii primeau suprafețe de pământ a câte 60 desetine pe cap de familie, privilegiu și scutiri de serviciul militar și de impozite. Au fost aduși coloniști bulgari în anii 1819-1820, iar până la sfârșitul secolului al XIX-lea numărul acestora a crescut. De asemenea, au ajuns în Basarabia și mulți germani, ruteni, galițieni. O parte a populației evreiești din Moldova a emigrat în Basarabia, unde au fost înființate 16 colonii evreiești.

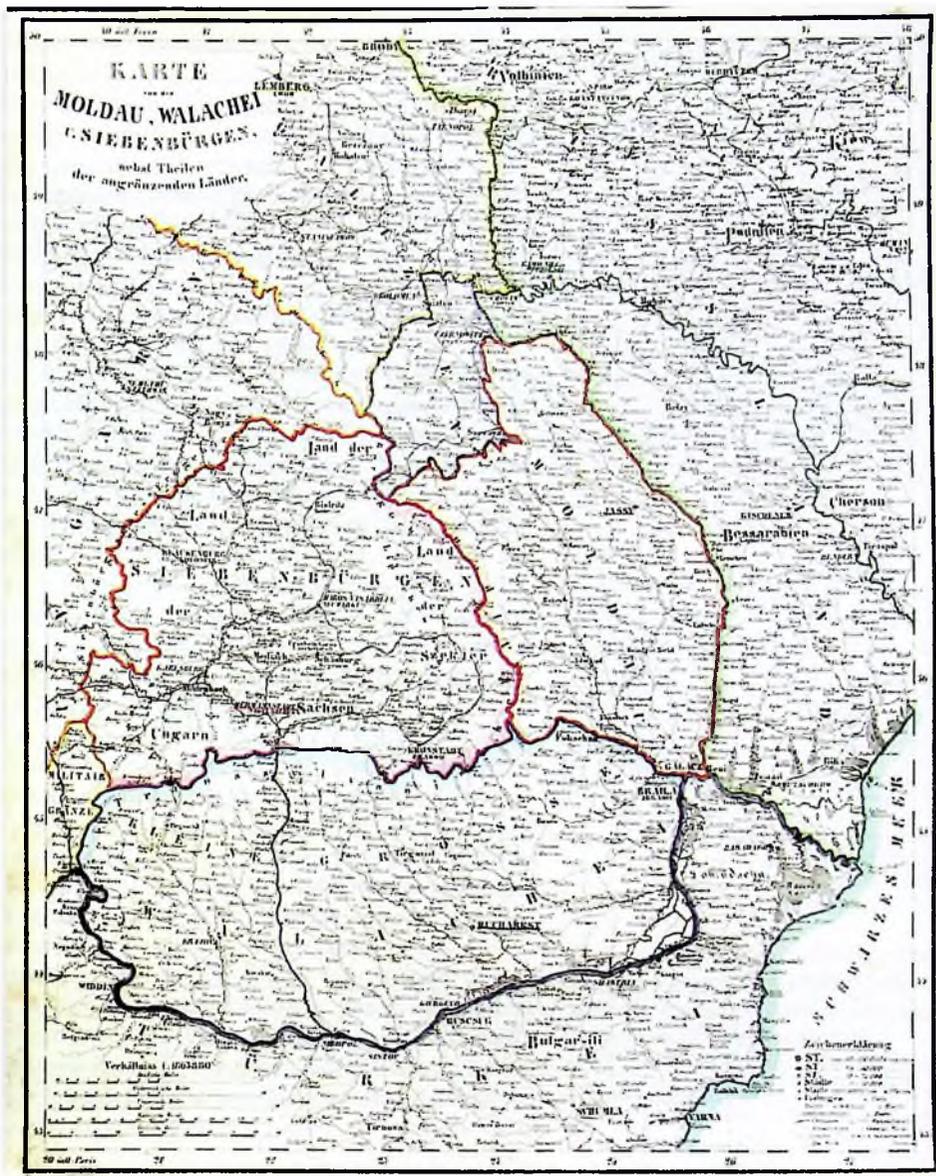
Imperiul Țarist a făcut mari eforturi pentru schimbarea compoziției etnice a Basarabiei, dar baza populației a rămas țărănimea română.

În anul 1856, după Războiul Crimeii (1853-1856), învinși de coaliția anglo-franco-piemonteză-otomană, rușii au trebuit să se retragă din sudul Basarabiei, care a revenit Moldovei. Articolele XX și XXI ale Tratatului de la Paris (30 martie 1856) prevedeau: „Noua frontieră va pleca de la Marea Neagră la (...) est de lacul Burna Sola, va ajunge perpendicular pe șoseaua Akkerman, va urma această șosea până la Valul lui Traian, va trece la Sud de Bolgrad, va urca de-a lungul râului

Moldova dintre Prut și Nistru, la 1812:

482.630 locuitori: 419.240 români; 30.000 ruteni; 19.130 evrei; 6.000 lipoveni; 3.200 greci; 2.650 armeni; 1.205 bulgari; 1.205 găgăuzi.

Hartă otomană de la începutul secolului al XIX-lea, pe care este marcat și teritoriul cedat Imperiului Țarist în anul 1812 (T.C. Başbakanlık Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı)

Hartă a Moldovei, Țării Românești și Transilvaniei. 1820 (MNIR)

Petrogradskij Listok (Foaia Petrogradului) în care este publicat Manifestul Guvernului Provizoriu din Rusia, 12 martie 1917 (MNIM)

Ialpuș până la Sărățiea și va sfârși la Katomori pe Prut. Mai sus de acest punct vechea frontieră dintre cele două imperii nu va suferi nicio modificare”.

Oamenii politici moldoveni nu au fost însă mulțumiți de această restituire parțială. Astfel, logofătul moldovean Vasile Ghica adresa un document puterilor aliate prin care arăta că întreaga Basarabie trebuia redată Moldovei.

Țarul Alexandru II s-a simțit lezat de această pierdere a „patrimoniului național”, iar Basarabia rămasă în Imperiul Țarist a fost supusă aceleiași politici de rusificare forțată și schimbare a compoziției etnice. După războiul ruso-turc din 1877-1878 și cucerirea independenței de către statul român, țarul răpește a doua oară județele Cahul, Bolgrad și Ismail, cu toate că România intervenise într-un moment critic pentru armata țaristă, înclinând soarta războiului spre ruși.

1917-1918

Rusificarea nu a fost atât de eficientă pe cât s-a preconizat, astfel că, la recensământul din 1897, birourile rusești de statistică nu au evidențiat moldovenii (românii), aceștia fiind trecuți ca ortodocși, omițându-se etnia română (moldovenească), majoritară încă în Basarabia.

Răscoalele din Imperiul Țarist și apoi Primul Război Mondial au arătat că Imperiul nu era o țară omogenă etnic, lingvistic, cultural sau religios, iar poporul din Basarabia era chiar ostil rușilor.

În urma revoluției ruse din martie 1917, ce a dus la abdicarea țarului Nicolae al II-lea și instituirea unui guvern provizoriu la Sankt Petersburg, în Basarabia a apărut speranța că, sub noul regim, provincia își va putea dobândi autonomia. În curând, s-au constituit partide politice (Partidul Național Moldovenesc, Partidul Progresist Moldovenesc, Partidul Socialist Revoluționar Moldovenesc din Odessa), iar în lunile care au urmat au avut loc numeroase adunări grupând reprezentanți ai diverselor categorii socio-profesionale (militari, învățători, studenți, țărani), ce și-au exprimat dorințele cu privire la viitorul Basarabiei. Atât în programele partidelor, cât și în rezoluțiile adunărilor populare, se regăseau idei comune, precum: sprijinul acordat guvernului provizoriu rusesc, obținerea autonomiei administrative, judecătorești, bisericești și economice a Basarabiei, garantarea drepturilor naționale și cetățenești pentru toți locuitorii, oprirea colonizărilor cu străini, împrumutarea țăranilor, autocefalia Bisericii Ortodoxe din Basarabia, introducerea limbii române în administrație, justiție, școală etc.

Modelul revoluționar rus a ajuns rapid și în Basarabia unde, chiar la începutul lunii februarie 1917, a fost convocat un congres al reprezentanților locuitorilor de la sate, ce a dorit organizarea unei adunări legislative. Și alte categorii sociale: clerul, învățătorii, soldații, s-au organizat, cerând autonomia Basarabiei. La 3 aprilie 1917 a fost creat Partidul Național Moldovenesc condus de Vasile Stroescu

(președinte de onoare), printre fruntași fiind: Paul Gore (președinte), Vladimir Herța, Pantelimon Halipa (vicepreședinți), Onisifor Ghibu (secretar), Ion Pelivan, Daniel Ciugureanu, Teofil Ioncu, Ion Buzdugan, generalul M. Donici. Partidul a scos un ziar, *Cuvântul Moldovenesc* (martie 1917-martie 1918), și a format *Blocul Moldovenesc*, facțiunea cea mai numeroasă din Sfatul Țării și cea care a hotărât Unirea.

Tot în aprilie 1917 au avut loc Congresul Cooperatorilor din Basarabia (6-7 aprilie 1917), Congresul Învățătorilor din Basarabia (11-13 aprilie), dar și Congresul Eparhial (19-24 aprilie 1917), toate cerând autonomia politică și organizarea bisericii în Basarabia.

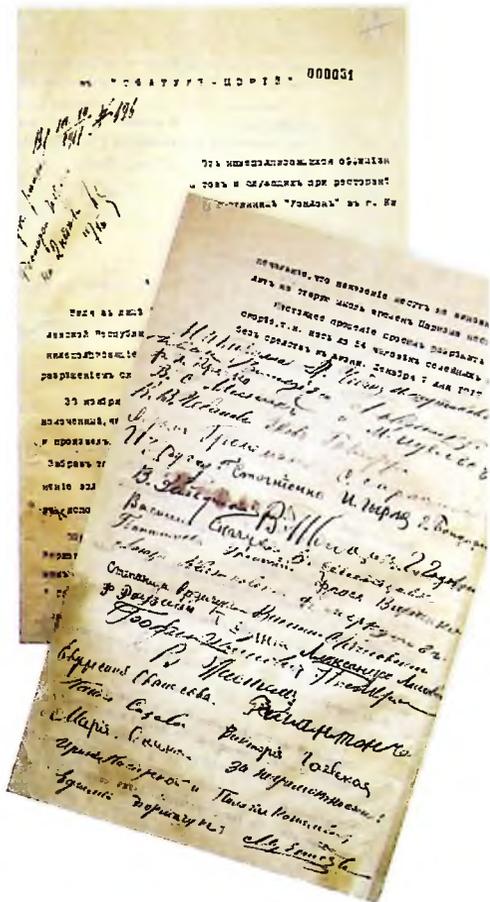
În mai 1917 au avut loc: Congresul Guberial al Sovietelor (19 mai 1917), care a discutat chestiunea națională în Rusia; Congresul Studenților Moldoveni (20 mai 1917), condus de Teofil Ioncu; Congresul Țăranilor din Basarabia (21-23 mai 1917), care a cerut republică federativă; apoi Congresul Învățătorilor Moldoveni (25-28 mai 1917), unde poetul A. Mateevici a polemizat cu învățătorii deznaționalizați, congresul hotărând organizarea învățământului în limba română și introducerea grafiei latine în toate școlile din Basarabia.

Un pericol a apărut în iulie 1917, când Rada ucraineană negocia cu guvernul rusesc ca Basarabia să fie una dintre guberniile noii Ucraine. În fața acestui pericol s-au întâlnit reprezentanții tuturor comisiilor și comitetelor existente (circa 20), care au hotărât trimiterea unei delegații la Kiev, la consfătuirea guvernatorilor provinciilor făcând parte din Ucraina autonomă, iar reprezentantul acesteia, V. Cristi, a susținut că Basarabia nu poate fi înglobată în Ucraina, ci trebuie să formeze o unitate autonomă deosebită.

Guvernul rusesc al lui Kerenski însă a stabilit, la 27 iulie 1917, granițele Ucrainei, în care intrau 10 provincii, între care și Basarabia. După intervenția delegației de la Chișinău, guvernul Kerenski a recunoscut dreptul de autodeterminare și autonomie al Basarabiei.

Între timp, la Chișinău, sovietul soldaților se organizase sub deviza „Toată puterea Sovietelor!”, cerând înlăturarea din armată a tuturor ofițerilor. În lunile august-septembrie 1917 sovietele locale trebuiau să preia controlul asupra structurilor civile și militare locale.

În această perioadă efervescentă Basarabia părea că e supusă la două mari pericole: pericolul bolșevizării și cel al includerii abuzive în componența statului ucrainean. În octombrie 1917 s-a întrunit Congresul Ostașilor Moldoveni, care a proclamat autonomia Basarabiei și a hotărât să își aleagă o adunare reprezentativă – Sfatul Țării, organ suprem legislativ al Basarabiei, care urma să fie compus din 70% moldoveni și 30% reprezentanți ai celorlalte naționalități, 10 locuri revenind românilor de peste Nistru. Numărul deputaților era de 120: 84 de locuri erau pentru

Процес-вербал ал ședinței deputaților români (moldoveni) care au părăsit lucrările primului congres al țăranilor din Basarabia din cauza atitudinii discriminatorii a deputaților vorbitori de limba rusă față de doriința firească a reprezentanților populației majoritare de a utiliza și limba română, alături de cea rusă, în lucrările Congresului.
21 mai 1917 (ANRM)

Ziarul „Ardealul” anunță deschiderea lucrărilor Sfatului Ţării. 26 noiembrie 1917 (MNIR)

moldoveni (44 deputați dintre cei participanți la congres, 30 deputați reprezentând țărâimea, 10 membri ai partidelor organizațiilor moldovenești), 36 de locuri pentru celelalte neamuri din Basarabia și cele 10 locuri pentru moldovenii de dincolo de Nistru, în cazul în care și-ar fi arătat interesul de a participa la ședințele Sfatului Ţării.

Din noiembrie 1917, Sfatul Ţării devine organismul reprezentativ al basarabenilor, care va fi deschis la 21 noiembrie, fiind format din deputații aleși și reprezentanții diverselor organizații obștești. Componența acestei adunări era: 47% aveau orientare de centru (Blocul Național Moldovenesc); Fracția Țărănească reprezenta 20%, iar 33% erau procentele social-democraților, social-revoluționarilor și proprietarilor.

Puterea avea să fie deținută de Sfatul Ţării, ale cărui măsuri aveau să fie puse în aplicare de către sfatul directorilor generali (un director-președinte și 10 directori: afaceri interne; învățământ; agricultură și probleme țărănești; finanțe; căi ferate, poștă și telegraf; armată; justiție și culte; comerț, industrie, protecția muncii; afaceri externe; control general).

Pan Halippa rostea, la 21 noiembrie 1917, la solemnitatea de deschidere a Sfatului Ţării, următorul discurs: „Domnilor deputați! Când 8 luni în urmă noi toți ne îndoiam, când noi toți eram răpiți de internaționalismul bolnăvicios, creat de către revoluția rusă, noi cei dintâi am ridicat drapelul național, care este o stea călăuzitoare pentru ideea iubirii de patrie, adică a pământului nostru moldovenesc. ... Munca noastră a fost foarte grea, întrucât, pe de o parte poporul suferea, amorțit în lanțurile robiei, iar pe de alta – noi recunoșteam că aceste lanțuri nu pot fi rupe îndată. ...Noi dorim să trăim în înțelegere frățească cu toate naționalitățile și de aceea noi le propunem să se organizeze. Declar că Partidul Național reprezintă națiunea moldovenească (aplauze). Dar odată cu aceasta, declar că noi suntem departe de gândul de a subjuga pe alții, dimpotrivă dorim să lucrăm în Sfatul Ţării pentru binele tuturor naționalităților din Basarabia, care au dreptul să trăiască pe pământul ei ospitalier”.

Un amănunt interesant îl aflăm de la publicistul D.D. Pătrășcanu, care povestește că a asistat la o ședință a Sfatului Ţării ținută noaptea (deoarece ziua deputații se ocupau cu alte treburi), iar fiecare facțiune avea o ședință pregătitoare care se ținea într-o altă sală, unde deputații discutau problemele și luau hotărârile, astfel ca în ședința publică să cunoască problemele și să știe ce au de făcut.

Sovietul din Chișinău a refuzat să recunoască Sfatul Ţării în noiembrie 1917, iar la începutul lunii decembrie acesta lansează un apel „către muncitori și către toată lumea truditore”, chemând la luptă împotriva Sfatului Ţării, care este învinuit că dorește să ocupe Basarabia, fiind în alianță secretă cu Anglia Franța și România. La 2 decembrie 1917, în fața amenințărilor bolșevice, dar și ale celor ucrainene,

Sfatul Țării proclamă Republica Democratică Moldovenească, componentă a Republicii Federative Democratice Rusești.

„În această clipă îngrozitoare singura cale de izbăvit pentru Republica Democratică Rusească este ca noroadele ei să se unească și să-și ieie soarta în mâinile lor, alcătuindu-și stăpâniri naționale în hotarele țărilor unde locuiesc.

În puterea și temeiul acestuia și având în vedere așezarea rânduielii obștești și întărirea drepturilor câștigate prin revoluție, Basarabia sprijinindu-se pe trecutul său istoric, se declară de astăzi înaintea Republicii Democratice Moldovenească, care va intra în alcătuirea Republicii Federative Democratice Rusești ca părtaș cu aceleași drepturi”.

Sfatul Țării nu recunoaște Sovietul Comisarilor Poporului venit la putere în Rusia, iar unitățile militare bolșevice de pe teritoriul Basarabiei declanșează ostilitățile. În acest moment de mare pericol, sunt trimiși la Iași Vladimir Cristi și Ion Pelivan pentru a cere sprijinul guvernului român și Antantei. Unitățile armate ale românilor basarabeni au decis nu doar să recunoască Sfatul Țării ci și să îl susțină cu forțe militare.

Haosul provocat de Armata rusă aflată în retragere, jafurile, violurile, dar și pericolul bolșevizării (grupuri bolșevice se organizau și doreau să vină în capitala provinciei) au determinat Guvernul de la Chișinău să apeleze la intervenția armatei române. La 22 decembrie 1917, Sfatul Țării trimite o telegramă guvernului român de la Iași, cerându-i să trimită un regiment ardelenesc de urgență, care să stea la dispoziția directoratului Republicii Moldovenești.

La 4 ianuarie 1918, guvernul Averescu dă curs cererii și trimite trupe românești în Basarabia. Dar lucrurile se precipită; Consiliul Comisarilor Poporului din Rusia rupe relațiile diplomatice cu România, iar bolșevicii din Chișinău doresc să preia puterea cu forța, să lichideze Sfatul Țării, să decreteze în Chișinău starea de asediu și să-i tragă la răspundere pe cei care au cerut trupe românești. Sfatul Țării trece în ilegalitate în 6-7 ianuarie 1918, iar bolșevicii cer convocarea la Chișinău a unui tribunal revoluționar care să-i condamne pe reprezentanții acestuia.

Amenințați cu moartea, Ion Inculeț, președintele Sfatului Țării, și Pantelimon Erhan, președintele Consiliului Director, expediază la Iași o telegramă de protest împotriva sosirii trupelor române, în timp ce Ion Pelivan plecase clandestin la Iași, pentru a cere, disperat, ajutorul armatelor române.

Pe 8 ianuarie trupele române ajung la frontieră. Pe 13 ianuarie 1918, armatele române conduse de către generalul Ernest Broșteanu au intrat în orașul Chișinău, unde bolșevicii își concentraseră forțele pentru a ataca guvernul moldovean. Armatele române îi alungă pe bolșevici, iar Rusia Sovietică dă un ultimatum României și îl arestează pe C. Diamandy, ambasadorul român la Petrograd, alături de alți diplomați și de misiunea militară.

*Primul guvern al Republicii Moldovenești.
Decembrie 1917 (ANRM)*

Trupele române în Chișinău

„5 februarie [1918]. Iată în ce termeni comunicatul român din 16/29 anunță intrarea trupelor românești în Chișinău, fapt cunoscut la București de 3 zile: <Trupele noastre, chemate de Comandamentul rus și de Sfatul Țării Republicii moldovenești, au intrat la 13 ianuarie, 6 ore, în mijlocul aclamațiunii populației, în Chișinău>”.

Alexandru Marghiloman,
Note politice, volumul 3

Generalul a discutat cu reprezentanții Sfatului Țării și i-a asigurat că venirea la Chișinău are două scopuri: aprovizionarea armatei și asigurarea ordinii. Broșteanu declara „Nici un guvern fără forță organizatorică nu poate realiza problemele ce cad asupra lui. Numai forța poate crea viață liniștită de stat. Creați-vă viața dvs. cum credeți, și nimeni nu se va amesteca în ea. În organizarea ei, noi nu vă vom împiedica”.

Sosirea Armatei Române, care a stabilizat Basarabia, a oprit haosul, frica de anarhie și bolșevizare, iar Sfatul Țării a putut hotărî soarta provinciei.

Astfel, la 24 ianuarie 1918, Sfatul Țării a proclamat independența Republicii Democratice Moldovenești.

Pașii spre unire au fost dificili și presărați cu amenințări din partea trupelor ruse aflate în degringoladă, din partea Ucrainei, ce își proclamase independența și care dorea anexarea Basarabiei, și din partea bolșevicilor.

Nesiguranța stabilității și chiar existenței Regatului Român, aflat într-o perioadă de armistițiu, cu un Tratat de Pace ce trebuia semnat și care, de altfel, conținea condiții draconice pentru statul român, care nu va fi ratificat și recunoscut de către regele Ferdinand I, a făcut ca Sfatul Țării să oscileze, în ianuarie 1918, între independență și unirea cu România.

Odată cu intrarea armatei române în Basarabia, act agreeat de către Germania și Puterile Centrale, în contextul în care trupele acestora încă luptau cu resturile armatei țariste, una dintre problemele urgente – evitarea haosului în această zonă, s-a rezolvat.

Regele Ferdinand a adoptat tactica lipsei de interes față de Basarabia, pentru a nu aproba ideea reprezentanților Puterilor Centrale care spuneau că Basarabia este o compensație pentru cesiunile teritoriale din Dobrogea și cele de la granița cu Austro-Ungaria.

Această tactică a dat roade, unirea Basarabiei fiind percepută așa cum a fost în fapt – o alegere a basarabenilor și nu o compensație dată de Puterile Centrale unei României înfrânte.

Constantin Stere a avut un rol important în gruparea forțelor pro-unioniste de la Chișinău, contribuind, alături de o întreagă pleiadă de oameni politici, la actul unirii. Stere era un personaj cunoscut la București, la Iași, dar și la Chișinău. Revoluționar, arestat și condamnat la ocnă de către autoritatea țaristă tocmai pentru că a luptat pentru drepturile românilor basarabeni, Stere a fost cel care a răspuns reprezentanților minorităților din Sfatul Țării, rușilor în principal: „Poporul românesc n-a venit în Basarabia din afară, el aici s-a născut, aici a fost acel cazan, unde au fiert și s-au topit toate acele elemente din care s-a născut poporul român. Noi n-avem unde ne duce și pe noi nimeni nu ne poate alunga din casa noastră. Un veac fără sfârșit, noi, plecați, tăcuți, conștienți de slăbiciunea

noastră, noi am dus jugul, un veac întreg limba noastră a fost persecutată, ca o otravă revoluționară; sacrificii imense făceau aceia care doreau să-și însușească începuturile culturii naționale. [...] Nu uitați, domnilor, că nu numai chestiunea dreptății naționale, ci și chestiunea dreptății sociale, cere să avem tăria și hotărârea de a lua asupra noastră răspunderea. Astăzi voi puteți da poporului pământul cerut de el în condițiunile acceptabile pentru el și nimeni nu poate garanta, că mâine voi veți putea avea această posibilitate”.

Unirea Basarabiei a venit într-un moment critic pentru statul român, fiind negociată de către guvernul Marghiloman cu reprezentanții Sfatului Țării, la Iași și apoi la Chișinău. Aceste negocieri au vizat în primul rând dreptul la proprietate: radicalii doreau o reformă agrară totală, în timp ce proprietarii de pământ doreau să li se respecte dreptul la proprietate. Pe lângă aceasta, autonomia a fost o altă condiție, ca și participarea reprezentanților Basarabiei în guvernul de la Iași.

Alexandru Marghiloman și o parte a guvernului său au sosit la Chișinău, ca urmare a negocierilor duse la Iași, în momentul în care în Sfatul Țării se discuta și negocia unirea cu statul român. **Pe 27 martie/9 aprilie 1918**, „în numele poporului Basarabiei”, Sfatul Țării declara: „Republica Democratică Moldovenească (Basarabia), în hotarele ei dintre Prut, Nistru, Dunăre, Marea Neagră și vechile granițe cu Austria, ruptă de Rusia acum o sută și mai bine de ani din trupul vechei Moldove, în puterea dreptului istoric și dreptului de neam, pe baza principiului că noroadele singure să-și hotărească soarta lor, de azi înainte și pentru totdeauna, Se unește cu mama sa, România”.

Declarația Unirii a fost semnată de președintele Sfatului Țării, Ion Inculeț, de Pantelimon Halippa, vicepreședinte și Ion Buzdugan, secretar.

Condițiile puse de majoritatea românească din Basarabia au fost:

1. Sfatul Țării urma să ducă la bun sfârșit o reformă agrară, care trebuia să fie acceptată fără obiecțiuni de guvernul român;
2. Basarabia avea să rămână autonomă, urmând să aibă propriul său organ legislativ, Sfatul Țării, ales prin vot democratic;
3. Sfatul avea să voteze bugetul local, urma să controleze consiliile zemstvelor și orașelor și avea să numească funcționarii administrației locale;
4. Recrutările aveau să fie făcute pe baze teritoriale;
5. Legile locale și forma de administrare puteau fi schimbate numai cu acordul reprezentanților locali;
6. Drepturile minorităților urmau să fie garantate prin lege și respectate în statul român;
7. Doi reprezentanți ai Basarabiei aveau să facă parte din guvernul central român;
8. Basarabia urma să trimită în Parlamentul României un număr de deputați proporțional cu populația regiunii;

18 martie [1918], Iași

„Cât despre Basarabia, Regele e acel care a inspirat politica de a ne preface că nu o voim. Nu trebuie ca gândul unei compensațiuni să fie exprimat undeva”.

2 aprilie [1918], Iași

„Lungă întrevvedere cu membrii delegațiunei Basarabiei, Inculeț, prezidentul Sfatului Țării, dr. Ciugureanu, prezident al consiliului miniștrilor, și Halippa, vice-prezident al Sfatului Țării. Teza mea: Basarabia prea slabă pentru a trăi singură și despărțită; Ucrainenii pândesc nordul și litoralul mării; nici bani, nici armată. Unirea le-ar face un singur serviciu: să oprească desmembrarea. Inculeț, ex-agent al lui Kerenski, nu vrea decât unirea cu autonomie deplină; ceilalți doi unirea. Le vorbesc de egalitate de drepturi, de miniștri luând loc printre noi etc.”.

Alexandru Marghiloman,
Note politice, volumul 3

27 martie/9 aprilie 2018

„La 3 jumătate ne ducem la Sfat: ar fi voit să mai întârzie un ceas, dar mă opun. Fără escortă și numai cu civilii, în plus Mircescu. Când intrăm sala întreagă aclamă, câțiva îndărătnici stau nemișcați pe locurile lor, dar fără să protesteze sau să manifeste. Pronunț un discurs vibrator, puternic aplaudat, și dau citire condițiilor formulate; pentru a respecta suveranitatea lor declar că pășesc palatul, dar îi rog să pășească la acte. Ne ducem la Cercul militar; un ceai foarte bine servit. Toți generalii și ofițerii prezenți. Așteptăm cu înfrigurare. Pe la 7 colonelul Condeescu vine să anunțe că putem merge la Sfat, căci se începe despuierea votului. Prin 80 de voturi se hotărâse că votul va avea loc prin apel nominal și deschis. Când urcăm scările, în mijlocul unei emoțiuni de nedescris, ni se anunță că prin 86 de voturi contra 3, plus 35 de abțineri, unirea a fost votată. Vreau să felicit pe Stere; o criză de lacrimi îl aruncă în brațele mele, Cazacu plânge. Generalii se îmbrățișează cu deputații. Hârjeu, cu ochii umezi, îmi spune că nu va uita niciodată că i-am permis să trăiască alături de mine această oră de neuitat. Toți sunt așa de mișcați încât nu pot vorbi. Eu însumi, amintindu-mi tot ce m-a făcut să îndur, nu pot să-mi descleștesc dinții. În sfârșit, ședința solemnă trebuie să înceapă. De data aceasta sosisem cu escortă de cavalerie și cu toți generalii.

9. Toate alegerile aveau să fie organizate pe baze democratice, urmând să se bazeze pe votul direct, egal, secret și universal;

10. Noua Constituție urma să garanteze libertatea cuvântului și a religiei;

11. Urma să fie proclamată o amnistie pentru toate persoanele care comiseseră infracțiuni politice în timpul revoluției.

Unirea Basarabiei a fost rod al unui proces de negociere între reprezentanții Sfatului Țării și ai intelectualității române din Basarabia și guvernul condus de către Alexandru Marghiloman, fiind un proces influențat și de propaganda dusă de ardelenii care luptau pentru unirea Ardealului, Banatului, Crișanei și Maramureșului – a Transilvaniei, cu România.

La scurt timp după unire, din păcate, a început disputa: cine a făcut unirea și mai ales unde – la Chișinău, la Iași sau la București. Al cui a fost rolul hotărâtor: al președintelui Consiliului de Miniștrii – Al. Marghiloman, al lui Constantin Stere, al Armatei române chemată pentru a stabili țara sau al românilor de la Chișinău – Ion Inuleț, Pantelimon Halipa, Daniel Ciugureanu, Gherman Pântea, Onisifor Ghibu etc.

Adversarii unirii au susținut timp de decenii, printr-o întreagă producție istoriografică, că unirea s-a făcut la București și Iași și a fost impusă cu ajutorul Armatei române la Chișinău. Partizanii unirii au scris și susținut că Unirea a fost rod al voinței românilor din Basarabia.

Acum, la aniversarea a 100 de ani de la unire, citind documentele vremii, memoriile, analizele și sintezele publicate în cei 100 de ani, realizăm că unirea Basarabiei a fost rodul construcției unui moment istoric aparte: destrămarea Imperiului Țarist și haosul armatei ruse, ideile de autonomie/independență ale popoarelor din fostul imperiu, dorința de pace și stabilitate a românilor basarabeni și a recăstigiării propriilor pământuri și a propriei limbi, prezența intelectualilor din toate provinciile la Chișinău și voința Puterilor Centrale de a oferi o compensație României, care a dus la primul pas din cele trei ale anului 1918 – votul Sfatului Țării și Unirea Basarabiei.

Aflarea Basarabiei în componența României Mari are ca dată inițială ziua de 27 martie / 9 aprilie 1918, iar ca dată finală – zilele de 26-28 iunie 1940. Perioada interbelică constituie etapa de 22 de ani circumscrisă celor două războaie mondiale, etapă în care Basarabia a revenit în spațiul de cultură și civilizație românească, evoluând în componența statului național unitar român.

Pe 23 august 1939, Germania și Uniunea Sovietică încheiau Pactul de Neagresiune (sau Pactul Ribbentrop – Molotov), ce avea un protocol adițional secret în care, la punctul 3, se arăta „interesul” pe care-l manifesta Uniunea Sovietică pentru Basarabia și „totalul dezinteres” al Germaniei „față de acest teritoriu”. Acest „interes” a fost pus în aplicare în vara anului 1940, când România a fost nevoită,

din nou, să se supună voinței marilor puteri și să cedeze Basarabia și Bucovina de Nord. Teritoriul dintre Prut și Nistru avea să revină în componența României în anul 1941, însă prin Convenția de Armistițiu de la Moscova din 12-13 septembrie 1944 s-a impus statului român să recunoască intrarea în componența Uniunii Sovietice a Basarabiei, nordului Bucovinei și a teritoriului Herța. Aflarea Basarabiei, timp de aproape o jumătate de secol, sub ocupație sovietică i-a blocat în mare măsură sau atenuat identitatea firească - etnică, lingvistică, culturală -, impunându-i-se alta, fie străină și opusă propriei identități, fie falsificatorie. Este datoria noastră să spunem adevărul și să sperăm că, la un moment dat, nu foarte îndepărtat, vom ajunge să trăim clipe de emoție și entuziasm așa cum au trăit cei care au făcut România Mare.

NOTE

1. *Basarabia 1812-1947. Oameni, locuri, frontiere*, ICR-MNIR, 2012, p. 13
2. *Ibidem*.
3. Contele Voronțov – guvernator al Basarabiei,

- a suprimat autonomia Basarabiei.
4. D.D. Pătrășcanu în Iurie Colesnic, *Basarabia necunoscută*, vol II, apud Iurie Colesniuc, *Generația Unirii*, p. 14

BIBLIOGRAFIE

„Unirea Basarabiei și Bucovinei cu România 1917-1918. Documente”, antologie de Ion Calafeteanu și Viorica Moisuc, Chișinău, 1995.
Vasile Bianu, *Însemnări din războiul României Maria, tomul I, Dela mobilizare până la pacea din București*, Cluj, Institutul de Arte Grafice „Ardealul”, 1926.
Alexandru V. Boldur, *Unirea. Analiză psihologică a evenimentelor: 1918-1928*, Chișinău, 1928.
Alexandru V. Boldur, *Basarabia românească*, București, Tipografia Carpați, 1943.
Paul Cernovodeanu, *Basarabia. Drama unei provincii istorice românești în contextul politic internațional 1806-1920*, București, 1993.
Gheorghe E. Cojocaru, *Sfatul Țării. Itinerar*, Chișinău, 1998.
Iurie Colesnic, *Generația Unirii. Enciclopedie*, Ed. Museum Cultura, Chișinău, 2016.
Iurie Colesnic, *Basarabia necunoscută*, vol I și II, Chișinău, 1997.
Ion Constantin, *Ion Pelivan, părinte al mișcării naționale din Transilvania*, 2012.

Ion Constantin, *Gherman Pinteza între mit și realitate*, Editura Biblioteca Bucureștilor, 2010.
Ion Constantin, *Pantelimon Halipa neînfricat pentru Basarabia*, Editura Biblioteca Bucureștilor, 2009.
Nicolae Enciu, *Scurtă istorie a Moldovei de Est: de la inventarea Basarabiei și până la Conferința de la Paris (1946 - 1947)*, în „Basarabia 1812 – 1947. Locuri, oameni, frontiere”, ICR – MNIR, 2012.
Alexandru Marghiloman, *Note zilnice*, vol. III și IV, Editura Institutului de Arte Grafice „M. Eminescu”, 1927.
I.G. Duca, *Amintiri politice*, vol 2, Munchen, 1981.
Onisifor Ghibu, *De la Basarabia rusească la Basarabia românească*, Vălenii de Munte, 1926.
Al. Tzigara Samurcaș, *Memorii*, vol. 2, 1910-1918, Editura „Grai și Suflet – Cultura Națională”, București, 1999, p. 213.

Înconjurați de ei intrăm în sală, luminată ca ziua și înșesată de lume. Inculeț proclamă votul și declară că adunarea (nu lipseau decât 13 deputați) a adoptat deciziunea Blocului Moldovenesc ca să se unească cu România. – Mă urc la tribună și declar că <în numele poporului român și al Regelui său M.S. Ferdinand I (ovațiuni) iau act de hotărârea Sfatului și proclam Basarabia unită, de data aceasta pentru totdeauna, cu România una și nedivizibilă. > (E o adevărată frenezie). Adaug < Să ne înclinăm în fața geniului rasei noastre, care a permis poporului Basarabiei să-și păstreze vie, printre veacuri, scânteia care la prima suflare a libertății a aprins inimile lor, și să salutăm adânc pe acești oameni - arătând pe cei de la guvern, cari fără preocupări egoiste, putând să rămâie conducătorii unui Stat, au voit mai bine să fie servitorii unei națiuni >.

Ne ducem apoi la catedrală, unde Gurie, după ce a ținut o scurtă cuvântare și a proclamat pe regele și pe regină suverani ai țării, a slujit un Te-Deum. Foarte multă lume.

La 9 ore în sala Cazinoului dau un prânz de 220 tacâmuri Sfatului țării și notabililor orașului. Toată lumea, inclusiv proprietarii mari, au primit cu grabă invitațiunea mea.

Părăsesc Chișinăul la 1 dimineața”.

**Alexandru Marghiloman,
Note politice, volumul 3**

30 martie/12 aprilie [1918] Iași

Serbări în cinstea Basarabenilor: Inculeț, miniștrii, Stere și Halipa. – La 10 ore primire la gară, mulțime mare, aclamațiuni. – Cortegiul pentru a merge la Mitropolie; fiecare ministru ia în trăsura sa un coleg basarabean. La 11 jum. Sosirea Curței; perechea regală în trăsură à la Daumont. Foarte frumos Te-Deum. Mulțime în biserică, ca și afară; foarte bun cor. Liberalii au venit toți, chiar și Brătianu; foștii conservatori s-au abținut toți. Doamna D. Greceanu s-a însărcinat, prin fața care o mi-o arată, să anunțe această abținere. D-lor se plâng că n-au primit invitațiuni, care de altfel nu s-au trimis la nimeni.

După un cerc ținut la Palatul Metropolitan, revista trupelor pe strada Ștefan cel Mare. Ce ținută măreață și ce adevărată făptură de oameni erau acești soldați: ochiul viu, fața bronzată, înfățișarea deșteaptă. La 1 și un sfert dejun la Palat. Toastul Regelui. Mă întrebese dacă trebuie să-l ție și l-am încurajat cu tărie. ... <N-am moștenit darul cuvântului, dar ceea ce spun, spun din toată inima>. Inculeț a avut voie să răspundă. A lăudat scrisoarea publicată în Monitor prin care Regele arendează moșiile sale Obștiilor țărănești și a dat Regelui titlul de Christianski-Karoli (regele țaranilor).

După masă Regele decorează pe Basarabeni. Stere e numit mare ofițer al <Stelei>. Mulțumește călduros. Regele e de o rară veselie și foarte familiar.

La 3 jum. Manifestații. Se joacă hora unirei. Princesele se coboară în stradă cu câțiva Basarabeni și o joacă printre popor.

La 8 jum. dau un prânz în sufrageria Mitropolitului. Meissner mă laudă în toastul lui. E prima oară că Românii par a-și da seama că am luat parte cu ceva în marele act care s-a îndeplinit!

Alexandru Marghiloman, Note politice, volumul 3

Demisia cabinetului Marghiloman - 24 octombrie/6 noiembrie 1918

„Retragerea mea nu e o dezertare, în tot cazul are loc asupra unei apoteoze: Bucovina și Nordul Basarabiei. Am păstrat țării o dinastie, o armată și i-am dat Basarabia și Bucovina cu integritatea teritoriului”.

Alexandru Marghiloman, Memorii, vol IV

28 martie/10 aprilie 1918

„Basarabia s-a declarat anexată României. E un motiv de mare bucurie – ar trebui să mă bucur și eu, dar m-am dezobișnuit și nu pot decât să privesc înainte cu teamă, întrebându-mă ce necazuri ne va mai aduce situația. Dar iată ce s-a întâmplat: trenul meu a sosit la cinci minute după al lui Marghiloman, care fusese la Chișinău și, la întoarcere, fusese primit cu multe ovații, iar acolo pe peron, eu și actualul meu prim-ministru, care suntem en froid, ne-am dat mâna în public, în fața mulțimii care aclama, și ne-am felicitat de parcă întreaga lume ar fi fost o grădină de trandafiri. Ca să vezi, ca să vezi, măcar am avut parte în sfârșit de un eveniment fericit, atât cât va dura!”.

Maria Regina României, Jurnal de Război, 1918

Vineri, 30 martie/12 aprilie 1918

„Zi plină de emoții ciudate, de bucurie pe dinafară și rele presimțiri pe dinăuntru. Nu încap de îndoială că anexarea Basarabiei e un mare eveniment pentru țară, e primul pas către „Unirea” poporului român la care am visat. S-a petrecut în mod neașteptat, prin destrămarea atotputernicei Rusii, s-a petrecut într-o vreme când inima îmi e prea îndurerată ca să se bucure, nu mai sunt obișnuit cu bucuria și îmi zdobesc atâtea greutăți sufletul, vestea aceasta bună e înăbușită de nenorocirea păcii detestabile și de îngrijorarea hidoasă pe care mi-o provoacă politicile noului guvern.[...] Mai mult, germanii fură tot ce avem, secătuiesc toată țara în toate privințele și deja întind mâinile rapace către Moldova și Basarabia. [...] La 11 s-a ținut o slujbă solemnă la Mitropolie. A urmat o recepție la mitropolit, ocazie cu care ne-a fost prezentată toată delegația basarabeană, apoi o mică paradă. După aceea, prânz la Nando în onoarea basarabenilor. A fost o masă foarte veselă. Nando a vorbit tare frumos, iar noii noștri supuși au dat dovadă de multă loialitate. Sunt în mare parte oameni simpli și s-au purtat simpli, de exemplu s-au ridicat de la locul lor ca să vină să ne roage să le dăm autografe”.

Maria Regina României, Jurnal de Război, 1918

Miercuri 28 martie [București]

„Un mare eveniment: Basarabia a proclamat unirea ei la Regatul Român.[...] După 106 ani de când ne-a fost răpită de ruși, Basarabia, redevenită liberă prin revoluțiune, revine singură și se alipește de țara de la care fusese dezlipită. [...]

Am ieșit în oraș, aceiași nemți pe stradă, aceiași mulțime forfotește în sus și în jos, indiferentă; e o răceală pe fețele tuturor, ca și cum nimic nu s-a întâmplat. Nici un drapel tricolor nicăieri, nici un semn că s-a săvârșit unirea visată de generația lui Cuza și Kogălniceanu. Stă genunchiul împilării pe sufletele noastre și nimeni nu crâcnește.

Dezlipită la 1812 de Moldova, am pierdut la 1878 ultimul colțisor ce ne mai rămăsese din ea, fără speranța în posibilitatea de o mai revedea. De atunci, ca pentru un copil înmormântat, România n-a mai făcut nimic pentru ea. Dacă câteodată chestia unui ideal național a mai frământat la noi spiritele, a fost întotdeauna în direcțiunea Carpaților și niciodată peste Prut. [...] Și roata norocului se întoarce în așa fel încât, deși n-am mers cu nemții, ci cu rușii, ne vine Basarabia. [...] Desființându-se granița dintre Moldova și Basarabia, se anunță desființarea pașapoartelor”.

Vasile Th. Cancicov, Jurnal din vremea ocupației, vol. II

„Noua plecare a lui Marghiloman la Iași se încheie prin publicarea în Monitorul Oficial a numirii lui ca Prim-ministru pe ziua de 19 martie (19/27). Cu toate enormele greutăți întâmpinate, Marghiloman reușește să proclame la Chișinău, la 27 martie/9 aprilie, unirea Basarabiei. Măreția actului nu este îndestul de apreciată și dificultățile reîncep cu reîntoarcerea lui Marghiloman la București, unde mijesc intrigi contra dinastiei, nu fără știrea lui Lupu și Ciorănescu”.

Al. Tzigara-Samurcaș, Memorii, vol. 2

15/28 martie 1918

„În aceeași zi, pe la ora 6 p.m., a avut loc, în același scop, o întrunire publică în sala Clubului din orașul Bălți, compusă de marii proprietari, membrii consiliului județean, aproape toți țărani, intelectualii orașelor și satelor, și au aclamat o mișcare cu același cuprins strigând cu toții: Trăiască Unirea! Trăiască România! Trăiască Regele Ferdinand!, iar muzica militară a intonat imnul regal și alte cântece naționale. După întrunire mulțimea a manifestat prin oraș pentru unire, iar pe strada principală s-au lipit placarde cu același interes. În ziua următoare generalul Schina, comandantul Diviziei I de cavalerie, cu sediul în Bălți, a dat în sălile acelui club, unde avusese loc întrunirea publică, o masă tuturor participanților la întrunirea și manifestația publică”.

Vasile Bianu, Însemnări din războiul României Mari, tomul I

„Mă întorc la Poklewski (reprezentantul oficial al guvernului rus a lui Kerenski) care pe jumătate serios, pe jumătate glumind, îmi spune <Mă prind că te uiți la Basarabia și că, având în vedere desfășurarea revoluției rusești, te întreb dacă nu veți putea redobândi alături de Ardeal și această provincie>.

Că eu pe dealul de la Stânca mă gândeam la unirea cu Basarabia, nimic mai firesc. Nu mă dusesem niciodată pe malurile Prutului înainte, ca și în timpul războiului, fără ca să suspin după Basarabia, precum de asemenea în tinerețile mele nu mă urcasem niciodată pe crestele Carpaților fără să visez întregirea cu Ardealul”.

I.G. Duca, Amintiri politice, volumul 2

VOTUL ÎN ȘEDINȚA SFATULUI ȚĂRII DIN 27 MARTIE 1818

Nicolae Alexandri, decanul de vârstă al Sfatului Țării (MNIM)

NUME	CUM A VOTAT FIECARE
Alexandri, Nicolae	Pentru
Alistar, Elena	Pentru
Almendingher, Philipp	Abținut
Bajbeuk-Melicoff	Absent
Balmez, Ștefan	Contra
Baltaga, Alexandru	Pentru
Bârcă, Teodor	Pentru
Bârcă, Teodosie	Pentru
Bivol, Constantin	Pentru
Bocșan, Zaharia	Abținut
Bogos, Vladimir	Pentru
Bosie-Codreanu, Nicolae	Pentru
Botnarcuic, Ștefan	Pentru
Brinici, Gheorghe	Abținut
Buciușcan, Gavril	Abținut
Budescu, Vladimir	Pentru
Budișteanu, Ignație	Pentru
Budnicenco (Vilnicenco), Nichita	Abținut
Buiuc, Ilarion	Pentru
Buruiană, Gheorghe	Pentru
Buzdugan, Ion	Pentru
Caraiman, Anton	Pentru
Cazacliu, Grigorie	Pentru
Cazacliu, Ion	Pentru
Cazacliu, Vladimir	Pentru
Cărăuș, Dimitrie	Pentru
Ceomega, Ion	Absent
Cerescu (Ciorăscu), Vasile	Pentru
Cernăuțeanu, Nicolae	Pentru
Cernov, Nicolae	Pentru
Chiorescu, Vladimir	Pentru
Chiriac, Afanasie	Pentru
Cijevschi, Vasile	Pentru
Ciorăscu, Vasile	Pentru
Ciornei, Nicolae	Pentru

Cocarlä, Pavel
 Codreanu, Ion
 Corobcean, Teodor
 Costin, Ion T.
 Covali, Vasile
 Creangă, Ion
 Crihan, Anton
 Culcev, Petre
 Culeva, Alexei
 Curdinovschi, Vasile
 Diaconovici, Dragomir
 Donico-Iordăchescu, Serghei
 Dragomir, Dimitrie
 Dron, Dimitrie
 Dudchievicz, Felix
 Dumitrașcu, Ion
 Epure, Boris
 Erhan, Pantelimon
 Gafencu, Vasile
 Galițchi, Simeon
 Găină, Andrei
 Ghenzul, Vasile
 Gherman, Isac
 Greculoff, Alexandru
 Groapă, Alexandru
 Grosu, Nicolae
 Halippa, Pantelimon
 Harbuz, Ion
 Herța, Ioan
 Herța, Teodor
 Ignatiuc, Ion
 Inculeț, Ion
 Ioncu, Teofil
 Iurcu, Constantin
 Kenigschatz, Eugen
 Kiriloff, Teodor

Pentru
 Pentru
 Absent
 Pentru
 Abținut
 Pentru
 Pentru
 Abținut
 Abținut
 Abținut
 Abținut
 Pentru
 Pentru
 Pentru
 Abținut
 Pentru
 Pentru
 Pentru
 Pentru
 Pentru
 Abținut
 Abținut
 Pentru
 Pentru
 Pentru
 Pentru
 Pentru
 Pentru
 Abținut
 Abținut
 Pentru
 Absent
 Pentru
 Pentru
 Pentru
 Pentru
 Abținut
 Abținut
 Abținut

Dimitrie Cărăuș, deputat (MNIR)

Grigorie Cazacliu, deputat (MNIR)

Andrei Scobioală, deputat (MNIR)

Ion Tudose, deputat (ANRM)

Krivorukoff, Ivan
Krupenski, Andrei
Landau, Gutman
Lascu, Vasile
Lichtmann, Samuel
Lineff, Vladimir
Loesch von, Alexander
Maculețchi, Mihail
Maldor, Dimitru
Manițchi, Petre

Marchitan, Dimitrie
Mare, Gheorghe
Mămăligă, Nicolae
Mândrescu, Vasile
Mârza, Dimitrie
Minciună, Mihail
Misircoff, Cristo
Moldovan, Teodor
Moraru, Alexandru
Moraru, Anatolie
Munteanu, Zamfir
Nagorneac, Iacob
Năstas, Gheorghe
Neaga, Teodor
Nichitiuc, Teodor
Novacoff, Anton
Osmolovschi, Arcadie
Osoianu, Constantin
Palii, Efmie
Păscăluță, Ion
Pelivan, Ion
Picioar-Mare, Petru
Pîntea, Gherman
Poliatenciuk, Petre

Abținut
Abținut
Absent
Pentru
Abținut
Abținut
Abținut
Pentru
Abținut
Abținut

Pentru
Pentru
Pentru
Pentru
Pentru
Abținut
Abținut
Pentru
Pentru
Pentru
Abținut
Absent
Contra
Pentru
Pentru
Pentru
Pentru
Pentru
Abținut

Ponomareff, Gheorghe
 Popa, Ion
 Rugină, Anton
 Sacară, Nicolae
 Savciuc, Kalistrat
 Savenco, Mihail
 Sârbu, Gheorghe
 Sbera, Chiril
 Scobioală, Andrei
 Silistaru, Timofei
 Sinicliu, Elefterie
 Slutski, Moise
 Soltuz, Nicolae
 Spinei, Chiril
 Stanevic, Teodor
 Starenki, Mihail
 Stavriev, Gheorghe
 Steinberg, Mendel
 Stere, Constantin
 Sucevan, Iacov
 Suruceanu, Nicolae
 Suruceanu, Teodor
 Tcepciu, Gheorghe
 Tudor, Gheorghe
 Tudose, Ion
 Turcuman, Grigore
 Țanțu, Vasile
 Țiganco, Vladimir
 Țurcan, Alexandru
 Țurcan, Leonida
 Uncu, Teodor
 Văluță, Ion
 Vizitiu, Eftimie
 Zubac, Vitalie

Abținut
 Abținut
 Absent
 Pentru
 Absent
 Abținut
 Absent
 Pentru
 Pentru
 Pentru
 Pentru
 Abținut
 Pentru
 Pentru
 Absent
 Contra
 Pentru
 Absent
 Pentru
 Pentru
 Pentru
 Pentru
 Absent
 Pentru
 Pentru
 Pentru
 Absent
 Pentru
 Pentru
 Pentru
 Abținut
 Absent
 Pentru
 Pentru
 Pentru
 Abținut
 Pentru

Nicolae Suruceanu, deputat (MNIR)

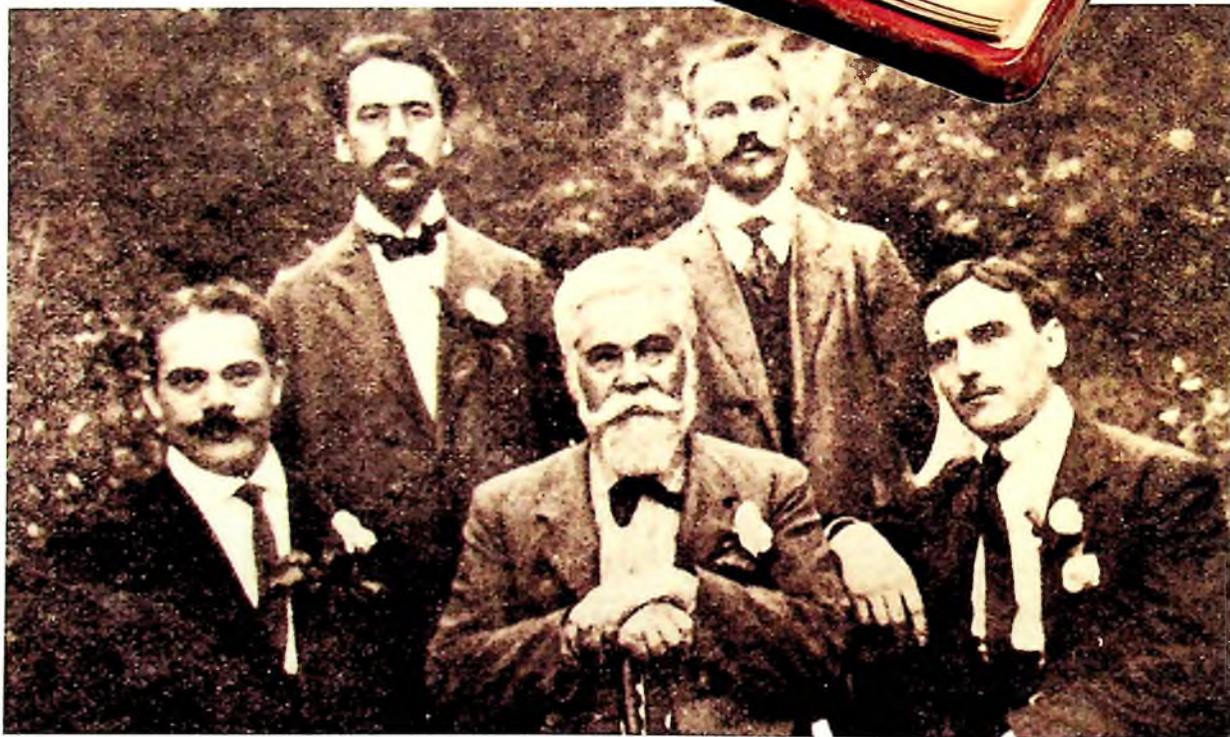

Alexandru Baltaga, deputat (MNIR)

*Calendar de masă din redacția ziarului
„Cuvânt Moldovenesc”. 1917 (MNIM)*

*Redacția ziarului „Cuvânt Moldovenesc”.
1914 - 1915. În picioare (stânga) -
Pantelimon Halippa; în centru, așezat,
Nicolae Alexandri; în dreapta lui - Simion
Murafa (MNIR)*

Sărbătorirea Libertății în orașul Bălți, după revoluția rusă din februarie 1917. 10 martie 1917 (MNIM)

Congresul Eparhial. Aprilie 1917 (Iu.C.)

Funeraliile lui Andrei Hodorogea și Simeon Murafa, asasinați de bolșevici, la Chișinău, pe 20 august 1917 (Iu.C.)

ОСТАШЬ МОЛДОВЕНЬ!
Глэсуиць нумай пентру Изводул
№ 8. 000091

Кандидатий дин ачест навод кувоск тоате неволе ши дурериле плугарулуй молдован, кыць ши ей сынт молдовень ши феторь де плугарь.

Ей сынт алень де делегаций останилор молдовень де не тот фронтул Романи.

Ей дупты пентру ка:

Тот помантул, фэры пзаты, сы трыма ын манеле плугарилор мунчиторь.

Молдованул сы фие стэинь ши неасуирит де нимень ын цара дуб стрэмошаскы.

Басарабия сы фие аутономи.

Деч, фракциял молдовень, глэсуиць нумай пентру Изводул

№ 8.

Партидул Социалист Революционар Молдовенеск.

Copia unei foi volante, prin care ostași moldoveni de pe Frontul Român erau invitați de către Partidul Socialist Revoluționar Moldovenesc să voteze doar pentru lista 8, care includea candidații pentru funcția de deputați în Adunarea Constituantă din partea ostașilor și ofițerilor moldoveni de pe Frontul Român (ANRM)

*Casa Eparhială din Chișinău unde s-au ținut lucrările
Congresului Militar Moldovenesc (MNIR)*

*Clădirea din Chișinău în care s-a aflat
sediul Comitetului Central Executiv
Ostășesc Moldovenesc (MNIR)*

Steagul Sfatului Țării (MNIM)

Drapelul Regimentului I Infanterie al Republicii Democratice Moldovenești (MNIM)

MINISTERUL DE RĂZBOIU
CABINETUL MINISTRULUI
INTRAT N° 135/248

24/XII/17

Marele Stat major

Consiliul de Ministri a aprobat
cererea de fișă. Se va da ordin
ca 1000 soldați cu arme și muniții
ce vin din țară să - se organizeze
la gara cea - mare amplasată de Cho -
unai, de unde se vor trimite pentru
para - depozitului de susținută

Comandantul Ministerului de Războiu
al României General Jovanca

Conform hotărârii consiliului Directorilor
Generali ai Republicii Moldovenești, vă
rugăm să binevoiți a dispune trimitere
rea în Kishinău a unui regiment Ar -
deleneze cu posibilă urgență.

Fapt dată vă rugăm să ordonați:
ca acest regiment să stea la dispozi -
ția Directoratului Republicii Moldovenești.

Kishinău la 24 Decembrie 1917

Președintele Consiliului P. Șchău.

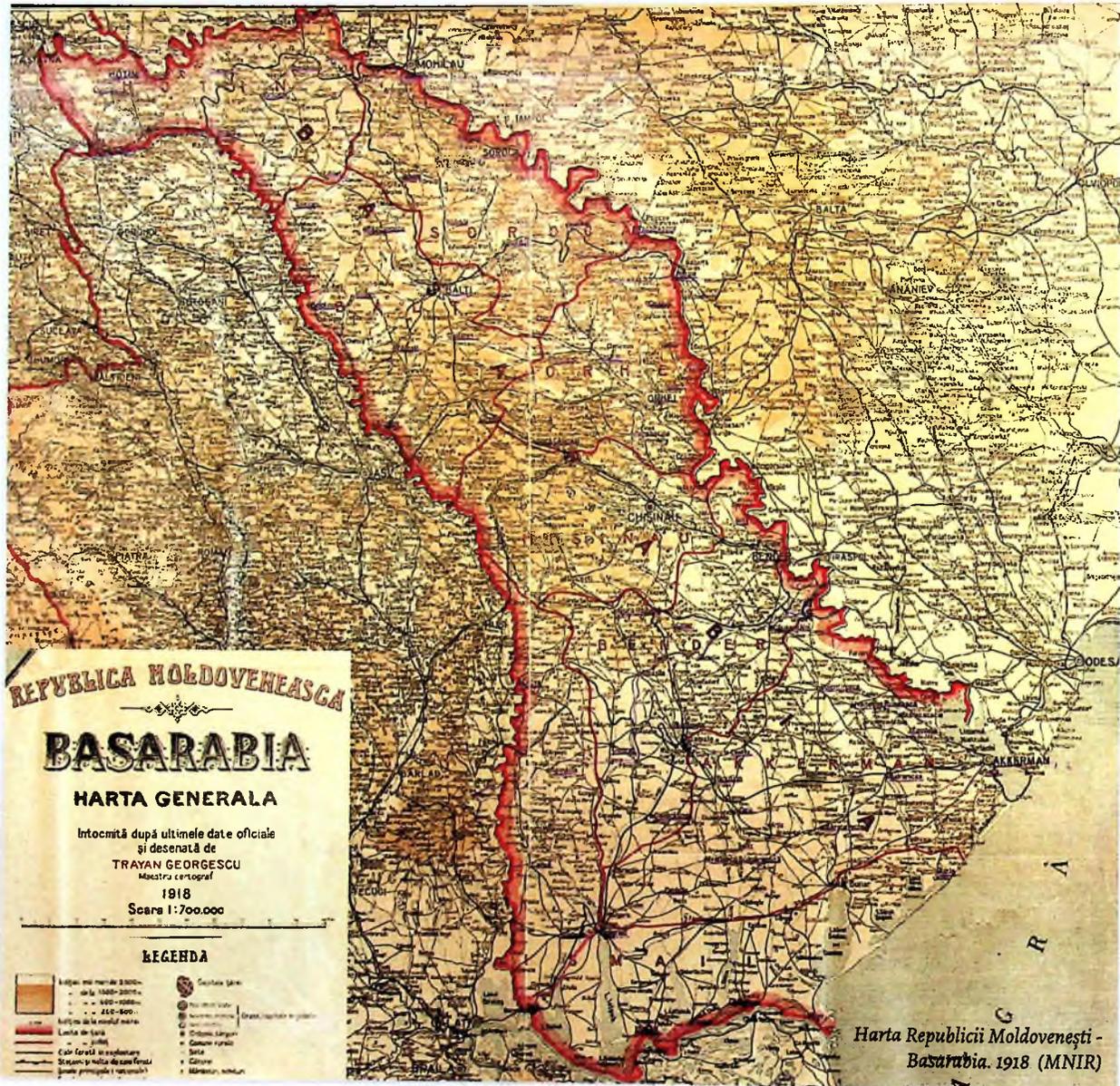
Directorul general de externe Y. Pelivan

Directorul general de interne V. Ch. J.

Sigiliul Comitetului executiv din ținutul
Soroca, Basarabia. 1917 (MNIM)

Solicitarea Guvernului Republicii
Moldovenești, adresată ministrului
de Război al României, de a trimite
de urgență armata peste Prut. 24
decembrie 1917 (ANR)

8-я Мужская Гимназия.

Кашиневъ.

Palatul Sfatului Țării (ANR)

Republica Federativă Rusească
 REPUBLICA DEMOCRATICĂ MOLDOVENEASCĂ
 Prezidiul SFATULUI ȚĂRII
 15 Ianuarie 1918
 No. 211
 Dămile Dnii Președinte al Corpurilor Legiuitoare Române.
 IASĂ. 000073
 Doamne Președinte,
 ORAȘUL CHIȘINĂU. Parlamentul tinerei Republici Moldovenească „SFATUL ȚĂRII” salută din toată inimă Parlamentul Român, care se adună astăzi în noua în vechea capitală a Moldovei, în niște împrejurări atât de grele pentru viață și viitorul Poporului Român.
 Sentimentale noastre prietenesți și frațești față de România sunt cu atât mai vii cu cât opțiile ei aflătoare astăzi în țara noastră ne-au dat un puternic ajutor pentru asigurarea vieții noastre de Stat nou și independent.
 Din partea noastră, vă dorim spori la sursă, pentru a putea asigura prin eforturile Doamnilor Voastre atât fericirea internă a țării, și a întregului popor român așa de greu învoiașt. O să și interesele aliaților printre cari avem onoare a ne număra și noi.
 Președintele SFATULUI ȚĂRII *Ion Inculeț*

Ion Inculeț, președintele Sfatului Țării, mulțumește președinților Senatului și Adunării Deputaților Parlamentului României pentru ajutorul Frățesc acordat de Armata Română „pentru asigurarea vieții noastre de stat nou independent”. 15 ianuarie 1918 (ANRM)

Telegrama expediată conducerii Sfatului Țării de către președintele Senatului României, Em. Porumbaru și președintele Adunării Deputaților, V. Morțun, prin care este exprimată bucuria în legătură cu ajutorul acordat de Armata Română, la invitația Sfatului Țării, pentru apărarea siguranței și liniștii interne a celui de-al doilea stat românesc. Ianuarie 1918 (ANRM)

7. II. Discursuri seara Comparația
primului ordin să fie gata de
mbarcare. Tiruova a fost atâr-
cată de bolșevici, fără succes însă.
Eu rămân în Bălți, pentru că
nu mă lasă colonelul soviet să
plec.

Pagină din jurnalul ținut de căpitanul
Dimitrie Dimăncescu în perioada în
care s-a aflat în Basarabia, în anul 1918
(documente primite prin amabilitatea
domnului Dan Dimăncescu)

Ediție specială.

Anul II. — No. 4

Un număr 10 Copieți (20 bani)

Chișinău, 13 Ianuarie 1918

Abonamente:

IN BUNA
Pe 3 luni: 7 R. 50 c.

IN ALTE ȚĂRI:
Pe trei luni: 10 Lei

ARDEALUL

(TRANSILVANIA)

Gazetă națională. Iese de trei ori pe săptămână.

Director: Dr. ONISIFOR GHIDU

Prim-Redactor: Dr. Ion Mateiu.

PLATA
PENTRU RECLAME
După
MORALA
MILICIILE ÎMBĂTĂNATE
Căsuțică,
Nr. 1000 M. H.

BINE-AȚI VENIT!

— Oștile românești au intrat în Chișinău. —

În ziua de 13 Ianuarie s'a petrecut un fapt mare și drept: **Oștile românești au intrat biruitoare în capitala Basarabiei**, aducând cu ele rânduiala și pace.

De luni de zile Basarabia a fost pe mâna dușmanilor și a hoților, cari au batjocurit-o și au prădat-o după cum au vrut. Era o jale și o rușine fără păreche ce se petrecea în această țărișoară frumoasă și bogată. Îmbătăți de democrația rusească a bolșevicilor, chiar și frații noștri moldoveni și-au pierdut capul și s'au lăsat să fie întrebuițați ca unele oarbe de către străinii fără suflet și fără omenie. Întărirea de a vederea Ardelanilor, la 6 Ianuarie, este o dovadă că stările de aici erau din cale afară de rele și că nu numai viața și averea singuraticilor oameni dar însăși viața tinerei republici naționale era în cea mai mare primejdie.

Puținii oameni cu dragoste de țară și cu răspundere pentru soarta și trebuiau să aleagă între a vedea cum se prăpădește țara în mâinile anarhiei bolșeviste, care a cuprins și oastea moldovenească, și între a lua o hotărâre energetică de a chema în țară **oaste străină** care să scape totul de peire.

Dar unde se putea găsi o oaste străină care să-ți faci de bună voie din cap cilindrar, cum se zice, și care să vie și să se amestec în anarhia rusească? Ucraina, rugată să deo ajutor, a răspuns că n'are de unde. — alte state vecine nu sunt deocamdată, așa că vrând-nevrând, trebuia cerut ajutorul României.

Și iată, minune, că mica Românie, țara de jertfă pe care au vrut s'o nimicească Nemții și Ungurii, și pe care au vândut-o și batjocorit-o Rușii, — ea vine să-ți scape frații din ghiarele peirei. Ea nu se mai gândește la nevoile ei, multe și mari; ea își uită pentru o clipă primejdia care-i poate veni dela Nemți și alergă să mântuiască Basarabia din valorile anarhiei. Țara pe care la 1916 Isermille și gemetele Ardealului și ale Bucovinei au înduioșat-o atât de mult, încât pentru mântuirea lor și-a aruncat în câmpina sabie și și-a pus în primejdie viața. — Țara aceasta a alergat și acum la chemarea Basarabiei, ca s'o scape din nevoi.

Vitejii cari au oprit la OTUZ și la IĂRĂȘEȘTI mârșala sălbatică a Nemților, astăzi sunt pe pământul vechel Moldovei, pe care tovarășii lui LEONII II părăsesc în ruptul capului.

Mărire Tie, oaste românească vitează, care aduci pace și rădăcină în această țară!

Mărire Tie, Țară Românească, spre care cu lacrimi de mulțumire trebură să cate astăzi fiecare fiu al Basarabiei ajuns la Huși!

Mărire Tie, Roză Ferdinandă, care scrii în Istoria Europei o pagină atât de luminoasă! Oștile Tale au mântuit Basarabia, pe care Rusia o suie de ani a robit-o și pe care acum anarhia ei era s'o îngroape.

Moldoveni, închinăți-vă până la pământ în fața acolora, cari v'au dat pentru a doua oară viața, și strigați cu toții într'un glas:

Trăiască România mântuitoare de anarhia bolșevistă!

Abonamente:
IN ALTE ȚĂRI
Pe un an: 15 Lei

(TRANSILVANIA)

Gazetă națională. Ios de trei ori pe săptămână.

Director: Dr. ONISIFOR GHIOB

Prim Redactor: Dr. Ion Hatolea.

Oastea României în Basarabia

În aceste clipe partea cea mai mare a Basarabiei este în mâna oștilor românești...

Nu ținem în cursul marșului războiului acum o altă țară, de care să-și fi bătut Rușii mai tare joc...

Că acest soldat are și un suflet, și că acest suflet e plin de ceea mai înflăcărată iubire de țară...

Totuz, prin luptele de la Otuz, Blarșii și Mărășești, România a dovedit lumii că e o țară vitează, bine organizată și înflăcărată de cel mai puternic patriotizmi.

Doacă în anul 1917 Neamțul nostru intră mai adânc în Rusia; dacă ei

n-au cuprins și Basarabia, vrednicia pentru aceasta este numai a României...

Și iată că România, care a mântuit Basarabia de Neamț, vine acum și o mântuie și de anahila bolșevicilor ruși.

În aceste zilele grele pentru Basarabia, Rusia nu numai că nu este în stare să apară de se narhie, dar era chiar să-și aducă peirea. A trebuit să vie România să scape Basarabia de moartea...

Prin ocupațiunea românească Moldovenii se vor încredința că sntem un popor, că avem aceleași suflete, aceleași inimă, aceleași obiceiuri...

Indolentului moldovenii din țara noastră sntă de a fi înțeleg pe deplin datoria, sau o generozitate de trădători... — dacă vor lipsi de la ea.

Intrarea oștilor românești în Chișinău.

ZIUA DE 13 IANUARIE.

Stăruind toată ziua pe o feclie neînțeleasă în Chișinău. Într-o vreme...

Un număr de studenți și albanei transilvăneni sntă în acest oraș...

Comiterea Țării (sintaxa oștilor românești).

Soțirea se odorește. Balerul lui Alexandru era înțeles de lume...

Înaintea de intrarea în oraș. Toți uitării să mănânce și părăsesc locul...

Într-o zi. Invenție. Publicul se împănă, mai nre că așteptăm...

În fața grădinișii românești. Aici se grămădește cea mai mare mulțime de penitrenți...

Manifestația prigruber. Din multe părți amuzării la adresa oștilor...

De ce au venit oștile românești

Declarația D-lui general Broștanu.

D-l general Broștanu, întrebaf de împuternicitul gazetelor noastre asupra rostului venirii oștilor românești în Basarabia, a declarat...

Telegrama Sfatului Țării către Parlamentul României.

Sfatul Țării a trimis următoarea telegramă Parlamentului României pe prilejul deschiderii lui...

Parlamentul ținerii Republicii Moldovenești „Sfatul Țării”, salută din toată inima Parlamentul Român...

Sentimentele noastre prietenești și frățești față de România snt cu atât mai vii, cu cât oștile ei aflătoare astăzi în țara noastră...

Din partea noastră vă dorim spor la muncă, pentru a putea asigura prin silințele D-Voastră atât fericirea internă a țării...

Ziarul „Ardealul” din 16 ianuarie 1918 relatează despre intrarea trupelor românești în Chișinău (MNR)

Aripa tânără a Sfatului Țării: Petre Stîhi, Anton Crihan, Nicolae Grosu, Dumitru Cărăuș, Alex Văleanu (sus, de la stînga); Vlad Cazacliu, Vlad Bogos, Vasile Harea, Ion Văluță, Grigore Cazacliu (jos, de la stînga). 1918 (Iu.C.)

Grup ce studente ale Universității din Iași care au întâmpinat, pe 13 ianuarie 1918, trupele române care au intrat în Chișinău, îmbrăcate fiind în culorile drapelului național (Iu.C.)

PROCLAMAȚIE.

Proclamația generalului
Broșteanu din 20 ianuarie 1918
(ANR)

După violente lupte, pe care Românii nu le-au dorit,
dară rezistența neînțeleasă a trupelor bolșeviste silindu-ne
la aceasta, **AZI 20 IANUARIE 1918** la ceasurile 5 dimi-
neața **TRUPELE ROMANE,**

**DUPĂ 3 ZILE DE LUPTA CRÂNCENE AU
OCUPAT BENDERUL.**

Cetatea și Podul sunt în mâinile noastre.

Am capturat o enormă cantitate de tunuri, arme
și munițiuni. Orașul n'a putut fi cruțat de ororile
războiului.

Pierderile noastre sunt cu totul neînsemnate.

Bolșeviști au fost alungați dincolo de Nistru. Pierde-
rile lor se ridică la aproape 10.000 de morți.

Comandantul trupelor române
General, BROȘTEANU.

Tipografia Societății Culturale a Românilor din Basarabia.

Un grup de membri ai Sfatului Ţării. 1918 (MNIM)

Glasul de unire al tinutului BALTII

??

„Glasul de unire al ținutului Bălți”,
document prin care locuitorii ținutului
își exprimă dorința de unire cu
România. 3 martie 1918 (ANR)

În ziua de 3 Martie ceasurile de dimineață, 20 reprezentanți țărani din Zemstva ținutala (consiliu județean) a ținutului Balti a prezentat la birour în numele reprezentanților din tot ținutul, următoarea „motiune” sau dorința scrisă:

„Noi, mai jos iscăliți membri ai Zemstvei ținutului Balti, cu cinste va rugăm să aveți bunătatea ca, înainte de a intra în rândul zilei hotărâte pentru adunarea de azi a Zemstvei, să puneți la glasuire dorința noastră, aratăta mai la vale, de a ne uni cu țara noastră mamă „România”.

„Stînd prea bine ca acum o sută și sease ani am fost furali cu de a sila dela sinul dulce al mamei noastre scumpe cu care am facut un trup, și un suflet:

„Stînd prea bine ca în vremele acestea grele, când după ce ne a izbeyit Dumnezeu de tirania rusească, care ne-a apasat, ba! Jocurii și întunecat alai amar de vreme, era să ne pradăm în focul anarhiei bolșevice, iar „România” ne-a dat ajutor frățesc în zile de grea primejdie, curăluindu-ne, țara de dușmani, dându-ne scutul, înținea și randuiala pierdută:

„Stînd prea bine ca singuri sântem și prea puțin și prea slabi și prea neputincioși, pentru a ne putea ocărui și apăra singuri, fara a cădea din nou sub alt jug străin, care să ne faca țarași robi:

„HOTĂRIM în numele ținutului nostru Balti sa ne unim din nou cu scumpa noastră țara-mamă: România, volind să împărțim cu ea fructele tot norocul și nevoile vieții noastre viitoare ca și în vremurile „Moldovei” lui „Stefan cel Mare”.

„Această hoterire nestramutată și sînta a noastră rugăm sa fie trimisa fara intarziere „Sfaluului Tarii” din Chișinău pentru ca acesta, ascuțind glasul nostru, sa hotarasca în graba în numele întregii țări: sînta, manuitoarea, mult dorita și vesnica noastră Unire cu țara noastră mamă, „România” în care ne punem nădejdea cațica buna mamă ne va garanța frate deplina și drepturile capitale de norod prin revoluția din 1917.

Balti, în 3 Faur 1918,
Joan Scribota, Joan Cazacencu, Simion Ciobanu, Joan Curila, Vasile Costișe, A. Filip, V. Osadciuc, D. Garconța, N. Mlauna, Gheorghe. Popovici, Joan Savciuc, Vasile Focsa, F. Crigortier, Gheorghe Ciobaș, Sr. Rosca, P. Solinschi, Gheorghe Cocos, M. Moscal,

Președintele adunării Zemstvei punand la vot marea dorința a fost primita cu ENTUZIASM și votata cu UNANIMITATE de volurii loata ADUNAREA ZEMSTVEI a izbucnit în strigătele de „Ura” „Țințasa Unirea și România mare”. Corul format din frați Moldoveni din adunare frați Bucovineni refugiali și frați Romani au cantat „Pe al nostru steag e scris unire”.

„Adunarea generala a Zemstvei din districtul Balti, nascuta din alegerile regionale ce au avut loc la Decembrie 1917 și convocata în ziua de 1 Martie 1918, pentru votarea bugetelor și altor masuri necesare bunului mers al administrațiune și viclei economice în această regiune, în unire cu adunarea generala a tuturor marilor propietari, întruniti în ziua de 3 Martie 1918, fermintind lucrările sale, înainte de a începe sesiunea, a discutat și votat în unanimitate următoarea motiune dupăa pe birour adunare de către membrii Zemstvei și a marilor propietari.

„Revenim pe principiile proclamate de mare revoluțiune a popoarelor estului mare imperiu și tuturor Țărilor, care în primul rând odăra în libertatea și egalitatea tuturor învictor în fata legilor, a proclama libertatea naționaliților de a dăscum singure de soarta și așteptările lor prezente și viitoare, poporul Moldovenesc, asistat de oam 300 suverani de către străbunii noștri Romani ÎNTRU NISTRU ȘI PRUT, a proclamat în ziua de 2 Decembrie 1917 Basarabia ca republică Moldovenească independentă al de sine stătătoare.

„Ținând seama ca viata și propășirea economică și culturală a unui popor este în raport direct cu forța vie și spiritului său care Dumnezeu înva birază, a în orice ste puterea al de țărde-a doli puterea crește.

„Ținând seama ca în timp de 19 veacuri, Basarabia a fost totdeauna un trup cu Moldova de pe dreapta Prutului și ca soarta ei a fost de a purura legată de a coa a Principatelor Dunerene cu care a gustat aceleasi suferințe și aceleasi bucurii;

„Ținând seama ca în anul 1912 în urma frământarilor sangerozare ale tuturor Popoarelor Europene, Basarabia a fost amțlisa fara consimțamantului ei dela trunchiul ei atnografic al națiunii sale de origine, și;

„Ținând seama de pilda splendidă pe care tenarul Regat al României a dat în scurtul timp de când a fost recunoscut Stat independent stragăndu-și astăzi admirațiunea și iubirea tuturor popoarelor din lume și chear respectul dușmanului comun.

„Proclamam astăzi în mod solemn în fata lui Dumnezeu și a lumii în tregi ca cărem unirea Basarabiei cu Regatul României subți în caruia regim constituțional subți ocrotirei legilor al de monarhie democratică vedem siguranța existenței noastre naționale și propășirea economică și culturală.

Facem apel la toate adunările, din întregia Basarabiei dela Iclieț pana la Iamaș să se unescă prin volul lor la meștanza noastră și să ceara sfatul țării la Chișinău ca trimența o delegațiune cu reprezentanți din toate adunările regionale și propietare la însă orișu a depune la pictoarea Tronului României omagiuile noastre de devotament și credință către Regele Ferdinand I. Rege al tuturor Românilor.

D. D. Cioloș (președ. lig propiei) B. Baumy de Kctman și A. Krupentzy (ajuter) Coșache Loanca (țaran, președ. adunării generale a Zemstvei-Balti) I. Ghilchivici, A. Ghilchivici S. Popovici, I. Hăzoarov, G. Allici, D. Allici, A. Sîbharachi, A. Răstom, A. Calovovachi, N. Caspovici, I. Sava, Ch. Albot-Floridi, I. Siedievichii, N. Scordelli, I. Irlievovichi, A. Sucera, V. Valuța, N. Dubravchii, Z. Valținoș, E. Viad. Așchenazi, T. Ciugureanu, A. Popovici, C. Etingher, H. Vitorov, Andriani-Spitiță, Gr. Blajovici (Prim. or.) D. Dobrist, P. Sava, E. Zanzarov, Or. Teodorovici M. Golac, P. Levinta, C. Hanu, (Președem. tin) M. Cuhureanu, V. Osadciuc S. Rosca, D. Loganovici, A. Tolpigin S. Halandjiole Româncan, Cr. Loganovici, N. Gozoc, St. Sadorovici, L. Alac, M. Novitchii, T. Valuța, D. Feldman, I. Csteli, H. Negruș, L. Coșan H. Ștefan, S. Iac Zingide Gh. Popovici, P. Ciug, V. Lozovov (țaran) Scribota, A. Filip, Gh. Cioban, I. Sventico, S. Nemovovichi, V. Herodimca, I. Lefior (gen. în Balti) D. Galuța, F. Crigortov, Gh. Ciucur, S. Popovici, I. Coșacenco, N. Meșau, Gh. Popovici, I. Leșcu, D. Derogian, D. Caleriu, N. Rosca, N. Harconți, Gr. Trileș, M. Moscal, S. Muzența, G. Anonovici, L. Curcoș I. Sargu, I. Gura, V. Ciocli, Vi. Conțrețcu, T. Telor, St. Progan, M. Filip, Prof. Liviu Marian, H. Cerantov, Prof. Nicolai Palmari, Al Cavaza, Prof. Gh. Paraniț, Prof. Demitru Moldovan Gh. Rosca, I. Goian, D. Vrabia, (președ. partii, nat. moldovenesc).

4 martie 1918 Bălți

Tip. G. G. G. G. G.

04	СНАБИГА Андрей	Воево-молдавского округа	pentru
05	СЕНЕЦА Клемен	того	pentru
06	СТАВРИШЕ Теодор	Кроковичского Уезда	pentru
07	СТАВРИШЕ Мария	Кроковичской волости	Contra
08	САВАНУ Мария	Кроковичской волости	Abstinent
09	САВИЦА Калистрат	Кроковичского Уезда	Nea fost
10	СТАВРИШЕ Флорин	Кроковичского Уезда	Nea fost
11	СЛУЖБА Володя	Кроковичской волости	pentru
12	СЛАВУС Андрей	Воево-молдавского округа	pentru
13	ТОДОН Андрей	Воево-молдавского округа	Nea fost
14	ТАДОН Павел	Воево-молдавского округа	pentru
15	ТЕРИМАНЕ Теодор	того	pentru
16	ТРИШЕ Володя	Воево-молдавского округа	pentru
17	ТАДОН Андрей	Кроковичского Уезда	pentru
18	ТАДОН Андрей	Кроковичского Уезда	pentru
19	ТАДОН Андрей	Воево-молдавского округа	pentru
20	ТАДОН Андрей	того	Nea fost

121	ТАДОН Андрей	Воево-молдавского округа	pentru
122	ТАДОН Андрей	Кроковичского Уезда	Abstinent
123	ТАДОН Андрей	Воево-молдавского округа	pentru
124	ТАДОН Андрей	Воево-молдавского округа	pentru
125	ТАДОН Андрей	Воево-молдавского округа	pentru
126	ТАДОН Андрей	Кроковичского Уезда	Nea fost
127	ТАДОН Андрей	Кроковичского Уезда	pentru
128	ТАДОН Андрей	Кроковичского Уезда	pentru
129	ТАДОН Андрей	Кроковичского Уезда	Abstinent
130	ТАДОН Андрей	Кроковичского Уезда	Abstinent
131	ТАДОН Андрей	Кроковичского Уезда	pentru
132	ТАДОН Андрей	От всей Бессарабии, андреевского Парламента	pentru
133	ТАДОН Андрей	От Молдавского Уезда, учителя	pentru
134	ТАДОН Андрей	От Общества в с.учит.	Abstinent
135	ТАДОН Андрей	От молдавск. воен. комисс.	pentru
136	ТАДОН Андрей	От Болградск. Уезда, Земств. Уездн.	Abstinent
137	ТАДОН Андрей	От Центр. Молд. Исп. К-та.	pentru
138	ТАДОН Андрей	От Лиги Русской культуры.	Abstinent

За резолюцию Молдавского Парламента о воссоединении Бессарабии с Румынией 8-восемьдесят шесть /86/ голосов, против 4/3/ три голоса, воздержавшихся тридцать шесть /36/ голосов. Отсутствовало тридцать три /33/ . 27 марта 1918 года.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ СФАТУЛУИ ТАРИИ ИОНАКИЕ
СЕКРЕТАРИ И. Буздугану

Liste cu voturile deputaților Sfatului Țării, din ziua de 27 martie 1918, când s-a hotărât unirea Basarabiei cu România (ANR)

BLOCULUI MOLDOVENESC
propusă SFATULUI ȚĂRII și sesită de I. BUZDUGAN.
În ședința de la 27 Martie 1918

În numele Poporului BASARABIEI Sfatul Țării
declară :

Republica Democrată Moldovenească (Basarabia), în hotarele ei dintre Prut, Nistru,
Dunăre, Marea Neagră și vechile granițe cu Austria, ruptă de Rusia acum o sută și mai bine de ani din trupul vechii Moldove,
în puterea dreptului istoric și dreptului de neam,
pe baza principiului că neorodul singura să-și hotărască soarta lor,
de azi înainte și pentru totdeauna

SE UNEȘTE CU MAMA - SA ROMANIA.
Acesta UNIRE se face pe următoarele baze:

- 1) SFATUL ȚĂRII actual rămâne mai departe pentru rezolvirea și realizarea reformelor agrare după nevoile și cererile neorodului; aceste hotărâri se vor recunoaște de Guvernul Român.
- 2) Basarabia își păstrează autonomia provincială, având un Sfat al Țării (Dietă) ales pe viitor prin vot universal, egal, direct și secret, cu un organ împlin și administrație proprie.
- 3) Competența Sfatului Țării este: a) Votarea bugetelor locale; b) Controlul tuturor organelor semstvelor și orașelor; c) Numirea tuturor funcționarilor administrației locale prin Organul său împlinitor, iar funcționarii înșiși sunt întăriți de Guvern.
- 4) Recrutarea Armatei se va face în principiu pe baze teritoriale.
- 5) Legile în vigoare și organizația locală (zemstvo și orașe) rămân în putere și putea fi schimbate de Parlamentul Român, numai după ce vor lua parte la lucrul lui și reprezentanții Basarabiei.
- 6) Respectarea drepturilor minorităților din Basarabia.
- 7) Doi reprezentanți ai Basarabiei vor intra în Consiliul de Miniștri Român, cum sunteți de actualul Sfat al Țării, iar pe viitor luați din rândul reprezentanților Basarabiei din Parlamentul Român.
- 8) Basarabia va trimite în Parlamentul Român un număr de reprezentanți proporțiv cu populația, aleși pe baza votului universal, egal, direct și secret.
- 9) Toate alegările din Basarabia pentru voievozi, sate, orașe, semstve și Parlaș se vor face pe baza votului universal, egal, secret și direct.

- 10) Libertatea personală, libertatea tiparului, a curândului, a credinței, a sădărilor și toate libertățile obștești vor fi garantate prin constituție.
- 11) Toate căldările de legi făcute din motive politice în vremurile tulburii ale prefăcerei din urmă sunt dănuțiate.

BASARABIA unindu-se cu FIICA CU MAMA SA ROMANIA, Parlamentul Român va hotărî convocarea neîntârziată a Constituantei, în care vor intra proporțional cu populația și reprezentanții Basarabiei, aleși prin vot universal, egal, direct și secret, spre a hotărî împreună cu toți însoțierii în Constituție și prin cipiiilor și garanțiilor de mai sus.

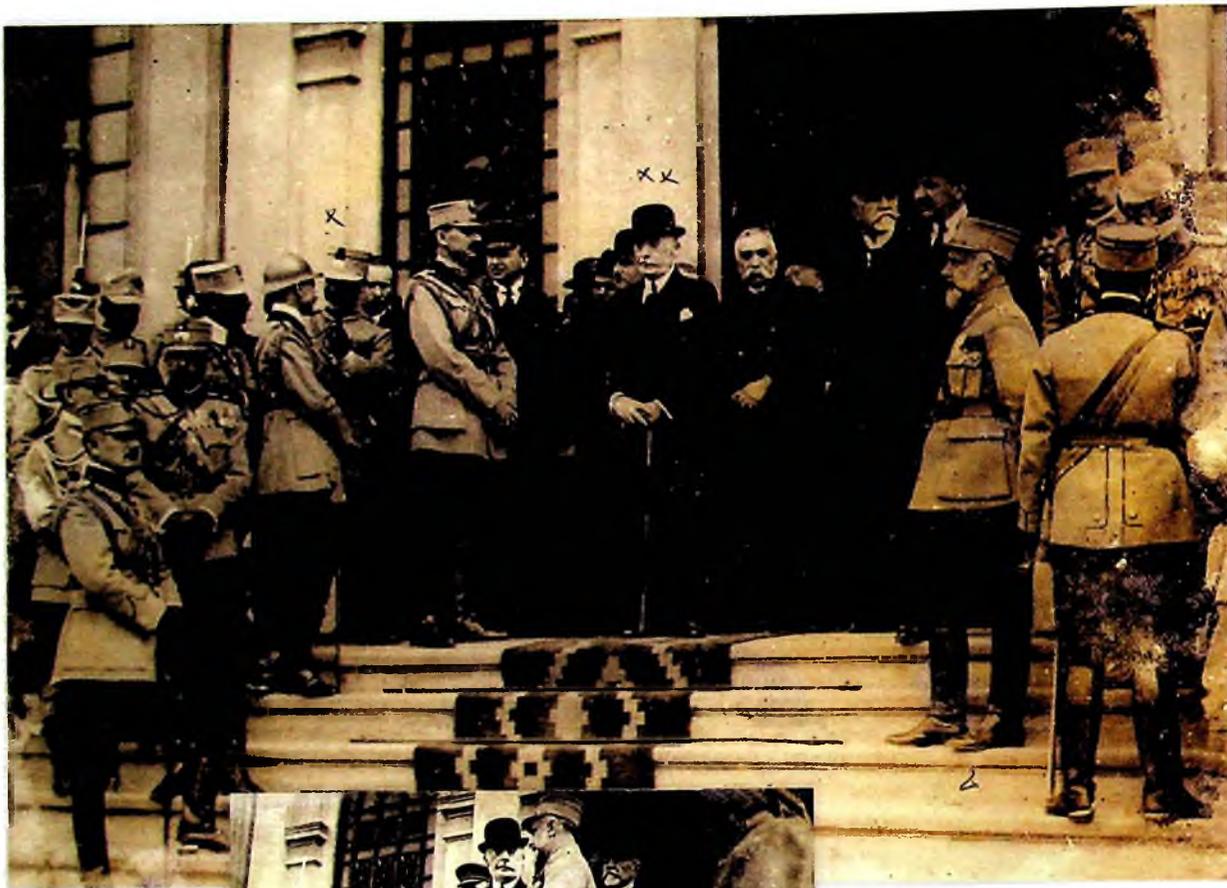
ÎN NOME UNIREA BASARABIEI CU ROMANIA DE-APURURI și totdeauna!

PRESEDINȚELE Sfatului Țării Ion Inculeț

SECRETARUL Sfatului Țării J. Buzdugan

Rezoluția Blocului Moldovenesc propusă Sfatului Țării
și citită de Ion Buzdugan în ședința din 27 martie 1918
(ANR)

*Alexandru Marghiloman, președintele
Consiliului de Miniștri, la Chișinău, în ziua
de 27 martie 1918 (ANR)*

*Deputații Blocului Moldovenesc ținând în mâini
Declarația de Unire a Basarabiei cu România (Iu.C.)*

*Alexandru Marghiloman la banchetul oferit după votarea
unirii Basarabiei. 27 martie 1918 (MNIR)*

Regele Ferdinand și regina Maria participă la serbarea unirii Basarabiei. Iași, 30 martie 1918 (ANR)

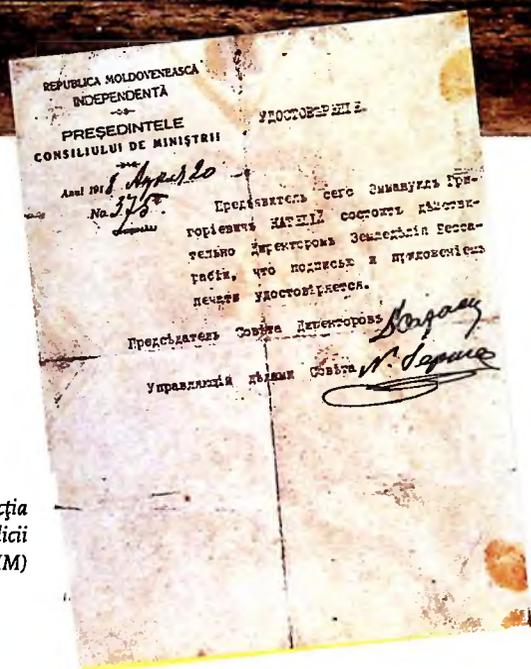

Regele Ferdinand și regina Maria participă la serbarea unirii Basarabiei. Iași, 30 martie 1918 (MNIR)

Кишиневъ, III. Мужск. Гимназія

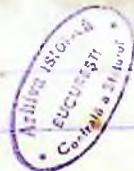

Palatul Sfatului Ţării (Iu.C.)

Adeverință eliberată lui Emanoil Catelley precum că ocupa funcția de director general al Agriculturii în Directoratul General al Republicii Democratice Moldovenești. 20 aprilie 1918 (MNIM)

Wednesday March 28th 1918
= April 10th =

11
Jerry

Bessarabia has declared herself annexed to Roumania. This ~~causes~~ ^{causes} great joy - I ought to rejoice also, but I have lost the habit of rejoicing and I can only look with fear ahead wondering what new trouble will arise out of it.

But what happened was - that my train arrived 5 minutes after Charghiloman's who had been at Sickenew and had returned to be received by much cheering and that there upon the platform my actual prime-minister & I who are "en froid together" publicly before a cheering crowd shook hands and congratulated each other as if all the world were a garden full of roses! Well, well it is all the same at last a happy event as far as it goes - may God give that it may last!

1918

Inalt Prea Sfantiei Sale
Archiepiscopul Gurie

Chisinau

Ve multumesc pentru foarte binevoitoarea
invitatie la serbatosirea Unirii Basarabiei
cu Patria Mama. Cuon nu cunoase inca programul
acestei Serbare Nationale si cum, eu fiindul
conferintei de la Viena am fost personal de doue
ori in cauza prin telegrama comisarului Sovietic
Cicerin si prin nota delegatului Krestinski, ^{si}
vi rog sa bine voiti a-mi raspunde daca in
aceasta circumstanta solennă imi este rezervata
in seria discursurilor posibilitatea de a
raspunde pentru restabilirea adevarului istoric
atata de necesar.

cu incredintarea amintirilor mele credicioase
si sentimentelor mele cu multa consideratie.

A. Marghiloman

Dumnezeu sa ne ajute
6 Aprilie

J. P. S. Archiepiscop Gurie
Chisinau

Cum aici nu am obtinut un raspuns lamurit de la cei in drept
si cum mie J. P. S. V. nu mi ai mai putut comunica nimic
sunt siluit cu adanca durere de rau sa nu va pota la
Subarea de la 9 Aprilie in Chisinau. Vi exprim sentimentele
mele cu multa caldura si devotament.

M.

la Aprilie 6 ora seara

Scrisoarea lui Alexandru Marghiloman, preşedintele Consiliului de Miniştri,
catre episcopul Gurie Grosu. 4 aprilie 1918 (MNR)

Ferdinand I^{le}
Prin grafia lui Dumnezeu si vointa nationala
Rege al Romaniei

La toti de fata si viitoare sanadale

Sfatul Tarii din Basarabia, in sedinta lui dela 27 Martie
(9 Aprilie) 1918, votand prin 86 voturi pentru contra 8 fiind
si 26 abtineri unanimesa, rezoluptiune:

"In numele poporului Basarabiei Sfatul Tarii de
"clara:

"Republicii Democratiei Moldovenesti (Basarabia), in ka-
"tarele ei dintre Prut, Nistru, Duntra si Marea Neagra si veschile
"garnize cu Austria, rupti de Rusia cum o auti si mai bine de
"unul din trupul veslei Moldove, in puterea dreptului istoric si
"dreptului de race, pe baza principialului et vorozdelo strigare
"si si hotarneset scorta lor, de azi inainte si pentru totdeauna
"SU UNISES CU MAMA SA ROMANIA."

Si Presidential Consiliului nostru de Miniştri declarand
ca:

"In numele poporului Basa si al Regelui Lui, N.S. Fer-
"dinand I-le al Romaniei, in not de acest vot quasi unanims si
"declarat la randul lui Basarabia unita cu Romania de vesul una

Regele Ferdinand promulgă votul Sfatului Ţării
privind unirea Basarabiei cu România. 9 aprilie 1918 (ANR)

Delegația Sfatului Țării trimisă la Iași după Unire:
 Ștefan Ciobanu, Ion Pelivan, Pantelimon Halippa, Daniel
 Ciugureanu (lu.C.)

FERDINAND I.
 Prin grația lui Dumnezeu și voiața națională, Rege al României,
 La toți de față și viitori, sănătate:

Acumra raportului Prezidentului Consiliului Nostru de
 Miniștri și Ministru Secretar de Stat la Departamentul de
 Interni nr. 70

Art. I. Se înființează un Consiliu de Directori pentru
 Administrația provizorie provincială a Basarabiei.

Art. II. Sunt numiți membri ai acestui Consiliu: co-
 tor P. Jasscu ca Președinte;
 domnii Ion Costin, N.N. Ciugureanu, Ștefan Ciobanu, Vlas
 Chiorescu, Gheorghe Grosu, Emanoil Catelin, Ioan Cherman
 și Arsenie Gheorghiu ca Membri.

Art. III. Jurământul Prezidentului se va depune înain-
 tea Ministrului Nostru de Interni, iar Președintele este în-
 ținător al jurământului celorlalți membri.

Art. IV. În regulamentul ulterior va determina compozi-
 ția lucrărilor, jumătatea timpului de activitate a Consiliului
 coordonatoare cu Ministerul Țării

Art. V. Prezidentul Consiliului Nostru va fi și
 Ministru Secretar de Stat la Departamentul de Interni
 înscrinând cu executivă acestui decret.

dat în Iași la 9 aprilie 1918

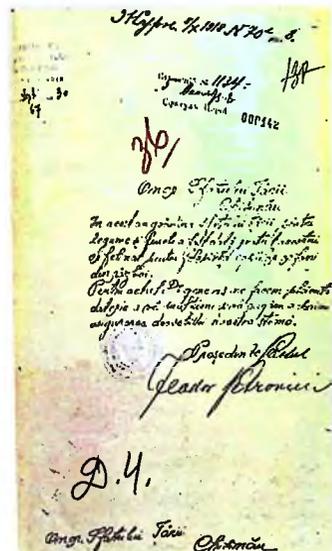
Ferdinand

Prin Împăratul Consiliului de Miniștri și
 Ministrul de Interni
P. Halippa

Decret privind
 înființarea Consiliului
 de Directori pentru
 administrarea
 provizorie a
 Basarabiei. 9 aprilie
 1918 (ANR)

Deputații Sfatului Țării, participanți la ședința legislativului basarabeian din ziua de 27 noiembrie 1918, când s-a votat reforma agrară și unirea necondiționată a Basarabiei cu România (Iu.C.)

Direcția Orfelinatului de Copii din Basarabia aduce sincere mulțumiri Sfatului Țării pentru gestul deosebit de generos de a oferi, în mod gratuit, respectivului orfelinat grădina de legume și fructe a Sfatului Țării pentru copiii orfani din război. August 1918 (ANRM)

FERDINAND I.

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, Rege
al României,

La toți de față și viitori, sănătate:

Pe baza raportului Președintelui Consiliului
Nostru de Miniștri, № 274 ;

Am decretat și decretăm:

Art. I. Generalul de Corp de Armată Văitoianu
Arthur este numit în funcțiunea de Comisar General al
Basarabiei.

Art. II. Președintele Consiliului Nostru de Miniș-
tri și Ministrul Nostru secretar de Stat la Departa-
mentul de Războiu, sunt însărcinați cu executarea aces-
tui decret.-

Dat în Iași, la 13 Iunie 1918.-

Ferdinand

PREȘEDINTELE CONSILIULUI
DE MINISTRI

A. Marghișanu

No. 1448.bis

MINISTRU DE RĂZBOIU
General *Ștefan*

Decret privind desființarea
Comisariatului general al Basarabiei.
11 decembrie 1918 (ANR)

Decret de numire a generalului Arthur
Văitoianu în funcția de Comisar General al
Basarabiei. 13 iunie 1918 (ANR)

Delegația basarabeană la Conferința de Pace de la Paris (1919): Ion Codreanu, S. Cujbă, Ion Pelivan, Gh. Nastase (MNIR)

Primul guvern al României Mari, în care au intrat reprezentanți ai provinciilor unite cu țara în 1918. Pe rândul întâi, primul din dreapta este Ion Inculeț, reprezentantul Basarabiei (MNIR)

L E G E .-

asupra

UNIREI BASARABIEI CU VECHIUL REGAT AL ROMÂNIEI

Art.unic.-Se ratifică,investindu-se cu putere de lege,
Decretul Lege No.842 din 9 Aprilie 1918, publicat în Monitorul
Oficial No.8 din 10 Aprilie 1918, privitor la Unirea Basarabiei
cu vechiul Regat al României, în cuprinderea următoare :

F E R D I N A N D I

PRIN GRATIA LUI DUMNEZEU ȘI VOINȚA NAȚIONALĂ

REGE AL ROMÂNIEI

LA TOTI DE FAȚA ȘI VIITORII SANĂTATE

Sfatul Țării din Basarabia, în ședința Lui dela 27 Mar-
tie (9 Aprilie) 1918, votând prin 80 voturi pentru, contra 3,
fiind și 90 abțineri, următoarea rezoluțiune :

„ În numele Poporului Basarabiei, Sfatul Țării declară:

„ Republica Democratică Moldovenească (Basarabia), în
holarele ei dintre Prut,Nistru, Dumre, Marea Neagră și vechile
granițe cu Austria, ruptă de Rusia acum o sută și mai bine de
ani din trupul vochei Moldove, în puterea dreptului istoric și
dreptului de neam, pe baza principiului că noroadele singure să-
și hotărască soarta lor, de azi înainte și pentru totdeauna.-

„ Se unește cu mama sa România ”.

Și Președintele Consiliului Nostru de Miniștri declarând
că :

„ În numele Poporului Român și al Regatului Lui, M.S.,

FERDINAND I al României, în act de acest vot quasi unanș și
declară la rândul lui Basarabia unită cu România de veoi una și
indivisibilă ” .-

Dat în Jași la 9 Aprilie 1918.-

FERDINAND

PREȘEDINȚELE
CONSILIULUI DE MINISTRI
A. MARGHILOAN

MINISTRU DE JUSTIȚIE
D. DOGRESCU

Această lege s'a votat de adunarea Deputațiilor în ședința
dela 29 Decembrie anul 1919 în unanșitate cu oclamațiuni.-

PREȘEDINȚE

SECRETAR

Indroș Băncu

DIRECTORUL ADUNĂRII

John Vint

Această lege s'a votat de Senat în ședința dela 29 De-
cembrie anul 1919, în unanșitate cu oclamațiuni.-

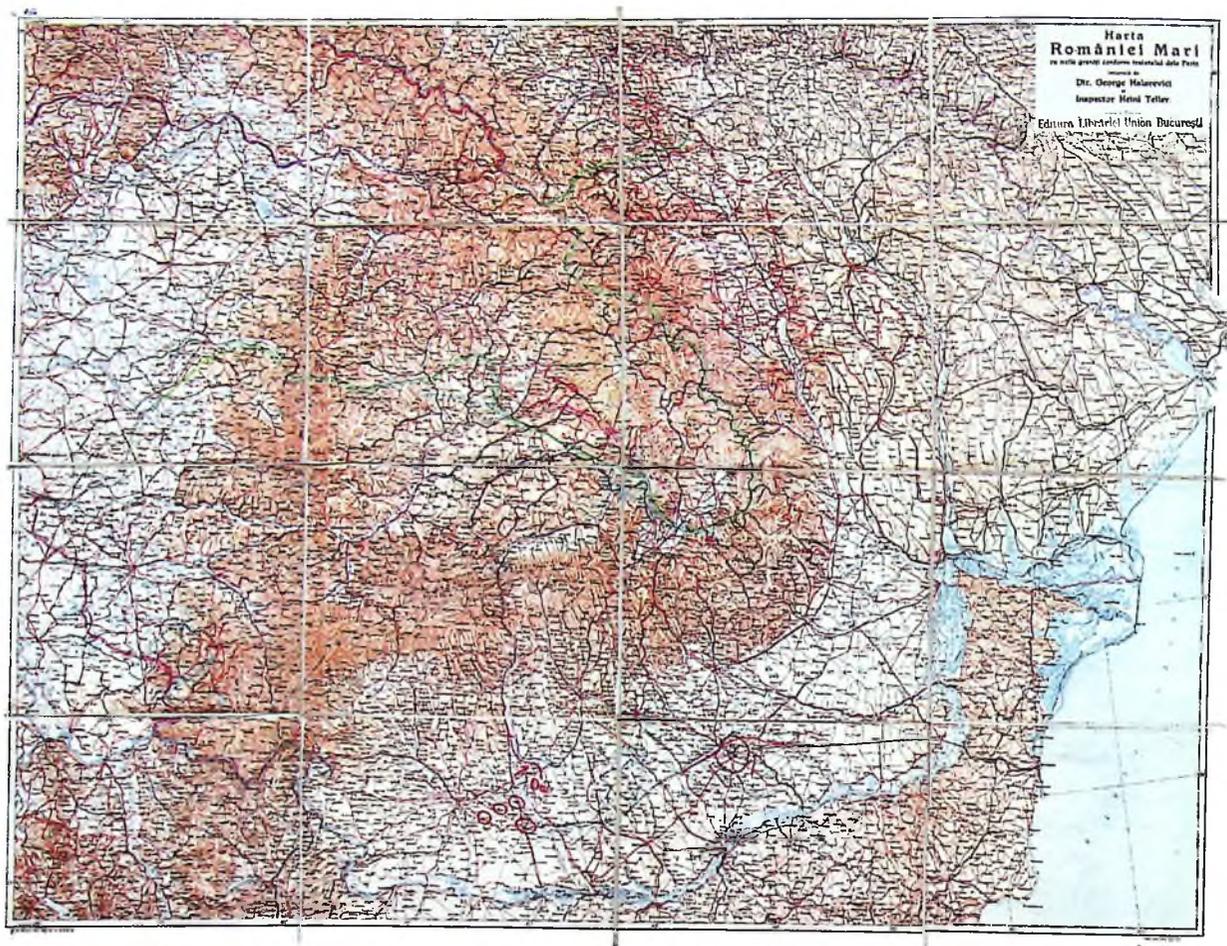
PREȘEDINȚE

DIRECTORUL SENATULUI

SECRETAR

A. Balha

Lege asupra ratificării Decretului lege nr. 842 din 9 aprilie 1918 privind unirea Basarabiei cu România. 20 decembrie 1919 (ANR)

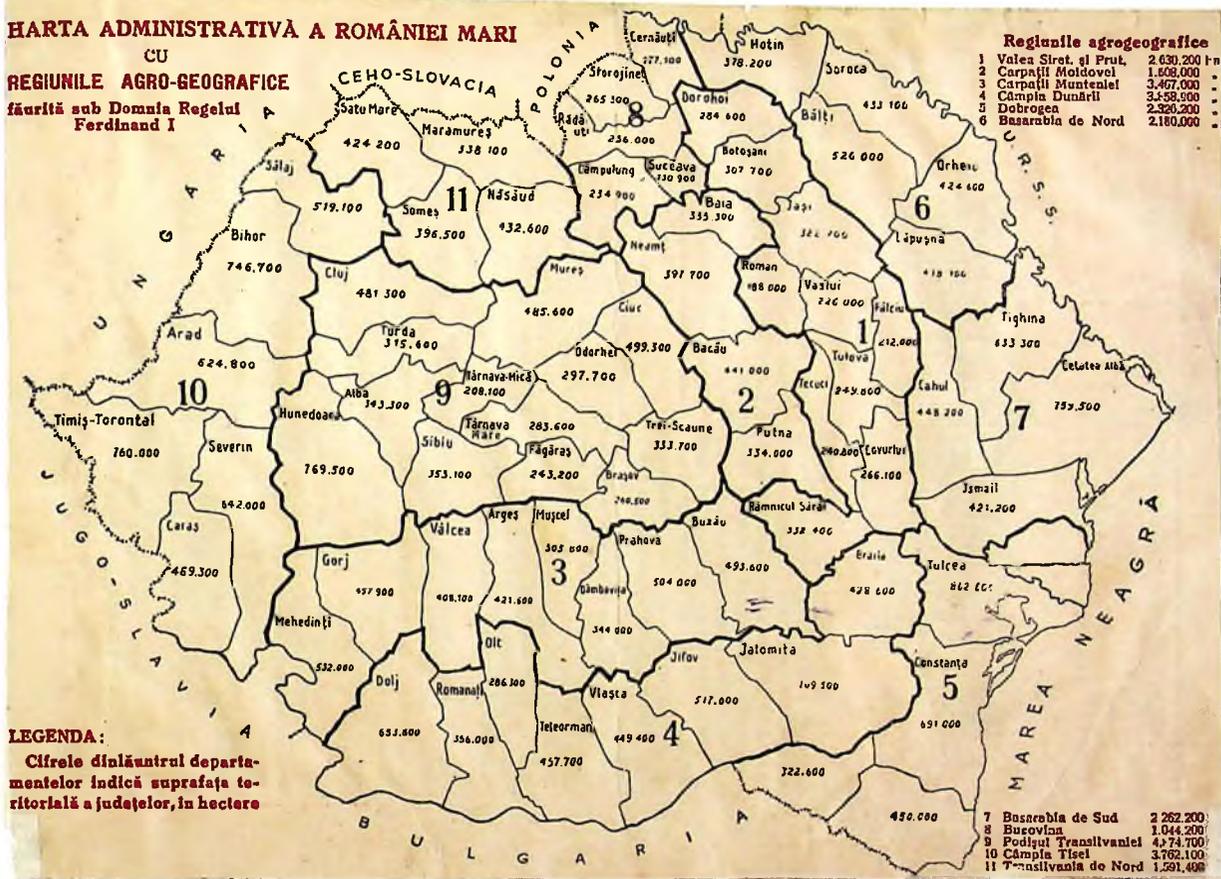

Harta României conform tratatului încheiat la Conferința de Pace de la Paris. 1920 (ANR)

HARTA ADMINISTRATIVĂ A ROMÂNIEI MARI

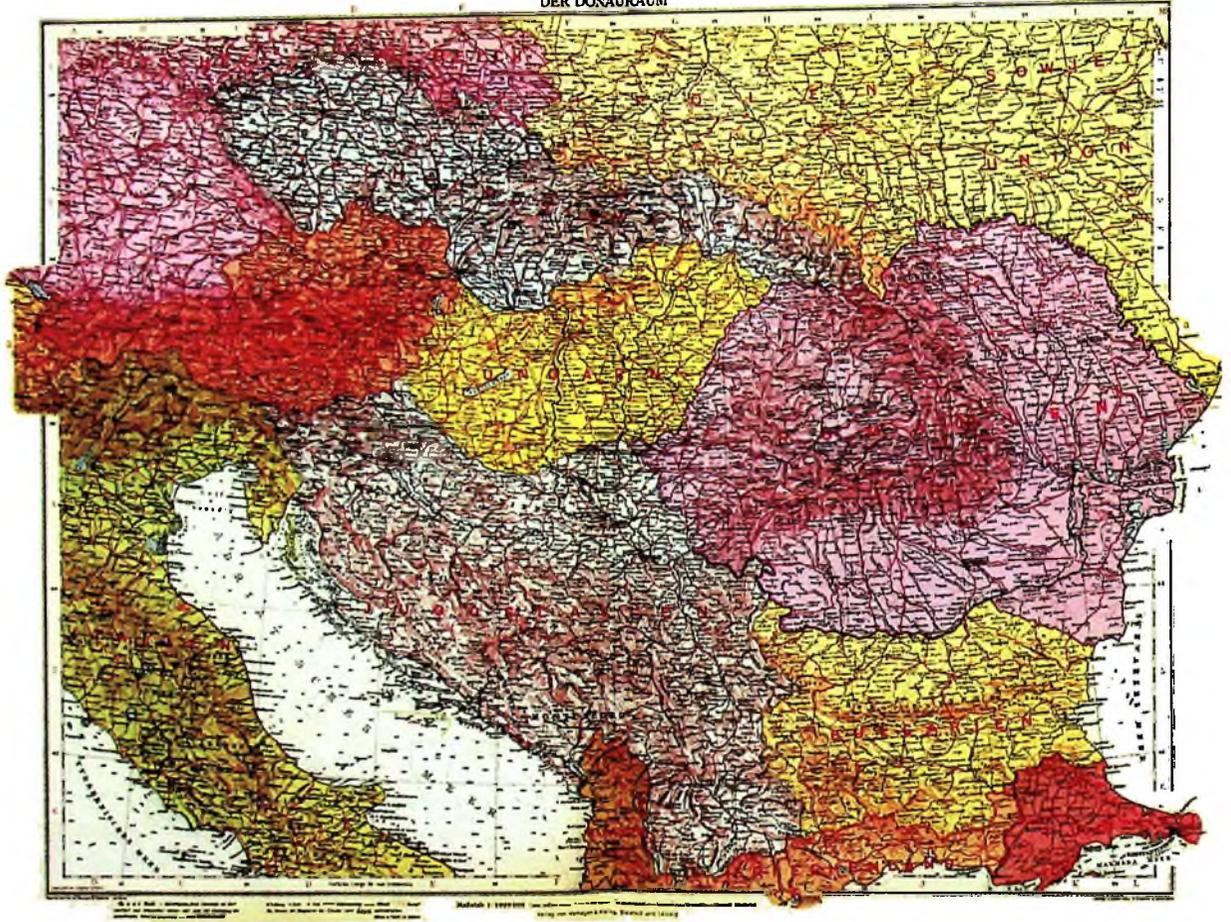
CU
REGIUNILE AGRO-GEOGRAFICE

făurită sub Domnia Regelui
Ferdinand I

Harta administrativă a României Mari. 1920 (MNIR)

DER DONAURAUM

Hărți publicate în „Andrees Handatlas”.
Leipzig, 1937 (MNIR)

RUMÄNIEN, BULGARIEN UND EUROPÄISCHE TÜRKEI

RUMÄNIEN, BULGARIEN UND EUROPÄISCHE TÜRKEI

56

I. Städte (I. Städte über 100,000 Einwohner) II. Städte (II. Städte über 50,000 Einwohner) III. Städte (III. Städte über 20,000 Einwohner) IV. Städte (IV. Städte über 10,000 Einwohner) V. Städte (V. Städte über 5,000 Einwohner) VI. Städte (VI. Städte über 2,000 Einwohner) VII. Städte (VII. Städte über 1,000 Einwohner) VIII. Städte (VIII. Städte über 500 Einwohner) IX. Städte (IX. Städte über 200 Einwohner) X. Städte (X. Städte über 100 Einwohner) XI. Städte (XI. Städte über 50 Einwohner) XII. Städte (XII. Städte über 20 Einwohner) XIII. Städte (XIII. Städte über 10 Einwohner) XIV. Städte (XIV. Städte über 5 Einwohner) XV. Städte (XV. Städte über 2 Einwohner) XVI. Städte (XVI. Städte über 1 Einwohner) XVII. Städte (XVII. Städte über 0,5 Einwohner) XVIII. Städte (XVIII. Städte über 0,2 Einwohner) XIX. Städte (XIX. Städte über 0,1 Einwohner) XX. Städte (XX. Städte über 0,05 Einwohner) XXI. Städte (XXI. Städte über 0,02 Einwohner) XXII. Städte (XXII. Städte über 0,01 Einwohner) XXIII. Städte (XXIII. Städte über 0,005 Einwohner) XXIV. Städte (XXIV. Städte über 0,002 Einwohner) XXV. Städte (XXV. Städte über 0,001 Einwohner)

PERSONALITĂȚI ALE UNIRII BASARABIEI

Cristina Păiușan-Nuică

Ion Inculeț (MNIR)

ION INCULEȚ (1884 – 1940).

Român basarabean; om politic; absolvent al Facultății de Științe Fizico-Matematice a Universității Imperiale din Sankt Petersburg (1906-1911); colaborator, sub pseudonim, al ziarului *Basarabia* – prima publicație în limba română; ajutor de comisar gubernial al Basarabiei, ales delegat în Sfatul Țării (21 septembrie 1917 - 27 noiembrie 1918), ales președinte al Sfatului Țării; votează la 27 martie 1918 Unirea Basarabiei cu România; ministru fără portofoliu în primul guvern al României Mari; ministru de stat pentru Basarabia în guvernele: Al. Marghiloman, Coandă, I.C. Brătianu, A. Văitoianu (1918-1920); ministru de stat în guvernele: Vaida-Voevod (1920), Alexandru Averescu (1921), Ion I.C. Brătianu (1926), ministru al Sănătății și Ocrotirii Sociale în mai multe guverne; ministru de Interne în mai multe guverne (1933-1936).

Ion Inculeț și Ion Gh. Duca (MNIR)

George Tofan – alegerea lui Ion Inculeț ca președinte al Sfatului Țării:
„Deputații și publicul în picioare fac o călduroasă manifestație alesului. El pășește spre locul președințial; în clipa aceasta dna Alistar îi încinge peste piept o lentă lată cu tricolorul național, ceea ce stârnește o nouă manifestație.

Primul președinte al Sfatului Țării e fiu de țăran din Basarabia, docent privat la Universitatea din Petrograd; membru al comitetului central al soldaților și muncitorilor din Rusia, ajutor de comisar al Basarabiei; e tânăr, de 33 de ani, înalt zvelt, bălan. Poartă o simplă bluză militară, peste care e trasă o curea. Aparține, și după exterior, democrației rusești. Cuvântarea sa de program o începe în limba moldovenească, vorbește cu glas puternic, rar și apăsător. ... Sfârșește cu o chemare la unire. Cuvântarea-program e primită cu aprobări unanime”.

PANTELIMON HALIPPA (1883 – 1979).

Român basarabean; om politic, absolvent al Seminarului Teologic din Chișinău (1898-1904), a urmat Facultatea de Fizică și Matematică a Universității din Dorpat (Iuriev), apoi Facultatea de Litere a Universității din Iași; a editat ziarul *Basarabia*, apoi, din 1913, și ziarul *Cuvântul moldovenesc*; membru al Partidului

Socialist-Revoluționar, delegat al țărânimii basarabene la Congresul Uniunii Țăranilor din întreaga Rusie; fondator al Partidului Național Moldovenesc (martie 1917), deputat în Sfatul Țării (21 noiembrie 1917-18 februarie 1919), vicepreședinte al Sfatului Țării; după Unire a fost numit ministru de Stat pentru Basarabia (1919-1927), ministru al Lucrărilor Publice; ministru al Muncii, Sănătății și Ocrotirii Sociale; deputat și senator în Parlamentul României; arestat în 1950 și condamnat la 2 ani de închisoare; a fost închis la Sighet. În 1952 a fost predat sovieticilor, ținut într-o închisoare KGB unde i s-a cerut să demonstreze că unirea Basarabiei cu România nu a fost legitimă. Condamnat la 25 de ani de muncă silnică de către Tribunalul Militar Ucrainean din Chișinău, a fost dus în Siberia. A fost eliberat în 1955 și readus în țară unde a stat la Aiud și Gherla, fără nicio condamnare, până în 1957. A fost permanent anchetat de către securitate și a organizat în locuința sa întâlniri clandestine ale basarabenilor. În 1968 a cerut aprobare pentru organizarea unor manifestații la 50 de ani de la unirea Basarabiei, autoritățile comuniste susținându-l, tacit, în activitatea sa de documentare; a trimis memorii lui Charles de Gaulle și Richard Nixon, arătând abuzurile sovietice.

Pantelimon Halippa (MNIR)

Pantelimon Halippa (cel cu barbă) într-un grup în care se află și Simion Murafa (primul din stânga, în picioare). cca 1910 (ANR)

Al treilea guvern condus de Iuliu Maniu (octombrie 1932 - ianuarie 1933). Al doilea de la stânga, așezat, este Pantelimon Halippa, ministru de stat (MNIR)

Pantelimon Halippa în mijlocul prietenilor, la împlinirea vârstei de 85 de ani (MNIR) - p. 79, sus

„Halippa are o înfățișare impunătoare de luptător, de stat mijlociu, bine făcut, poartă barbă mare, care încadrează fața brăzdată de trăsături energice; în negru și cu ochelari, el iese din cadrul oamenilor de rând. E vorbitor bun, vorbește limpede, energic, într-o limbă ireproșabilă; tonul din când în când e puțin prea ridicat”.

„Vrăjmașii noștri stau la hotare – vrăjmași cât frunză și iarbă, la spatele nostru și înăuntrul Țării noastre, dar cel mai mare dușman este în mijlocul nostru. Acesta este neunierea. Frații mei! Biruiți acest strașnic dușman și noi vom birui totul” (din Cuvântul rostit la Congresul Ostașilor Moldoveni la 20 octombrie 1917).

ION BUZDUGAN (1887 – 1967).

Român basarabean; poet, scriitor cu mai multe pseudonime (Nica Românaș, Ion Câmpeanu) și om politic; licențiat în Drept al Facultății de Drept din Iași, doctor în economie al Universității din Cernăuți; profesor; ales deputat în Sfatul Țării de către Congresul Militarilor Moldoveni; unul dintre susținătorii unirii cu România, a fost secretar al Prezidiului Sfatului Țării (1917-1919), calitate în care a semnat Actul Unirii. Personalitate marcantă, aportul său a fost important la hotărârea unirii; deputat, apoi senator de Bălți în Parlamentul României; traducător emerit al lui Alexandr Pușkin și Serghei Esenin.

Ion Buzdugan (MNIR)

ION PELIVAN (1876 – 1954).

Român basarabean; scriitor, om politic; a fost arestat încă din anii studenției, din cauză că era membru al „pământeniei” basarabene, și deportat în Nordul Rusiei, la Arhanghelsk; luptător pentru drepturile românilor din Basarabia; fondator, în 1906, al primului ziar de limba română, *Basarabia*. În 1917, participă la fondarea Partidului Național Moldovenesc; a fost ales președinte al Sfatului Țării, post pe care îl va ceda lui Ion Inculeț. După unire a participat, în calitate de membru al delegației române, la Conferința de Pace de la Paris (1919-1920). A fost membru al PNT, deputat în Parlamentul României, conducător al *Astrei* (filiala din Basarabia); a murit în 1954, în închisoarea de la Sighet.

Ion Pelivan (MNIM)

Ion Pelivan și Pantelimon Halippa
(primii din stânga), la Govora. 1941 (MNIR)

Ștefan Ciobanu (MNIR)

G.N. Viforeanu despre Pelivan:

„Alt sfătulist de marcă, deopotrivă cu Pan Halippa, a fost Ion Pelivan. Era un bărbat de statură mijlocie, cu o față de o bonomie rară, având părul blond și ochii albaştrii, cu vorba domoală, și cu un pronunțat accent moldovenesc... A fost numit ministru de justiție în guvernul generalului Coandă, după Primul Război Mondial. ... Și-a sfârșit viața în închisoare, sub regimul comunist în țară, ca și Iuliu Maniu, deși n-a făcut aceeași politică ca luptătorul ardelean. Dimpotrivă, Ion Pelivan, odată ce și-a văzut visul cu ochii, adică Unirea Basarabiei cu România, n-a mai făcut nicio politică decât aceea a iubirii de țară”.

ȘTEFAN CIOBANU (1883 – 1950).

Român basarabean; istoric, profesor; absolvent al Facultății de Litere a Universității din Kiev; s-a întors în Basarabia la începutul anului 1917 și a aderat la mișcarea revoluționară de eliberare națională în mai 1917. S-a remarcat ca un promotor al unirii și a fost unul dintre participanții activi la Congresul Învățătorilor. A fost ales în Sfatul Țării și a devenit unul dintre liderii românilor basarabeni, fiind membru al comitetului director al Sfatului și conducător al resortului Învățământ. După unire a fost director al învățământului din Basarabia, între 1918 și 1921; publică primul abecedar în limba română pentru școlile din Basarabia. Profesor universitar la Chișinău și apoi la București, membru al Academiei Române (din 1918); secretar al Astei Basarabene, din 1925;

colaborator al multor ziare și reviste; a susținut întreaga viața cultura națională, fiind ales vicepreședinte al Academiei Române, în perioada 1944-1948.

ANTON CRIHAN (1893-1993).

Român basarabean; om politic și profesor universitar; absolvent al Facultății de Economie din Odessa, ofițer în Primul Război Mondial; în 1917 organizează la Odessa, împreună cu alți basarabeni, Cohortele moldovenești pentru apărarea populației de trupele ruse ce jefuiau teritoriul basarabean; ales deputat în Sfatul Țării de către Congresul Militarilor Moldoveni, a aderat la „Frațiunea Blocul Moldovenesc” (una din cele patru fracțiuni din cadrul Sfatului Țării); vicepreședinte al comisiei agrare. Și-a continuat activitatea în calitate de deputat în Parlamentul României între anii 1919 și 1932; doctor în științe economice la Sorbona; profesor universitar la Iași și Chișinău; fuge în Iugoslavia și apoi Franța la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial; de aici emigrează în SUA și devine membru al Comitetului Național Român din exil.

ONISIFOR GHIBU (1883 – 1972).

Om politic român; profesor, publicist; studii universitare de istorie și filologie la Budapesta; se refugiază la Chișinău, unde a înființat câteva publicații în limba română: *Ardealul* (1917-1918); *Școala Moldovenească* (1917); *România nouă* (1918); *Cuvânt moldovenesc* (1926-1927); a adus mari personalități la Chișinău, precum George Enescu, Mihail Sadoveanu și trupa Teatrului Național din Iași; a redactat programul Partidului Național Moldovenesc; a fost propus în Sfatul Țării ca reprezentant al presei, dar nu figurează pe liste; membru al Academiei Române; arestat în 1945, deținut la Caracal, rearestat în 1956 și eliberat în 1958; a trăit izolat până la sfârșitul vieții. A scris un memoriu, la 31 octombrie 1956, adresat lui Nichita Hrușciov și Nicolai Bulganin, în problema Basarabiei.

„Dacă în Transilvania și în Bucovina trăia gândul că, odată și odată, ele se vor uni cu România, trebuie să recunoaștem că aproape nimeni nu credea în învierea Basarabiei, care era socotită pentru vecie pierdută în brațele colosului de la răsărit. Cei o sută și mai bine de ani de apăsare rusească se părea că stinseseră acolo orice urmă de conștiință românească, fără vreo nădejde de întremare.

Și totuși, în cartea vieții stătea scris că piatra pe care a nesocotit-o Ziditorul va ajunge piatra din capul unghiului; Basarabia, cea mai înapoiată și mai înstrăinată provincie românească, a fost cea dintâi care a revenit la trupul național, iar țara clasică a iredentismului dacoroman, Transilvania, fu sortită să fie cea din urmă la ospățul cel mare al bucuriei” (Onisifor Ghibu, Basarabia).

Anton Crihan (MNIR)

Onisifor Ghibu și soția sa (MNIR)

Paul Gore (MNIM)

PAUL GORE (1875 – 1927).

Român basarabean; istoric și heraldist, jurist și om politic, judecător de pace; deputat al nobilimii și vicepreședinte al Zemstei din 1910, când cere introducerea limbii române în școli (Comisia Școlară Moldovenească se înființează abia în 1917); a fost și locțiitor al guvernatorului Basarabiei. În perioada Primului Război Mondial a fost director al Crucii Roșii. A fost președinte al Partidului Național Moldovenească, artizan al unirii și primul locuitor al Chișinăului care a arborat tricolorul pe casa sa. După unire a fost ales membru de onoare al Academiei Române, continuându-și activitatea de istoric și heraldist. A participat la Congresul Învățătorilor din mai 1917, despre care povestește Onisifor Ghibu:

„Congresul l-a deschis delegatul Zemstvei guberniale, dl P. Gh. Gore, un moldovean cu alese simțiri naționale. La masa prezidială erau lângă Domnia Sa membrii comisiei organizatorice: dnii Vladimir Herța, V. Neaga și P. Arventiev. Dl Gore deschide congresul hiritisind pe cei de față cu cuvintele: «Frați români», care însă au fost întrerupte de mulți din sală, care strigau: «Noi nu suntem români, ci moldoveni!». Dl Gore a rămas mirat de aceste cuvinte și a zis: «Îmi pare foarte rău, domnilor, dar eu cunosc istoria neamului nostru și știu că el se numește neam românesc». (Iarăși întreruperi: «Noi suntem moldoveni, nu români!»). «Neamul românesc locuiește în multe țări, și astfel avem români ardeleni, români bucovineni, munteni, olteni, moldoveni și macedoneni, dar, cu un cuvânt, toți suntem români. Neam moldovenească nu este. Dar dacă d-voastră vă face mai mare plăcere să vă zic: „Frați moldoveni”, – iată vă zic: „Frați moldoveni!” Deschid cu cea mai mare bucurie primul Congres al Învățătorilor Moldoveni din Basarabia, adunați azi aici pentru a se sfătui cu privire la naționalizarea școlăi. Noi, moldovenii, am avut autonomia noastră de la 1818-1828. De când s-a stins și această rază, noi ne putem îndrepta neîmpiedicați de nimeni spre cultura noastră națională. Să ne apucăm cât mai degrabă de lucru și să avem înaintea noastră frumosul testament național al poetului Ienăchiță Văcărescu”!

Pavel Kuzminski despre Paul Gore și vizita lor la biserica Sfântul Ilie din Chișinău: *„Vezi Mata! Iată încă o dovadă că la noi în Basarabia nu există nicio biserică, niciun monument, nicio piatră funerară sau cruce din perioada dinainte de 1812, care să dovedească originea lor rusească. Peste tot și pretutindeni întâlnim numai și numai limba moldovenească. Deci, dragă unchiule, suntem români, curată socoteală! Trăiască Țara noastră!”*

1. Apud Iurie Colesnic, *Un om fără mormânt*, consultat la adresa <https://ibn.idsi.md>

VLADIMIR HERȚA/HERTZA (1868 – 1924).

Român basarabean; avocat, om politic, vicepreședinte al Partidului Național Moldovenesc și al Societății Culturale Moldovenești; considerat „părintele spiritual al Sfatului Țării”, a jucat un rol important în actul unirii. A fost președinte al Comisiei Școlare Moldovenești, și participant la Congresul Învățătorilor Basarabeni, din mai 1917. A fost primar al orașului Chișinău în perioada 1918-1919, înlocuindu-l pe primarul Carol Schmidt (cel mai longeviv primar al orașului și care a fost împotriva unirii); membru al delegației României la Conferința de Pace de la Paris (1919-1920); fiind un bun cunoscător al istoriei Basarabiei și deținător al unei colecții de documente rare, a fondat *Liga Românească din Basarabia* în 1919.

Din intervenția sa de la Congresul învățătorilor moldoveni – „Învățătorii moldoveni și treaba politică”, 1917:

„Peste o sută de ani, a spus dl. Hertza, am fost robi supuși ai împărăției rusești, lipsiți de drepturi, lipsiți de dreptate, lipsiți de lumină. La început, între anii 1812-1828, Basarabia noastră a avut, ce-i drept, autonomie, dar pe urmă i s-a răpit, și noi am rămas ai nimănui. Acum, mulțămilită revoluției rusești, am ajuns la slobozenia mult dorită. De acum nu mai vrem să fim robi și fii ai întunericii. Noi vrem să fim stăpâni pe soarta noastră, vrem să fim autonomi! Vrem autonomia cea mai largă pentru Basarabia și vrem ca Rusia să se prefacă în republică federativă”.

DANIEL CIUGUREANU (1885 – 1950).

Român basarabean; om politic, absolvent al Seminarului Teologic din Chișinău și al Facultății de Medicină a Universității din Kiev (1913); arestat în 1912, de Ohrana țaristă, pentru activitate națională; a fost medic la diverse spitale din Basarabia. A fost ales membru al Parlamentului Național Moldovenesc, iar în ianuarie 1918 a format un nou guvern, recunoscut de Sfatul Țării, la 16 ianuarie 1918. Ministru fără portofoliu, apoi vicepreședinte al Camerei Deputaților; senator, președinte al Senatului României. A activat ca medic militar în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. A fost arestat la 5 mai 1950 și a murit în închisoarea de la Sighetul Marmației (mormântul nu îi este cunoscut).

GHERMAN PÂNTEA (1894 – 1968).

Român basarabean; învățător de profesie, ofițer în Primul Război Mondial. S-a întâlnit cu Alexandr Kerenski (șeful guvernului provizoriu sus) și apoi cu I.V. Lenin pentru a-i convinge să creeze unități militare moldovenești. A fost ales vicepreședinte al Congresului Ostașilor Moldoveni (20 octombrie 1917), iar în

Vladimir Herța

Daniel Ciugureanu (ANRM)

Gherman Pântea

Nichita Smochină (MNIR)

primul guvern al Basarabiei autonome a fost adjunct al directorului general al Ministerului de Război. După unire a fost primar al Chișinăului (1923, 1927-1928, 1932), iar în perioada celui de-al Doilea Război a fost primar al Odesei (1941-1944). A fost inclus pe lista criminalilor de război, cu toate că a fost unul dintre cei care au protestat împotriva politicii antisemite a guvernului Antonescu; dosarul său a fost clasat de către Comisia Aliată de Control în urma intervenției mareșalului Tolbuhin, căruia îi salvase sora în perioada războiului. A stat ascuns la Craiova, Sibiu și București având acte false, dar a fost arestat în 1949, anchetat de Alexandru Nicolschi și condamnat, după 3 ani de detenție, la 10 ani închisoare. A fost închis la Jilava, Aiud, Ocnele Mari, Pitești, Poarta Albă. A fost amnistiat în anul 1955; a fost în permanență urmărit de către Securitate, dar a refuzat racolarea și folosirea în scopuri propagandistice; moare, în condiții suspecte (se pare, otrăvit), la 1 februarie 1968.

„Președintele Comitetului Central Ostășesc Moldovenesc, Pântea, om tânăr, vecinic în mișcare, fire de organizator și agitator de idei, vorbește în rusește, scurt, hotărât, cu voce puternică, cu multe și largi mișcări. Declarațiile lui sunt repetat și viu aplaudate. Vede scăparea Basarabiei numai la Sfatul Țării și crede că, dacă i se va da o organizare temeinică, va putea sluji de model și celorlalte țări” (George Tofan, Sărbătoarea Basarabiei – Chișinău, 1917).

NICHITA P. SMOCHINĂ (1894 – 1980).

Român basarabean; originar din Transnistria; filosof, publicist, istoric, ofițer în armata țaristă (1915-1918); a luptat în Persia și Imperiul Otoman și a fost decorat și înobilat de către țarul Nicolae al II-lea. În mai 1917 a participat la Congresul popoarelor neruse din Caucaz, unde a cerut drepturi pentru moldoveni. L-a întâlnit pe Lenin la Petrograd, care îl îndeamnă la luptă pentru independență și școli în limba națională. În 1918 a revenit în Tiraspol, parte a noii Republici Populare Ucrainene, unde a organizat Congresul moldovenilor transnistreni. A fost ales deputat în Rada Centrală – Parlamentul de la Kiev, cerând drepturi pentru români și opunându-se ideii de invadare a Basarabiei; după ocuparea Transnistriei de către Armata Roșie fugi la Chișinău și apoi la Iași. A fost doctor al Universității din Sorbona; remarcat de către ministrul Afacerilor Externe Nicolae Titulescu la Geneva, în 1933, susține drepturile moldovenilor din U.R.S.S. la Societatea Națiunilor și organizează Comitetul Refugiaților Moldoveni din U.R.S.S. A fost ales membru al Academiei Române. A avut curajul de a-i spune regelui Carol II că este o greșeală să cedeze Basarabia fără luptă; a refuzat să fie guvernator al Transnistriei. După război a fost administrator al moșiei de la Titulești, sub

un nume fals. Fiul cel mare, Alexandru Smochină, a fost arestat și deportat în Siberia. După 1965 a fost căutat de către autorități pentru a continua cercetările în problema românilor din URSS, combătând existența poporului moldovean și a limbii moldovenești.

PANTELIMON ERHAN (1884 – 1971).

Român basarabean; om politic, membru al Partidului Socialist-Revoluționar; venit de la Petrograd la îndemnul lui Kerenski, a fost ales în Sfatul Țării de Sovietul Gubernial al Țăranilor; a fost un membru activ și a luat cuvântul la deschiderea Sfatului Țării. A fost ales la 7 decembrie 1917 prim director general al Republicii. A cerut intervenția Antantei și a armatei române pentru stabilizarea situației. A fost adus în fața unui tribunal revoluționar și silit de către bolșevici, sub amenințarea cu moartea, să semneze o telegramă de protest împotriva intrării trupelor române în Basarabia. A fost salvat de la moarte de Mihail Popa, comandantul primului regiment moldovenesc. A votat Unirea și a devenit director general al Învățământului din Basarabia; senator în Parlamentul României. În 1940 a plecat la București, unde a trăit până în 1971.

Pantelimon Erhan (ANRM)

VASILE STROESCU (1845 – 1926).

Român basarabean; om politic; licențiat în Drept la Moscova, Petersburg și Berlin, judecător la tribunalul din Hotin; a înființat școli în Basarabia și Transilvania, susținând material liderii politici și culturali transilvăneni, Octavian Goga fiind printre aceștia. A susținut financiar și mișcarea națională din Basarabia, fiind ales președinte de onoare al Partidului Național Moldovenesc, iar după unire a fost ales Senator într-o circumscripție din Transilvania.

„Dar unde erau bărbații politici ai Basarabiei? Unde erau elementele care înainte de revoluție munciseră pe ogorul binelui obștesc al provinciei? Revoluția din 1917 având caracter antiburghez, iar toți oamenii care au însemnat ceva în trecutul Basarabiei fiind considerați ca burghezi, au fost prizoniți, uitați, unii chiar omorâți și bunurile lor confiscate, venirea armatelor românești i-a găsit în afara vieții politice a provinciei; iar când liniștea a început să se restabilească între Nistru și Prut, era prea târziu; reprezentanții partidelor din Regat adoptaseră pe cei găsiți la suprafață” (Partidele politice din Basarabia de la 1812 și până astăzi, 1923).

Vasile Stroescu

Teofil Ioncu (ANRM)

TEOFIL IONCU (1885 – 1954).

Român basarabean; om politic; președinte al Partidului Național Moldovenesc format în 1917, participă la Congresul Naționalităților din Rusia de la Kiev și asistă la lucrările Radei Ucrainene, ca reprezentant al Basarabiei. A fost ales deputat în Sfatul Țării din partea partidului și președinte al Comisiei Constituționale, în mai - iunie 1918; ministru de Finanțe al guvernului Republicii Moldovenești.

VLADIMIR CRISTI (1880 – 1956).

Român basarabean; om politic; absolvent de Drept la Universitatea din Moscova și de Agronomie la Paris; comisar gubernial revoluționar al Basarabiei; realizând pericolul includerii Basarabiei în Ucraina, a plecat la Kiev alături de Pantelimon Erhan, unde negociază cu Kerenski autonomia Basarabiei și contestă decizia de încorporare în Ucraina. A fost ales deputat în Sfatul Țării din partea Congresului al III-lea al delegaților țărani; membru al Comisiei de Luptă contra Anarhiei și de Aprovizionare; a votat unirea; deputat în Parlamentul României și ministru pentru Basarabia în guvernul Iorga (1931-1932); primar al Chișinăului (1938-1940); s-a refugiat în Austria în 1944, dar a fost arestat de NKVD și dus în Uniunea Sovietică; întors în țară, a fost închis la Văcărești, unde a și decedat.

Vladimir Cristi (MNIR)

CONSTANTIN STERE (1865 – 1936).

Român basarabean; om politic; membru, din liceu, în mișcarea narodnicistă din Rusia; arestat pentru activitate revoluționară, judecat și condamnat, închis în Siberia (1886-1892). După detenția din Siberia vine la Iași, unde urmează Dreptul; începe o carieră didactică, ajungând profesor universitar și chiar rector. În perioada ocupației germane s-a stabilit la București; a fost un dușman înverdat al oricărei alianțe cu Imperiu Țarist, alegând, după dezastrul din toamna anului 1916, să treacă în tabăra filogermană. Alexandru Marghiloman nota în volumul III al notelor sale politice din anul 1918: „Stere îmi spune cu căldură un proiect de alianță personală cu împăratul Wilhelm (...) O Românie tare nu se poate face cu o monarhie care tremură în fața partidelor. Dinastia nu are la noi puterea tradițiilor. Trebuie doar să-și ia puterile din afară”. Basarabean fiind, participă la negocierile duse la București cu reprezentanții Sfatului Țării, în februarie/martie 1918, cu privire la găsirea momentului oportun pentru unirea Basarabiei. Pleacă la Chișinău, unde se implică în negocieri cu toate facțiunile; a fost ales membru al Sfatului Țării (27 martie – 25 noiembrie 1918), apoi, după unire, președinte al acestuia (2 - 25 aprilie 1918). A avut o contribuție majoră la negocierea și realizarea unirii Basarabiei, la dinamizarea, în doar câteva zile, a vieții politice basarabene și hotărârea unirii. A fost decorat de regele Ferdinand,

la 30 martie/12 aprilie 1918, cu ordinul „Steaua României”, fiindu-i iertate greșelile trecutului și recunoscut rolul în unirea Basarabiei cu România. A fost ales deputat de Soroca în primul Parlament al României Mari.

Ștefan Ciobanu despre Stere:

„Revoluția rusă îl duce prin Basarabia pe vechiul revoluționar C. Stere, care pe atunci era profesor universitar la Universitatea din Iași (!). Mănat de aceleași sentimente ca și intelectualii din Basarabia, el se simți dator a veni în ajutorul moldovenilor: După mai multe consfătuiri cu reprezentanții grupărilor naționale moldovenești, el reușește să unească gruparea studenților revoluționari în cap cu dl. P. Halippa și gruparea mai moderată a dlui I. Pelivan și E. Gavriliță, și cu foarte multe greutăți se pune la cale scoaterea unui ziar moldovenesc sub denumirea de Basarabia”.

„Erau două partide în joc: unul, Blocul Moldovenesc, care mergea laolaltă după cum îi era și titulatura, activând pentru votarea Unirii, și celălalt partid: Frația Țărănească. Partizanii acestei organizații șovăiau, nu aveau o atitudine precisă, erau mai mult contra, decât pentru. Ei bine, Stere a avut marele merit că a putut să rupă majoritatea membrilor care făceau parte din Frația Țărănească și să-i alipească la Blocul Moldovenesc, reușind ca Unirea să fie votată cu o mare majoritate, fiind doar câteva voturi contra. Unirea s-a înfăptuit grație marelui concurs, pe care l-a dat Basarabiei, în acele momente grele, Constantin Stere” (R. Marent, Amintirile lui Ion Codreanu despre Constantin Stere, „Viața Basarabiei”, 1939, nr. 4).

Constantin Stere (ANRM)

Adunare a organizației Partidului Național-Țărănesc din Lăpușna (1928). În centrul imaginii se află Constantin Stere - între Ion Mihalache și Pantelimon Halippa (MNIR)

Mitropolitul Gurie Grosu (MNIR)

GURIE GROSU (1877 – 1943).

Român basarabean; absolvent al Seminarului teologic din Chișinău și apoi al Academiei Teologice din Kiev; s-a călugărit cu numele de Gurie; s-a implicat în lupta națională; fondează revista bisericească *Luminătorul*; revine în Basarabia după revoluția din februarie 1917; fondator al Partidului Național Moldovenesc. În anul 1917 a publicat primul abecedar cu grafie latină din Basarabia: *Abecedarul moldovenesc*. A fost cel care a oficiat deschiderea Sfatului Țării și Te Deum-ul care a sfințit Actul Unirii. După unire a devenit primul mitropolit român al Basarabiei, păstorind din 1928 și până în 1936. La moartea sa a fost înmormântat în cimitirul mănăstirii Cernica.

Ion Pelivan scria în revista *Viața Basarabiei* (nr. 11-12/1943) despre mitropolitul Gurie:

„Mitropolitul Gurie a avut destui dușmani. Unii îl urau, în special rușii și rusificații, pentru intransigența sa în chestiunea națională a Basarabiei. Alții pentru intransigența stilului nou în biserică. El a fost mult lovit de apașii unei prese dezământate, cum au fost bărfeții toți naționaliștii activi ai Basarabiei. N-a fost minciună, n-a fost insultă, n-a fost calomnie grosolană pe care acești apași străini să nu o fi aruncat pe socoteala bunului român, înfocatulului naționalist și iertătorului părinte duhovnicesc care a fost Mitropolitul Gurie Grosu”.

Petru Cazacu (MNIR)

PETRU CAZACU (1871 – 1956).

Român basarabean; medic, publicist și om politic; încă din tinerețe a fost acuzat de activitate revoluționară și a fugit în România. Absolvent al Facultății de Medicină a Universității din București, s-a întors în Basarabia independentă și a fost ales în Sfatul Țării, fiind și director la Finanțe și președinte al Consiliului Directorilor Generali ai Basarabiei. După unire a ocupat mai multe funcții, printre care: secretar general al Ministerului Sănătății, deputat de Bălți în Parlamentul României. Autor al mai multor cărți despre unire, printre care: *Moldova dintre Prut și Nistru 1812-1918*, *Zece ani de la Unire*. *Moldova dintre Prut și Nistru, 1918-1928*.

ALECU/ALEXEI MATEEVICI (1888 – 1917).

Român basarabean; poet, teolog și profesor de teologie la Academia Teologică din Kiev, apoi la Seminarul din Chișinău (1914-1916); înrolat în armata țaristă, a fost trimis pe frontul român și a participat la luptele de la Mărășești și Mărăști. A participat la Congresul învățătorilor din Basarabia, fiind promotor al unirii în rândurile acestora; din păcate, nu a ajuns să vadă visul național împlinit, murind

de tifos exantematic în 1917. Poezia sa, *Limba noastră*, scrisă în anul 1917, considerată cea mai frumoasă poezie dedicată limbii române, a fost citită după semnarea actului Unirii.

LIMBA NOASTRĂ

Alexei Mateevici

*Limba noastră-i o comoară
În adâncuri înfundată
Un șirag de piatră rară
Pe moșie revărsată.*

*Limba noastră-i foc ce arde
Într-un neam, ce fără veste
S-a trezit din somn de moarte
Ca viteazul din poveste.*

*Limba noastră-i numai cântec,
Doina dorurilor noastre,
Roi de fulgere, ce spintec
Nouri negri, zări albastre.*

*Limba noastră-i graiul pâinii,
Când de vânt se mișcă vara;
În rostirea ei bătrânii
Cu sudori sfințiți-au țara.*

*Limba noastră-i frunză verde,
Zbuciumul din codrii veșnici,
Nistrul lin, ce-n valuri pierde
Ai luceferilor sfeșnici.*

*Nu veți plânge-atunci amarnic,
Că vi-i limba prea săracă,
Și-ți vedea, cât îi de darnic
Graiul țării noastre dragă.*

*Limba noastră-i vechi izvoade.
Povestiri din alte vremuri;
Și citindu-le`nșirate,
Te-ñfiori adânc și tremuri.*

*Limba noastră îi aleasă
Să ridice slava-n ceruri,
Să ne spuie-n hram și-acasă
Veșnicele adevăruri.*

*Limba noastră-i limbă sfântă,
Limba vechilor cazanii,
Care o plâng și care o cântă
Pe la vatra lor țărănii.*

*Înviați-vă dar graiul,
Ruginii de multă vreme,
Stergeți slinul, mucegaiul
Al uitării`n care geme.*

*Strângeți piatra lucitoare
Ce din soare se aprinde -
Și-ți avea în revărsare
Un potop nou de cuvinte.*

*Răsări-vă o comoară
În adâncuri înfundată,
Un șirag de piatră rară
Pe moșie revărsată.*

Alexei Mateevici (MNIM)

Alexei Mateevici (ANRM)

Alexandru Marghiloman (MNIR)

ALEXANDRU MARGHILOMAN (1854 – 1925).

Om politic conservator, judecător, avocat, deputat; germanofil prin structură și convingeri, rămâne în teritoriul ocupat de către trupele Puterilor Centrale și mediază între populație și ocupantul german, încercând să limiteze abuzurile făcute de către acesta din urmă. Reprezentând facțiunea moderată a oamenilor politici germanofili, și-a asumat conducerea guvernului într-un moment critic pentru statul român – armistițiul cu Puterile Centrale și negocierea păcii separate, după prăbușirea frontului rusesc; a negociat unirea Basarabiei cu România cu reprezentanții Sfatului Țării, obținând și acordul de principiu al Germaniei. A participat la Chișinău la săvârșirea actului unirii și a făcut demersurile recunoașterii acestei uniri. Semnatar al Păcii de la București (aprilie 1918), a fost considerat trădător, dar i-a fost, postum, recunoscut rolul jucat în întregirea României.

„România Mare nu s-a făcut nici după concepțiile dvs. politice, nici după planurile noastre... dacă reușea o concepție politică, pierdeam Basarabia, dacă reușea până la capăt altă concepție politică, nu aveam Ardealul. Și atunci, domnii mei, să ne plecăm fruntea înaintea unui geniu mai mare decât al nostru, înaintea unei pronii, care a fost mai înțeleaptă decât noi. Numiți-o Providență, numiți-o geniu rasei, botezați-o cum vreți voi; să știți că România a ieșit din instinctul tuturor românilor, nu din calculele făcute de unii” (A. Marghiloman, *Note politice*, vol. IV).

ERNEST BROȘTEANU (1869 – 1932).

Militar de carieră, general în Primul Război Mondial, a fost unul dintre cei care au luptat și rezistat în Dobrogea în toamna anului 1916, fiind rănit și decorat pentru curajul său; revenit pe front, a preluat comanda Diviziei 11 Infanterie, cu care a participat la bătălia de la Mărășești. Tot în fruntea Diviziei 11 Infanterie a intrat în Basarabia, la ordinul guvernului român, apărând locuitorii Basarabiei de atacurile și jafurile soldaților ruși aflați în retragere.

„Ziarele de azi ne aduc știrea că trupele române, chemate de comandamentul rus și de Sfatul Țării Republicii Moldovenești, au intrat în ziua de 13/26 ianuarie l.c. ora 6 p.m., în Chișinău, fiind primite cu aclamațiuni și ovații din partea populațiunii. Armata care a intrat în Chișinău a fost formată din unitățile Diviziei XI, cu infanterie, artilerie, cavalerie, secții de mitraliere, sub comanda bravului general Broșteanu. Cu această ocazie generalul Prezan, însărcinat cu Comandamentul Armatei Române, a dat următorul manifest în limba română (cu litere cirilice și cu litere latine) și rusească:

<Cetățeni ai Republicii Moldovenești! Voi și țara voastră, ca și a noastră, treceți acum prin ceasuri grele și hotărâtoare pentru soarta voastră. Din toate părțile și de către o

mulțime de oameni răi, vi se spun tot felul de neadevăruri, care vă întunecă mintea, vă înrăutățesc inimile și vă fac să nu mai simțiți unde este binele și unde este răul. În aceste clipe de grea cumpănă și nestatornicie, Sfatul Țării Moldovenești ș-a adus aminte de noi și ne-a cerut, prin Comandamentul militar rus, să trecem Prutul:

1. Ca să aducem rânduială și liniște în satele și târgurile voastre, punând la adăpost viața și avutul întregului popor împotriva răufăcătorilor și

2. Ca să chezuim transportul celor trebuincioase pentru traiul armatelor ruse și române, care fac pază la hotarele noastre, apărând prin aceasta și hotarele țării voastre. Venirea soldaților români în Basarabia a supărat mult pe răufăcători și pe cei cumpărați de dușmanii voștri și ai noștri, care își găsiseră un așa de bun adăpost pe pământul vostru, căci ei au simțit că de acum înainte nu vor mai putea prăda la voi acasă ca într-un codru.

Și acești dușmani s-au folosit de sufletul vostru cinstit, bun și încrezător, și au căutat să sădească învrăjbirea între voi și noi, spunându-vă că Românii vin să stăpânească țara voastră, că ei vin să pună mâna pe pământurile voastre și că n-ar avea alt gând decât să aducă în capul vostru pe vechii stăpânitori, care să vă răpească drepturile naționale și politice câștigate prin revoluție. Departe de noi gândul acesta!

Cetățeni Moldoveni! Nu dați nici o crezare acestor vorbe viclene! Cum v-ați putea închipui că soldatul român, care, prin mărinimia Regelui și a guvernului lui, ș-a mărit acum pământul lui de hrană, tocmai el să vie astăzi în țara fraților săi ca să-i împiedice de a-și înfăptui și ei dreptul lor!

Vă declar sus și tare că oastea română nu dorește altceva decât ca, prin rânduiala și liniștea ce aduce, să vă dea puțința să vă statorniciți și să desăvârșiți autonomia și slobozeniile voastre, precum veți hotări voi singuri. Oastea română nu va obijdui pe nici un locuitor din Republica Moldovenească, oricare ar fi neamul și credința lui!> (Vasile Bîanu, Însemnări din Răsboiul României Mari. Tomul I. De la mobilizare până la Pacea de la București, Cluj, Institutul de Arte Grafice „Ardealul”, 1916).

Generalul Ernest Broșteanu (MNIR)

Elena Alistar (MNIR)

ELENA ALISTAR (1873 - 1955).

Româncă basarabeancă; medic și om politic; a urmat Școala Eparhială de la Chișinău; a fost învățătoare la Văleni, Roșu, Zărnești; între 1909-1916 a urmat Facultatea de Medicină de la Iași; a fost arestată, în 1914, pentru „activitate naționalistă” și „agitație pro-românească”. În 1916 a fost mobilizată în armată ca medic militar. A fost membră a Partidului Național Moldovenesc, din partea căruia a fost aleasă deputat în Sfatul Țării (de altfel, singura femeie care a făcut parte din acesta). Directoare a Școlii Eparhiale de Fete din Chișinău (1918 - 1938); fondatoare a Ligii Culturale a Femeilor din Basarabia și a Grupării Femeilor Române; a făcut parte din conducerea Partidului Poporului. În 1940 s-a refugiat în România; a încetat din viață la Pucioasa, în 1955.

„Acum ori niciodată, noi trebuie să ne unim...! Orice moldovean, fie el cât de democrat, trebuie să înțeleagă aceasta și să facă tot ce se poate, să aducă orice jertfă, pentru a înfăptui această Unire (...)

Să ne dăm seama ce pierdem noi în unirea noastră cu Rusia. Într-o nouă Rusie noi niciodată nu vom putea avea cultură națională, singura pe care orice popor e în stare a o pricepe (...).

Dacă noi însă ne vom uni cu România, vom avea cultura noastră națională, ne vom lumina împreună cu frații noștri și vom lucra și spre îmbunătățirea stării țărânilor, care e temeliea fiecărui stat.

Și democratizarea României va veni cât mai curând, precum vedem și din dezlegarea treburilor pământului.

De altfel, trebuie să recunoaștem că aproape toți Moldovenii din Basarabia, afară de puțini oameni, nu doresc socializarea pământului. Țăranul nostru e bucuros să aibă mai puțin pământ, dar să fie el stăpân, nu statul sau obștea (...).

Astfel țăranul câștigă prin unirea cu România. Nici intelectualii noștri nu pierd, ci dimpotrivă. Vor pierde numai străinii. Aceștia trebuie să se dea după cei mai mulți, căci oricum ar schimba ei statisticile, orice statistici ar mai face din nou, tot Moldovenii rămân băștinașii Basarabiei și nicidecum cei aduși de țări în locul atâtor Moldoveni, care au fost trimiși la Siberia, Manciuria, Caucaz etc.

Astfel, putem spune că fiecare moldovean trebuie să dorească acum unirea cu România și astfel să formăm cu toții o Românie nouă, care să fie nouă din toate punctele de vedere (...).

Dacă nu ne-o uni acum cu frații noștri, apoi nu se știe de va mai veni în viitor timp atât de potrivit și în veci vom fi blăstâmați de urmașii noștri, cari, cetind istoria, vor vedea că am putut făptui actul de unire și nu l-am făptuit. Eu mă tem de acest blăstâm și strig în gura mare: Să ne unim!” (Elena Alistar - discurs ținut pe 11 februarie 1918).

„SFĂTULIȘTII” ÎN ÎNCHISORILE SOVIETICE ȘI ROMÂNEȘTI

Sfătuliștii basarabeni au fost vânați de către NKVD în 1940, imediat după ocuparea Basarabiei, fiind acuzați că au uneltit și produs „acapararea” Basarabiei de către Regatul Român, de activitate antisovietică și de înaltă trădare. Ei nu au recunoscut niciun fel de acuzații și au declarat că unirea Basarabiei a fost un act firesc și rezultat al voinței populare. După arestare, majoritatea au fost trimiși în R.A.S.S. Tătară, în închisorile din orașele Penza, Cistopol, Kazan unde au fost interogați și au murit în perioada 1941-1943 în urma schingiuirilor și bătăilor: Teodosie Cojocaru (1899 - 23 ianuarie 1941, închisoarea nr. 1 din Chișinău), Emanoil Catelli (1883 - 18 februarie 1943, închisoarea nr. 4 din Cistopol), Ion Ignatiuc (1893 - 26 ianuarie 1943, lagăr din R.A.S.S. Tătară), Vladimir Bodescu (1868 - 28 noiembrie 1941 în închisoarea din Cistopol, R.A.S.S. Tătară), Alexandru Baltaga (1861 - 7 august 1941, spitalul regional din Kazan), Constantin Bivol (1885 - 12 martie 1942, spitalul închisorii nr. 4 din Cistopol), Ștefan Botnariuc (1875 - 22 august 1941, spitalul închisorii din Penza), Teodor Neaga (1880 - 6 decembrie 1941, spitalul închisorii din Penza), Pantelimon Sinadino (1875 - arestat la 9 iulie 1940, nu se știe când și unde a decedat), Nicolae Secară (1894 - februarie 1942, spitalul închisorii nr. 1 din Penza), Grigore Turcuman (1890 - 28 mai 1942, spitalul închisorii nr. 1 din Penza), Teodor Uncu (1881- arestat la 17 iunie 1940, nu se știe nimic despre locul în care a decedat), Luca Știrbeț (1889- 15 martie 1942, spitalul închisorii nr. 4 din Cistopol).

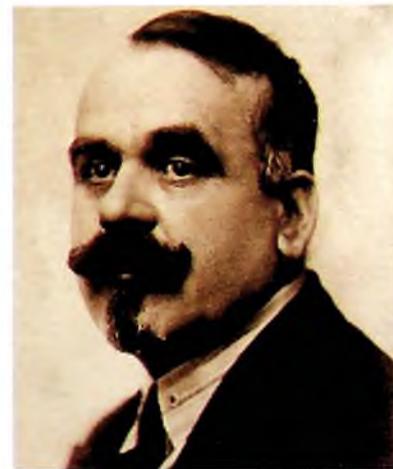
O altă parte a sfătuliștilor, aflați în România în 1940, au fost arestați după 1945. Unii au luat calea Uniunii Sovietice, unde au fost anchetați, judecați și condamnați, duși în Siberia, puțini întorcându-se în țară și doar pentru a fi din nou închiși aici.

Cazurile cele mai cunoscute sunt cele ale lui Pantelimon Halippa, întors din Siberia și închis fără condamnare la Aiud și Gherla; Ion Pelivan care a murit în 1954 în închisoarea de la Sighet; Onisifor Ghibu, deținut la Caracal, arestat de mai multe ori; Daniel Ciugureanu, arestat la 5 mai 1950, moare în același an în închisoarea de la Sighet; Gherman Pântea, închis la Jilava, Aiud, Ocelele Mari, Pitești și Poarta Albă; Vladimir Cristi, arestat de NKVD în Austria, dus în U.R.S.S., întors în R.P.R., moare în 1956 în închisoarea Văcărești.

Martirii Unirii Basarabiei nu trebuie uitați acum, la aniversarea a 100 de ani de la UNIRE.

Pantelimon Halippa în arestul Securității (CNSAS)

Emanoil Catelli, ucis în închisoarea din Cistopol (MNIM)

***BASARAB - ȚARA
BASARABEASCĂ -
BASARABIA...
Despre originea
denumirii Moldovei
dintre Prut și Nistru***

Cornel-Constantin Ilie

Cea mai veche mențiune despre *Basarabia* o găsim în două hrisoave sârbești, din 1349 și 1357, în care se interzice raguzanilor tranzitul de arme și fier brut spre *Țara Basarabească* (Basarabskaja Zemlja). În anul 1372, într-o scrisoare a papei Grigore al XI-lea către regele Ungariei, Ludovic de Anjou, era amintită *Basarabia* (Basarath) drept un loc unde trăiesc mulți schismatici. În 1395, Ștefan, domnitorul Moldovei îl pomenea pe voievodul *basarabean* Mircea în corespondența cu Vladislav al IV-lea al Poloniei; un an mai târziu, aflăm din documente că Vlad, rivalul lui Mircea cel Bătrân la tronul Țării Românești, se intitula „voievod al *Basarabiei*”. Chiar marele domnitor era numit, în tratatul de alianță cu Polonia, din 1403, „mare voievod și domn al *Țării Basarabene*”. Într-un privilegiu comercial din 1408, Alexandru cel Bun permitea negustorilor lioveni să treacă cu mărfurile lor prin Moldova spre *Basarabia* (adică Muntenia sau Ungrovlahia). Într-o serie de documente de la Ștefan cel Mare este amintită *Basarabia*: o scrisoare de la 1462 către regele Cazimir al Poloniei, prin care se angaja să nu extrădeze în *Țara Basarabească* pe fiii lui Sádi Ahmet, din un hrisov din același an, prin care dăruia Mănăstirii Putna 11 sălașe de țigani pe care îi ridicase din *Țara Basarabească* sau un document de la 1499, prin care se angaja să-i atace pe turci trecând Dunărea prin *Țara Basarabiei* (Terram Bassarabiae). Și cronicarul polonez Jan Dlugosz pomenește de *Țara Basarabească sau Basarabia*.

Acestea sunt doar câteva exemple din care reiese că, în decursul secolelor al XIV-lea și al XV-lea, Țara Românească (sau Ungrovlahia) se numea și *Basarabia* sau *Țara Basarabească*. Așadar, granițele acesteia erau marcate la Nord și Vest de Munții Carpați, până la Porțile de Fier, în timp ce granița de Sud era marcată de Dunăre, până la vărsare. În privința graniței de est a *Basarabiei*, cea mai veche mențiune în acest sens o avem dintr-un hrisov al lui Mircea cel Bătrân, din 27 decembrie 1392, în care arăta că stăpânirea sa se întindea până la „hotarele Tatariei”. Se știe că, la sfârșitul secolului al XIV-lea, domniile Țării Românești stăpâneau gurile Dunării și cetatea Chilia. Sunt numeroase mărturii documentare care susțin că stăpânirea domnilor valahi s-a întins până la Marea Neagră, inclusiv asupra Chiliei. În același timp însă, domniile Moldovei își extinseseră teritoriul spre limanul Nistrului, punând stăpânire pe Cetatea Albă; de aceea, Alexandru cel Bun se intitula „domn al Țării Moldovei și al Parathalasiei” (adică al regiunilor maritime). După cum afirmă B.P. Hasdeu, „litoralul Mării Negre aparține în egală măsură Moldovei și Valahiei”.

Din dorința fiecăruia dintre domnitorii Moldovei și Valahiei de a-și asigura ieșirea la Marea Neagră au rezultat multe neînțelegeri și conflicte între aceștia. După moartea lui Mircea cel Bătrân, profitând și de luptele pentru tron dintre urmașii acestuia, Alexandru cel Bun a luat în stăpânire cetatea Chilia, apărând-o cu succes împotriva atacurilor lui Dan al II-lea, domnitorul valah, în 1429 și 1430. În 1448, la sugestia lui Iancu de Hunedoara, Chilia a fost cedată de către domnitorul Petru al II-lea către Țara Românească; după cum ne arată cronicarul Chalcocondil, Chilia era apărată cu ajutorul unui garnizoane ungurești. Situația s-a perpetuat până în timpul domniei lui Ștefan cel Mare, care a reușit să cucerească cetatea în 1465. Acest lucru a determinat și expediția lui Matei Corvin în Moldova, în iarna anului 1467, încheiată cu strălucita victorie a domnului Moldovei de la Baia. Doar până în 1484 a reușit Ștefan să-și mențină stăpânirea supra Chilie și Cetății Albe, an în care acestea au fost cucerite de otomani. În perioada următoare, turcii și-au extins stăpânirea și asupra Tighinei, asupra teritoriului de la Ialpug până la Nistru (Bugeacul) și asupra zonei situate între lacurile Catlabug, Ialpug și Cahul (raiaua Ismail), pentru ca în 1622 să ocupe și localitatea Reni, de la gura Prutului, închizând Moldovei transputene și ultima ieșire la Dunăre.

Informațiile documentare sunt suficiente pentru a demonstra că acest teritoriu de la gurile Dunării a făcut pentru o bună perioadă parte din Țara Românească, intrând ulterior, în urma evenimentelor amintite mai sus, în componența Moldovei. Îndelungata apartenență a zonei la *Țara Basarabilor* a creat acolo o puternică tradiție locală, astfel că numele de *Basarabia* s-a menținut de-a lungul anilor, mult timp după ce această denumire pentru Țara Românească căzuse în desuetudine. Acest lucru este susținut, cu argumente solide, de marii noștri istorici și filologi: A.D. Xenopol, B.P. Hasdeu, Gheorghe Brătianu, Nicolae Ioga, Ion Nistor ș.a.m.d. Este drept că au apărut și alte versiuni ale originii numelui Basarabia, între care cea mai recentă este cea a lui Ion Țurcanu, care inversează termenii problemei și introduce în „ecuație” originea cumană a denumirii *Basarabia*.

Din secolul al XVI-lea, Bugeacul și raialele Akkerman, Chilia și Ismail apar în izvoarele documentare sub numele de *Basarabia / Bessarabia*. Primul astfel de document este harta lui Reichersdorfer din 1541; Blaise de Vigenère, Stanislaw Sarnicki și Giovanni Botero vorbesc în relatările lor despre zona așezată la litoralul pontic de la gurile Dunării, pe care o numesc *Bessarabia*. Ioachimus

Cureus, secretarul împăratului Maximilian al II-lea, arată că „*Basarabia* este olatul cel mai de laturi al Țării Moldovei până la Marea Neagră, în care olat se cuprinde Chilia și Moncastro (Cetatea Albă, n.n.)”. Și tot el spune că „acest nume l-au dat de la bessii care odată au locuit în Tracia”. În secolul al XVII-lea, izvoarele poloneze și venețiene fac mențiuni în acest sens („unii numesc această regiune *Basarabia*, după o anume familie a palatinilor din Valahia”, se arăta într-un raport către regele Poloniei, în 1683).

Dimitrie Cantemir scria că „*Basarabia* se împarte astăzi în patru ținuturi și anume: al Bugeacului, al Cetății Albe, al Chiliei și al Ismailului”. Din *Basarabia* nu făcea parte raiaua Bender, privită ca o posesiune turcească aparte și pe care, la 1771, rușii o revendicau pentru ei. Referitor la Bender, marele istoric A.D. Xenopol spunea că otomanii „neîndrăznind a preface întreaga Moldovă în pašalâc, umblaseră ca în Ungaria, unde așezaseră pașă în Buda, luând Transilvania tributară, și constituiseră și aici un pašalâc mărginaș în Tighina (Bender cu numele turcesc)”.

În 1774, prin art. XVI al tratatului de la Kuciuk-Kainargi, Rusia se obliga să restituie Porții *Basarabia*, cu cetățile Akkerman, Chilia și Ismail, împreună cu toate orașele și satele din această provincie; aceiași lucru este prevăzut și în art. IV al tratatului de pace de la Iași din 1792.

Mai trebuie amintit și faptul că, încă din secolul al XV-lea, numele de *Basarabia* se extinsese și dincolo de Nistru, „asupra olatului Vozia sau Oceacov” (ajuns în 1792 sub stăpânirea rusească).

În 1806, Rusia cerea Porții raialele Hotin, Bender, Akkerman, Chilia, Ismail, Brăila, Giurgiu și Turnu, o solicitare respinsă de otomani. Acesta nu a însemnat că rușii au renunțat la pretențiile lor. Dimpotrivă, în 1810 ajunseseră să ceară Dunărea ca hotar între Imperiul Țarist și cel Otoman; sub presiunea napoleoniană s-au mulțumit cu mai puțin, sultanul fiind de acord cu stabilirea Prutului ca hotar. În temeiul articolului IV al Tratatului de pace de la București, din 16/28 mai 1812, Rusia a intrat în posesia teritoriului dintre Prut și Nistru: Bugeacul, raialele Chilia, Hotin, Bender, Akkerman, Ismail și Reni, „șase din cele mai mănoase și mai bine cultivate ținuturi”: Soroca, Orhei, Bălți, Hotărniceni, Codrul Tigheciului și Greceni, la care se mai adăugau alte numeroase târguri și sate. Pentru a masca în fața Europei (și poate și a istoriei) raptul teritorial făcut pe seama Moldovei, guvernul de la Petersburg a extins numele de *Basarabia* asupra întregului teritoriu dintre Prut și Nistru, denumire ce avea să dăinuie până în zilele noastre.

BIBLIOGRAFIE

- Gheorghe Brătianu, *Basarabia, drepturi naționale și istorice*, București, 2004.
Dimitrie Cantemir, *Descrierea Moldovei*, București, 1976.
B.P. Hasdeu, *Histoire critique des roumains. La Valachie jusqu'en 1400*, Bucharest, 1878.
Ion Nistor, *Localizarea numelui Basarabia în Moldova Transpruteană*, București, 1943.
Ion Țurcanu, *În căutarea originii numelui Basarabia*, Chișinău, 2010.
A.D. Xenopol, *Istoria românilor din Dacia Traiană*, vol. II, București, 1986.

Articol apărut în catalogul expoziției „*Basarabia 1812 – 1947. Locuri, oameni, frontiere*”, ICR – MNIR, 2012.

Harta Moldovei („Descriptio Moldaviae”, Leipzig, 1771) (MNIR)

BESSARABIA - 100 YEARS SINCE THE UNION WITH ROMANIA

FOREWORD

Faithful to its mission, the National History Museum of Romania opens the celebration of the Centenary of the Greater Romania with a recalling of the events of the memorable YEAR that was 1918. By its amplex and complexity, the exhibition *Bessarabia – 100 years since the union with Romania* is the first of its kind organized not only in Bucharest, but in the entire territory where the Romanian language is spoken and the Romanian spirit is felt.

The Romanian and foreign audience which will pass the threshold of this exhibition will have under their very eyes the essential documents through which the Romanians from Bessarabia expressed, during the years 1917-1918, freely, firmly and democratically, the aspirations of the recognition of their legitimate rights to decide independently over their own fate, as an indigenous population which has the majority in the territory between the rivers Prut and Dniester and the Black Sea. The visitors will be also able to understand the extraordinary action of the political and intellectual Romanian elites from the old Kingdom. Their fight to take advantage of a huge and unique historical opportunity and to support the endeavor of their fellow countrymen from Bessarabia *to unite with the Country*. The Romanian's struggles from still free leftovers of the national territory are even more worthy of appreciation, due to the fact that they were coming from that little Romania, reduced to only one part of Moldavia's territory from the right of the river Prut, a territory which was forced to face life and death problems, being isolated from the Allies and caught in the tentacles of the Central Powers' armies, the Bolsheviks gangs and the nationalist Ukrainians.

The crushing vote of the Country Council from 27th of March/9th of April 1918, which was the representative authority of every inhabitant from Bessarabia, chosen democratically, is and will stay eloquent for the truthful wish of the Romanians and also of the other ethnicities from the realm placed between the rivers Prut and Dniester, realm which was torn apart from the body of Moldavia by the Russian Empire in 1812. Also today, 100 years after those historical moments, encouraged by the unquestionable truth offered by the documents, we can say to the world: *Yes! The Romanians who lived between the Prut and Dniester wanted that „Bessarabia unites with its Mother, Romania”!*

The union of Bessarabia with Romania was the foundation stone set at the base of what was to become the edifice of the accomplishment of the national unity of Romania, an edifice built on the common linguistic, cultural and historical values and which was cemented with rivers of blood and tears. This first Union was a great work of several generations, for the success of which the politicians, the soldiers and officers, the intellectuals and the ordinary citizens from both banks of the Prut shook their hands. Alongside them there were also the Romanian volunteers from Transylvania and Bucovina, all of them being confident that the historical justice is on their side. Somehow, this was a rehearsal for the series of „unions”, which were to mark this unique historical year of the Romanians – 1918. On this occasion, the present day visitor will be able to appreciate, by himself, how mighty was the role of the intellectuals raised among the Romanians from Bessarabia: schoolteachers, teachers, priests, writers, lawyers, economists, medics, men and women, people with right-wing or left-wing political ideas, republicans or monarchists, but all of them animated by the idea that they should protect the rights of the Romanians living in this territory to have national dignity and social justice.

Maybe, the visitor of the exhibition will ask himself: „why there are presented so few personal objects of the persons from Bessarabia which prepared and made the Union?”. The answer can be easily decoded. If we will follow their fate during the years 1940-1970, under the Bolshevik regime from USSR and of the Mankurts brought to power by the Red Army to Chişinău, Tiraspol and Bucharest. After the occupation of Bessarabia by the USSR, at the end of June 1940, the leaders of the Romanians from Bessarabia, who have prepared and made the union, members of the Country Council who voted the union, were declared political criminals and were immediately arrested, subjected to physical and psychical extermination. Their personal goods were confiscated, stolen and destroyed. They tried to delete their names from the historical memory of the Romanians. The destinies of the following martyrs are testifying about these atrocities: Teodosie Cojocaru – dead in Chişinău, in 1941, Emanoil Catelli, dead in Cistopol, in 1943, Ion Ignatiuc, dead in a camp from Tatarstan, in 1943, Vladimir Bodescu, dead in Cistopol, in 1941, Alexandru Baltagă, dead in Cistopol, in 1942, Constantin Bivol, dead in Cistopol, in 1942, Ştefan Botnariuc, dead in Penza, in 1941, Theodor Neaga, dead in Penza, in 1941, Grigore Turcuman, dead in 1942, in Penza, Nicolae Secară, dead in Penza, in 1942, Luca Ştirbeţ, dead in Cistopol, in 1942, Pantelimon Synadino, disappeared after 9th of June 1940, Teodor Uncu, disappeared after 17th of July 1940.

The more painful was the fact that this happened also in the communist Romania, subject during the early years of the „popular democracy regime”, to an extensive falsification process of the historical truth and to a process of annihilation of the national identity. The death in the prisons from Sighet and Văcărești of Ion Pelivan, Daniel Ciugureanu, Vladimir Cristi can never be forgiven and forgotten, as can never be forgiven and forgotten the pains to which the leaders of the liberation movement of the Romanians from Bessarabia – Pantelimon Halippa and Onisifor Ghibu - were subjected in the Romanian and Soviet prisons. Halippa and Ghibu had the chance to survive and to testify over the atrocities lived for they refuse to abjure their faith in the freedom and national self-determination rights of Romanians. What beautiful models of human dignity and intellectual consistency are offered to us by these persons, who, although they passed through the hell of the communist prisons and had to live after under a communist regime, continued to protest against the annexation of Bessarabia by the USSR, against the genocidal politics and the annihilation of the national conscience, to which the population of this province was subjected by the soviet political system after 1944 and to make known to the world the crimes made against the Romanians from Bessarabia! In an increasingly confusing and alienated world, still subjected to the rough manipulation and falsification of the history, by pro-imperialist political forces, we consider that it is our duty to make known and recognized the names and the deeds of those who were involved in the achievement of the Union of Bessarabia with Romania: King Ferdinand I, Queen Mary, Ion Inuceț, Pantelimon Halippa, Paul Gore, Alexandru Marghiloman, Emanoil Porumbaru, Ștefan Ciobanu, Ion Buzdugan, Gherman Pânte, Constantin Stere, Ernest Broșteanu, Alexei Mateevici, Pantelimon Erhan, Vladimir Cristi, Nichita P. Smochină, Daniel Ciugureanu, Anton Crihan, as well as of the martyrs already mentioned.

The exhibition *Bessarabia – 100 years since the Union with Romania* is the result of a fruitful collaboration between the National History Museum of Romania and the most representative institutions from Romania and the Republic of Moldova dedicated to the preserving of the historical memory of the nation: the National History Museum of Moldavia, the National Archives of Romania, the State Archive Service of the Republic of Moldavia - the National Archive of the Republic of Moldavia and the National Council for the Study of the Security Archives. The exhibition was thought and coordinated by dr. Cornel-Constantin Ilie, Deputy Director of the National History Museum of Romania and by dr. Cristina Păiușan-Nuică. In the production of the exhibition were involved our colleagues from the Medieval, Modern and Contemporary History Department: Alexandra Mărășoiu, dr. Oana Ilie (head of the department), Nicoleta König and Flavius Roaită, from the Public Relations Department. In their efforts, they were joined by dr. Elena Mușat and Laura Dumitru, from the National Archives of Romania, as well as by dr. Elena Ploșniță, Ana Grițco and Vera Serjant from the National History Museum of Moldavia from Chișinău. I would like to take this opportunity to thank them all, both on behalf of the future visitors and for myself, for the work they have done for the realization of this first great exhibition, which opens the cycle of those we will present with the occasion of the Centenary of the Great Union of Romanians.

The National History Museum of Romania would like to express its gratitude for the support offered in the realization of the exhibition *Bessarabia – 100 years since the Union with Romania* to: Prof. dr. Gheorghe Postică, Iurie Colesnic, writer and historian of literature, from Chișinău, dr. Ioan Drăgan, director of the National Archives of Romania, dr. Eugen Sava, director of the National Museum of History of Moldavia from Chișinău, as well as to dr. Ion Varta, the director of the State Archive Service of the Republic of Moldavia. Both the exhibition and the catalogue had a lot to win due to the information that were made available with generosity, by Mr. Iurie Colesnic, dr. Iurie Varta and Dan Dimăncescu, the honorary consul of Romania in Boston. I would like to thank to them and also assure them of my collegial appreciation.

Accomplished through pooling together of the resources of such prestigious institutions, we hope that the exhibition *Romania – 100 years since the Union with Romania* will contribute to the better understanding and knowledge of our history by the generation that has the chance to live the celebration Centenary of the completion of the national unity of the Romanians. The exhibition will be a symbolical gesture of gratitude for the extraordinary endeavors and the deeds of those wonderful dreamers who, a century ago, declared in front of the Country and to the whole world that „The Moldavian Democratic Republic (Bessarabia), inside its borders between the Prut, Dnister, Black Sea and the old borders with Austria, torn apart by Russia over one hundred years ago from the body of the old Moldavia, by the authority of the historic right and of the nation’s right, on the base of the principle that the people by themselves should decide their own fate, from now on and forever UNITES WITH ITS MOTHER, ROMANIA”.

Dr. Ernest Oberländer-Târnoaveanu
General Manager of the National History Museum of Romania

BESSARABIA. THE ROAD TOWARDS THE UNION

Cristina Păiușan-Nuică

The Russian-Turkish war between 1806-1812 (the first of the four fought between the two empires in the nineteenth century) led to the annexation by the Tsarist Empire of the territory of Moldavia between the Prut and the Dniester Rivers, “that larger and more fertile part of the Moldavian Principality” (Leon Casso)¹.

The Peace Treaty of Bucharest (signed at Manuc’s Inn), concluded on 16/28 May 1812, stipulated that “the border between the two states should be the Prut River from its entrance into the country of Moldavia to the place where it meets the Danube River, from where it will follow the left bank of the river Danube, up to the mouth of the Chilia branch and to the sea; the mentioned mouth is to be used by both parties”.

For a long time Moldavians believed that the 1812 Peace of Bucharest was not definitive. The Tsarist Empire seized a foreign territory, which had never belonged to it and which represented almost half of the territory of Moldavia: the Ottoman territories Hotin, Bender, Akkerman, Chilia, Ismail and Reni, the Tatar inhabited territory called Bugeac, and the counties Balti, Sorooca, Orhei, Lapusna, Codrul Tigheciului and Greceeni. The new territory seized for the benefit of the Russian Empire included 17 towns and 685 villages with a total population of about 482,630 souls and 7400 sq.km larger than the one remaining under the rule of the Prince of Moldavia². Among the inhabitants: 419,240 were Romanians; 30,000 were Ruthenians; 19130 were Jews; 6000 were Lipovans; 3200 Greeks; 2650 Armenians; 1205 Bulgarians; 1205 Gagauz³.

In 1813 the Metropolitan Church of Bessarabia was established, the appointed metropolitan bishop being Gavriil Bănulescu-Bodoni, who was subordinated to Moscow and not to Constantinople.

Leon Casso wrote in his work *Russia and the Danube Basin*: “Through the part of Moldavia annexed by Russia, we were given for the first time the opportunity to prove to the Christian peoples in the Balkans what is the difference between the Christians under Ottoman yoke and the degree of happiness that would await them if they were shielded by the wings of the two-headed eagle”.

Tsar Alexander I wanted “this fertile country to be inspired with a new life” and to become an example of good governance. In 1818, the “Settlement of the Bessarabia region” was established, a “constitution” in which a series of rights were granted to the population and which mainly maintained the old laws and customs of Moldavia, as well as the use of the majority language.

It was then that the Tsarist Empire initiated its policy of forging a Moldavian identity and language in an attempt to prove that the part of Moldavia between the Prut and the Dniester Rivers, which had been taken from the Principality of Moldavia, did not share its identity and language. In fact, the Tsarist Empire wanted to maintain the stability and calm in this newly organized territory and to ensure its gradual integration into the Tsarist Empire, then its transformation into a Russian governorate.

Historian Ion Nistor analyzed the changes that occurred after 1825, when Tsar Alexander I died and the new Tsar Nicholas I (1825-1855) set up a brutal autocracy, suppressing any type of local autonomy in Bessarabia. The Settlement was abolished and replaced with Vorontzov's⁴ Regulation on the Administration of Bessarabia, which led to the suppression of the country's laws, the replacement of Moldavian officials with Russians who came to Bessarabia without knowing the country, its language, traditions and customs. The Russian language was introduced into the administration and the locals were forced to learn it, the Russians being imposed as a "ruling nation".

The consequences were tragic: the Romanian language disappeared from the administration and the church, the russification being imposed by all means. The emigration of the Romanian peasants from Bessarabia to Moldavia, which began in 1812 (when 30,000 peasants crossed the Prut River), accelerated after rumors spread that serfdom would be introduced in Bessarabia, as in the rest of the Tsarist Empire. Emigration was forbidden by the Russian authorities, under pretext of the "plague" that was haunting Moldavia.

In order to repopulate the deserted settlements, especially Southern Bessarabia (the Bugeac), the Russian Empire brought colonists from various countries such as: Turkey, Poland, Germany and Switzerland. The colonists settled in the counties: Akkerman, Ismail and Bender (Tighina), where the Tatars used to live, but whom the Russians had moved to Kuban in 1808. The colonists received 60 acres of land per family, privileges and exemptions from military service and taxes. Bulgarian colonists were brought in the years 1819-1820 and by the end of the 19th century a large number of Bulgarians, as well as Germans, Ruthenians, Galicians had been brought. Also, part of the Moldavian Jewish population immigrated to Bessarabia, where 16 Jewish colonies were established.

The Tsarist Empire made great efforts to change the ethnic composition of Bessarabia, but the base of the population remained the Romanian peasantry.

Ottoman map of the early nineteenth century, which marks the territory given to the Tsarist Empire in 1812 (T.C. Basbakanlik Osmanli Arşivi Daire Baskanlii)

In 1856, after the Crimean War (1853-1856) in which the Tsarist Empire was defeated by the Anglo-French-Turkish coalition, the Russians had to withdraw from southern Bessarabia, which was returned to Moldavia. Articles XX and XXI of the Treaty of Paris (March 30, 1856) stipulated: "The new frontier will depart from the Black Sea (...), east of Lake Burna Sola, will pass south of Bolgrad, go along the Ialpuș River to Sărăția and end up at Katomori on the Prut River. Above this point, the old border between the two empires will not suffer any change".

However, Moldavian politicians were not satisfied with this partial restitution. Thus, Moldavian high official Vasile Ghica addressed to the Allied Powers a document in which he showed that the whole of Bessarabia should have been given to Moldavia.

Tsar Alexander II felt himself wronged by this loss of "national patrimony", so the rest of Bessarabia, that which still remained within the Tsarist Empire, continued to be subjected to a policy of forced Russification and change of ethnic composition. After the Russian-Turkish war of 1877-1878 and the conquest of independence by the Romanian state, the tsar annexed the counties of Cahul, Bolgrad and Ismail (in the south of Bessarabia), although Romania had intervened in the war at a critical moment for the Tsarist army, steering the course of the war towards the Russians.

1917-1918

The Russification was not as efficient as had been expected, so that on the occasion of the 1897 census in the Russian official statistics there was no mention of the Moldavians (Romanians), who were simply registered as Orthodox, thus omitting the majority Moldavian ethnicity in Bessarabia.

The uprisings in the Tsarist Empire and then the First World War showed that the Empire was not an ethnically, linguistically, culturally or religiously homogeneous state, and that the inhabitants of Bessarabia were quite hostile to the Russians.

Following the Russian revolution of March 1917, which led to the abdication of Tsar Nicholas II and the establishment of a provisional government in St. Petersburg, in Bessarabia there appeared the hope that under the new regime the province could gain its autonomy. Soon political parties (the Moldavian National Party, the Moldavian Progressive Party and the Revolutionary Socialist Party of Odessa) were formed, and in the months that followed, numerous meetings were held, bringing together representatives of various socio-professional categories (military, students and peasants) who expressed their wishes regarding the future of Bessarabia.

The programs of the two parties and the resolutions of the popular assemblies contained some common ideas, such as: the granting of support to the Russian Provisional Government, the gaining of the administrative, judicial,

ecclesiastical and economic autonomy of Bessarabia, the guaranteeing of national and civil rights for all inhabitants, the stopping of foreign colonization, the implementation of a land reform, the gaining of autocephaly for the Orthodox Church in Bessarabia, the introduction of the Romanian language into administration, justice, school etc.

The Russian revolutionary model quickly got to Bessarabia, where, at the very beginning of February 1917, a congress of the villagers' representatives was convened, which intended to organize a legislative assembly. Other social categories: the clergy, the teachers, the soldiers also organized to demand the autonomy of Bessarabia.

On April 3, 1917, the National Moldavian Party led by Vasile Stroescu (Honorary President) was formed. Among its leaders were Paul Gore (president), Vladimir Hertza, Pantelimon Halipa (vice-presidents), Ion Pelivan, Daniel Ciugureanu, Teofil Ioncu, Ion Buzdugan, General M. Donici. The party edited the newspaper „Cuvântul Moldovenesc” (March 1917 - March 1918) and formed the Moldavian Bloc, the largest faction in the Country Council, and the one that decided the Union.

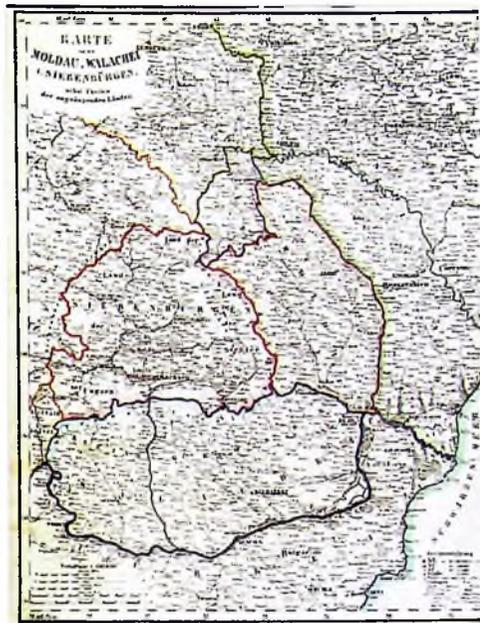
Also in April 1917 there took place the Congress of Bessarabian Cooperators (6 – 7 April 1917), the Congress of Bessarabian Teachers (11 – 13 April) and the Archdiocesan Congress (19 – 24 April 1917), all demanding political autonomy and the organization of Bessarabia's church.

In May 1917 more congresses were held: the Provincial Congress of the Soviets (19 May 1917) which discussed the national question in Russia; then the Moldavian Students' Congress (May 20, 1917) led by Teofil Ioncu; the Congress of Bessarabian Peasants (May 21-23, 1917), which requested a federal republic; the Congress of Moldavian Teachers (25-28 May 1917), where poet Mateevici polemicized with the denationalized teachers and it was decided to introduce Romanian and the Latin alphabet in Bessarabian schools.

A danger arose in July 1917 when the Ukrainian Central Council negotiated with the Russian government the annexation of Bessarabia. Faced with this danger, the representatives of all existing Bessarabian committees (about 20) gathered on July 20, 1917 and decided to send to Kiev a delegation which to participate in the meeting of the the governors of the Provinces within the autonomous Ukraine. Its representative, V. Cristi, argued that Bessarabia should not be incorporated into Ukraine, but must form a special autonomous unity.

However, Kerenski's Russian government established the borders of Ukraine on July 27, 1917, with 10 provinces including Bessarabia. After the intervention of the Chisinau delegation, the Kerenski government recognized the right of self-determination and autonomy of Bessarabia.

Meanwhile, in Chisinau, the Soldiers' Soviet had organized under the slogan “All Power to the Soviets!”, demanding the removal of all officers from the army. In August-September 1917 local soviets had to take control of local civilian and military structures.

Map of Moldavia, Wallachia and Transylvania. 1820 (NHMR)

Petrogradskij Listok in which the Manifesto of the Provisional Government of Russia is published. March 12, 1917 (NMHM)

During this effervescent period, Bessarabia seemed to be subject to two major dangers: bolshevism and the abusive inclusion into the Ukrainian state. In October 1917 the Congress of Moldavian Soldiers proclaimed the autonomy of Bessarabia and decided to elect a representative assembly - the Country Council, the supreme legislative body of Bessarabia, consisting of 70% Moldavians and 30% representatives of other nationalities, 10 seats being reserved for the Romanians over the Dniester River. The number of deputies was 120: 84 seats were for the Moldavians (of which 44 deputies representing the participants in the Congress, 30 deputies representing the peasants, 10 deputies representing the Moldavian parties), 36 seats for the other nationalities in Bessarabia and 10 seats for the Moldavians beyond the Dniester River, if they showed interest in participating in the meetings of the Country Council.

Starting with November 1917, the Country Council became the representative body of the Bessarabians, which consisted of elected deputies and representatives of various public organizations. The composition of this assembly was: 47% were centre oriented (the Moldavian National Bloc); the Peasant Faction represented 20% and the Social Democrats, Social Revolutionaries and the landowners, 33 %.

The works of the Country Council started on 21 November 1917. On its second session it was decided that the Council was to hold the power in Bessarabia and its measures were to be implemented by the Council of General Directors (a chairman and ten directors: internal affairs, education, agriculture and peasant issues, finance, railway, post and telegraph, army, justice and cults, trade, industry, labor protection, foreign affairs, general control).

On 21 November 1917, at the Opening Ceremony of the Country Council, Pan Halippa delivered the following speech: "Gentlemen deputies! When eight months ago we were all under the spell of the sickening internationalism created by the Russian revolution, we were the first to raise the national flag, which is a guiding star for the idea of country love, that is, the love for our Moldavian land ... Our work has been very difficult, because on the one hand the people was suffering, numb in the chains of slavery, and on the other hand we realized that these chains could not be broken immediately. ... We want to live in brotherly understanding with all nationalities and that is why we are suggesting them to organize themselves. I declare that the National Party represents the Moldavian nation (applause). But at the same time, I declare that far from us is the thought of subjugating others, on the contrary we want to work in the Country Council for the good of all nationalities of Bessarabia, who have the right to live in this hospitable land".

An interesting piece of information is provided by journalist D.D. Patrascanu, who recounted that he attended a night meeting of the Country Council (because during the day, the deputies dealt with other affairs) and that each faction held preparatory meetings in separate rooms, where the deputies of each party discussed the main issues and took decisions, so that in public hearing they

already knew the issues on the agenda and what they had to do.

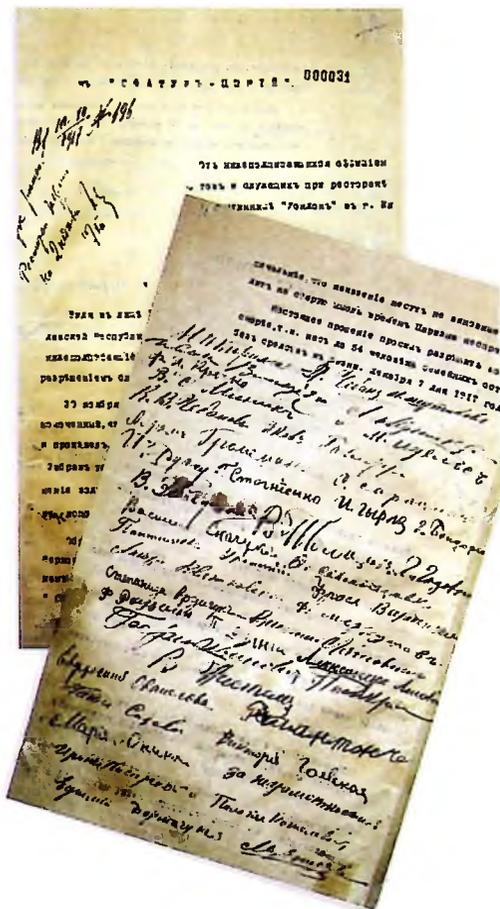
The Soviet in Chisinau refused to recognize the Country Council in November 1917 and at the beginning of December it launched an appeal "to the workers and all hard working people", calling for a fight against the Country Council, which was accused of wanting to occupy Bessarabia and of being secretly allied with England, France and Romania.

On December 2, 1917, in the face of Bolshevik and Ukrainian threats, the Country Council proclaimed the Moldavian Democratic Republic, a component of the Russian Federal Democratic Republic.

"In this awful moment, the only way to save the Russian Democratic Republic is for its peoples to unite and take their fate in their own hands, imposing national governments within the borders of their countries of residence. Based on this and considering the restoration of public order and the strengthening of the rights won through revolution, Bessarabia, relying on its historical past, is today proclaiming itself a Moldavian Democratic Republic, which will become part of the Russian Federation Democratic Republic as member with equal rights". The Country Council did not recognize the Soviet of the People's Commissaries that had come to power in Russia, which prompted the Bolshevik military units on the territory of Bessarabia to initiate hostilities. At this time of great danger Vladimir Cristi and Ion Pelivan were sent to Iasi to ask for the support of the Romanian government and of the Entente. The armed units of the Bessarabian Romanians decided not only to recognize the Country Council but also to support it with military forces.

The chaos caused by the withdrawing Russian army, the robberies and the rapes, as well as the danger of bolshevization (Bolshevik groups were in course of organization and wanted to go to the capital of the province) led the Government of Chisinau to request the intervention of the Romanian army. On December 22, 1917, the Council sent a telegram to the Romanian government in Iasi, asking it to dispatch to Bessarabia a Transylvanian emergency regiment which to be put at the disposal of the Moldavian Government.

On January 4, 1918, the Averescu cabinet responded to the request and sent Romanian armed forces to Bessarabia. But things precipitated; The People's Council of Commissaries in Russia broke diplomatic relations with Romania by declaring war, while the Bolsheviks in Chisinau wanted to take over the power, to liquidate the Country Council, to decree a state of siege in Chisinau and to hold accountable those who asked for Romanian troops. The Country Council went into illegality on 6-7 January 1918 and the Bolsheviks called for a revolutionary tribunal to be convoked in Chisinau to condemn the representatives of the Council. Under death threat, Ion Inculet, the President of the Country Council, and Pantelimon Erhan, the chairman of the Board of Directors, sent a telegram of protest against the arrival of Romanian troops in Iași, while Ion Pelivan left clandestinely for Iași to desperately ask for the help of the Romanian armed forces.

The minutes of the meeting of the Romanian (Moldavian) deputies who left the first congress of the Bessarabian peasants due to the discriminatory attitude of the Russian-speaking members to the natural desire of the representatives of the majority population to use the Romanian language along with the Russian in the Congress. May 21, 1917 (NARM)

The newspaper "Ardealul" announces the opening of the works of the Country Council. November 26, 1917 (NHMR)

The Romanian troops in Chisinau "February 5, 1918. Here are the terms in which the Romanian communiqué of 16/29 announces the entry of the Romanian troops in Chisinau, a fact already known in Bucharest for three days: <Our troops, called by the Russian Command and the Country Council of the Moldavian Republic, entered Chisinau on January 13, at 6 o'clock, amid the people's acclamations"> (Alexandru Marghiloman, Note politice, vol. 3).

On 8 January the Romanian troops reached the border and on January 13, 1918, the Romanian armies led by General Ernest Broşteanu entered the city of Chisinau, where the Bolsheviks had concentrated their forces in order to attack the Moldavian government. The Bolsheviks were chased away by the Romanian troops, which made Soviet Russia give an ultimatum to Romania and arrest C. Diamandy, the Romanian ambassador to Petrograd, along with other diplomats and the Romanian military mission.

The General discussed with the representatives of the Council and assured them that the coming of the Romanian troops to Chisinau had two purposes: supplying the army and restoring order. Broşteanu declared: "No government without organizational force can solve the problems that fall upon it. Only force can create a peaceful state life. Create your life as you deem best, and no one will interfere in it. In organizing it, you will not be stopped by us".

The arrival of the Romanian army, which stabilized Bessarabia, meant the stopping of chaos, anarchy and fear of Bolshevization and allowed the Country Council to decide the fate of the province.

Thus, on January 24, 1918, the Country Council proclaimed the independence of the Moldavian Democratic Republic. The steps towards the union were difficult and paved with threats coming from the Russian drifting troops, from Ukraine, which had proclaimed its independence and wanted to annex Bessarabia, and from the Bolsheviks. The uncertainty of the stability and even the existence of the Romanian Kingdom, in a period of truce, with a peace treaty to be signed that contained draconian conditions for the Romanian state and that King Ferdinand I would not eventually ratify and recognize, made the Country Council oscillate in January 1918 between independence and the union with Romania.

With the entry of the Romanian Army into Bessarabia, an act endorsed by Germany and the Central Powers, whose troops were still fighting the remnants of the Tsarist army, one of the urgent problems - to avoid chaos in this area - was resolved.

King Ferdinand pretended not to be interested in Bessarabia in order to not support the ideas uttered by the representatives of the Central Powers, according to which Bessarabia was a compensation for the territorial cessions in Dobrudja and Transylvania.

This tactic favored the unification of Bessarabia, which was thus perceived as what it really was - a choice of the Bessarabians, and not a compensation given by the Central Powers to a defeated Romania.

Constantin Stere played an important role in the grouping of the pro-union forces in Chisinau, contributing with a whole pleiad of politicians to the act of the union. Stere was a famous figure in Bucharest, in Iasi, but also in Chisinau. A revolutionary, arrested and sentenced to prison by the Czarist authorities precisely because he fought for the rights of the Bessarabian Romanians, Stere was the one who told the minorities' representatives within the Country Council, especially to the Russian ones: "The Romanian people did not come to Bessarabia

from the outside, it was born here, here was the melting pot in which all the elements from which the Romanian people was born were combined. We do not have a place where to go, and no one can drive us out of our home. Throughout a century which seemed endless, we bore our burden obediently, silent, aware of our weakness, throughout a whole century our language was persecuted as a revolutionary poison; immense sacrifices were made by those who wanted to assimilate the beginnings of national culture. Do not forget, gentlemen, that not only the question of national justice, but also that of social justice demand that we have the strength and determination to take on responsibility. Today you can give the people the land it is asking for in terms that are acceptable to it but no one can guarantee that you will have this opportunity tomorrow”.

The Union of Bessarabia, which came at a critical moment for the Romanian state, was negotiated by the Marghiloman government with the representatives of the Country Council in Iasi and then in Chisinau. These negotiations focused primarily on property rights: the radicals wanted a complete agrarian reform, while landowners wanted their right to property to be respected.

Besides the right to property, autonomy was another condition, as was the participation of Bessarabia’s representatives in the Iasi cabinet.

Alexandru Marghiloman and part of his cabinet went to Chisinau as a result of the negotiations that took place in Iasi, when the Country Council discussed and negotiated the union with the Romanian state.

On March 27 / April 9, 1918 “on behalf of the people of Bessarabia, the Country Council declares: The Moldavian Democratic Republic (Bessarabia), within its borders between the Prut, the Dniester, the Danube, the Black Sea and the old frontier with Austria, cut off by Russia from the old Moldavia more than a hundred years ago, based on the power of historical law and the law of nationalities, based on the principle that peoples alone can decide their fates, unites from now and until forever with its mother, Romania”.

The Declaration of Union was signed by the President of the Country Council, Ion Inculeț, by Pantelimon Halippa, the Vice-President of the Council, and by Ion Buzdugan, the secretary of the council.

The conditions imposed by the Romanian majority in Bessarabia were:

1. The Country Council was to carry out an agrarian reform, which had to be accepted without objection by the Romanian government;
2. Bessarabia would remain autonomous, having its own legislative body, the Country Council, elected through democratic vote;
3. The Country Council was to vote the local budget, control the councils of the zemstvos and the cities and appoint local administration officials;
4. Recruitments were to be made on a territorial basis;
5. Local laws and the form of administration could only be changed with the consent of local representatives;
6. The rights of minorities were to be guaranteed by law and respected by the Romanian state;

The First Government of the Republic of Moldavia. December 1917 (NARM)

*„As for Bessarabia, the King is the one who inspired the politics of pretending we do not want it. The thought of it being a compensation should not be expressed anywhere”
(Alexandru Marghiloman, Note politice, vol. 3).*

"2 April 1918, Iași. Long meeting with the members of the Bessarabian delegation – Incuțel, the President of the Country Council; Dr. Ciugureanu, the President of the Council of Ministers and Halippa, the Vice President of the Country Council. My thesis: Bessarabia is too weak to live alone and separated; The Ukrainians are lying in wait for the north and the seaside; there are neither money, nor an army. The union would do only one job: it would stop the dismemberment. Incuțel, an ex-agent of Kerenski, wants only a union with full autonomy; the other two just the union. I speak to them of equality of rights, ministers taking place among us etc". (Alexandru Marghiloman, Note politice, vol. 3)

7. Two representatives of Bessarabia were to be part of the Romanian central government;
8. Bessarabia was to send to the Parliament of Romania a number of deputies in proportion to the population of the region;
9. All elections were to be organized on a democratic basis, based on a direct, equal, secret and universal suffrage;
10. The new Constitution had to guarantee the freedom of speech and religion;
11. An amnesty was to be proclaimed for all those who committed political crimes during the revolution.

"March 27 / April 9, 2018. At half past three we went to the Council: they wanted to wait one more hour, but I disagreed. [We left] without an escort and only with civilians, plus Mircescu. When we entered, the whole hall was cheering, except for some stubborn men who stood in their seats not moving, but without protesting or manifesting. I delivered a vibratory speech, strongly applauded, and I read the formulated conditions; in order to respect their sovereignty I declared that I would leave the palace, but I asked them to prepare the papers. We went to the Military Club: a very well served tea. All generals and officers were present. We waited anxiously. At 7 o'clock, Colonel Condeescu came to announce us that we could go to the Council, because the counting of the vote was to begin. It had been decided by 80 votes that the vote would take place through a nominal and open call. While we were climbing up the stairs, in the midst of an indescribable emotion, we were told that the union had been voted with 86 votes in favour, 3 against, plus 35 abstentions. I wanted to congratulate Stere; a crisis of crying threw him in my arms, Cazacu was crying.

Generals were hugging deputies. Hârjeu, with teary eyes, told me that he would never forget that I allowed him to live with me this unforgettable hour. Everyone was so moved that they could not speak. As for myself, recalling all they had made me suffer, I could not unclench my teeth.

Finally, the solemn session was to begin. This time I had arrived with a cavalry escort and all generals. Surrounded by them, we entered the hall lit as daytime and full of people.

Incuțel proclaimed the vote and declared that the assembly (with only 13 deputies missing) adopted the decision of the Moldavian Bloc to unite with Romania. I climbed to the stand and declared that <on behalf of the Romanian people and their King H.M. Ferdinand I (ovations), I am taking note of the Council's decision and proclaim Bessarabia united, this time forever, with the one and undivided Romania>. (It's a real frenzy). I added <Let us bow to the genius of our race that allowed the people of Bessarabia to keep alive, throughout the ages, the spark which at the first blow of freedom kindled their hearts, and let us deeply greet these people (...) who, without selfish concerns, having the possibility to remain the rulers of a State, preferred to be the servants of a nation>.

We then went to the cathedral, where Gurie, after holding a short speech and proclaiming the king and the queen as sovereigns of the country, performed a Te-Deum.

At 9 o'clock I organized at the Casino a lunch for 220 people: the members of the Country Council and the city officials. Everyone, including the big landowners, hurried to accept my invitation. I left Chisinau at one o'clock in the morning". (Alexandru Marghiloman, *Note politice*, vol. 3).

"30 March/12 April [1918] Iasi. Celebrations in honour of the Bessarabians: Inculeț, the Ministers, Stere and Halippa. At 10 o'clock reception at the train station, a large crowd, cheers. A cortege for going to the Metropolitan church; each minister takes in his carriage a Bessarabian colleague. The court arrives at 11 o'clock, the royal couple in a carriage à la Daumont. A very beautiful Te Deum. A lot of people inside the church and outside too. A very good choir. The Liberals are all here, even Brătianu. The former Conservatives all refrained from coming. Mrs. D. Greceanu took it upon herself to announce this abstention through the expression on her face. They are complaining they have not received invitations, which in fact were not sent to anybody. After a meeting at the Metropolitan Palace, a review of the troops on the Ștefan cel Mare Street. What a grandiose bearing and what extraordinary people these soldiers were: vivid eyes, tanned faces, smart looks. At a quarter past one, lunch at the palace. The King's toast. He had asked me if to make it and I strongly encouraged him. <I have not inherited the art of speech, but what I am saying is said from the heart>. Inculeț was allowed to answer. He praised the letter published in the Official Gazette, through which the King leased his estates to the peasants and gave him the title Christianski-Karol (the king of the peasants).

After the meal, the king decorates the Bessarabians. Stere becomes a grand officer of the Romanian Star. He warmly thanks him. The king is peculiarly happy and very familiar. At half past three demonstrations. The hora (traditional dance) of the union is being performed. The princesses go in the street with some Bessarabians and start dancing with the peasants. At half past eight I give a dinner in the dining room of the Metropolitan palace. Meisser praises me in his speech. It is for the first time that Romanians seem to realize that I too contributed something to the great act that has been accomplished!" (Alexandru Marghiloman).

The union of Bessarabia was the result of a negotiation process between the representatives of the Country Council and the Romanian intelligentsia in Bessarabia, on the one hand, and the Romanian government led by Alexandru Marghiloman, on the other hand. It was a process influenced by the propaganda of the Transylvanians who wanted and fought for the union of Transylvania with Romania.

Unfortunately, shortly after the union, there arose a dispute regarding who made the union and especially where it happened - in Chisinau, Iasi or Bucharest -,

"March 28 / April 10, 1918.

*Bessarabia declared itself annexed to Romania. It is a reason for great joy - I should be glad, too, but I've grown unaccustomed and I can only look ahead with fear, wondering what troubles might lay ahead. But here's what happened: my train arrived five minutes after that of Marghiloman, who had been to Chisinau and on returning had been welcomed with many ovations. And there, on the platform, I and my current prime minister, who are estranged, shook hands in front of the crowd that was cheering and we congratulated one another as if the whole world were a rose garden. Go figure, we at least have eventually lived a happy event, as long as it may last!" (Queen Marie of Romania, *Jurnal de Război*, 1918)*

Friday, March 30 / April 12, 1918
"A day full of strange emotions, of joy on the outside, and bad feelings on the inside. There is no doubt that the annexation of Bessarabia is a great event for the country, it is the first step towards the "Unification" of the Romanian people, that we have all dreamt of. It happened unexpectedly, through the breakup of the all-powerful Russia, it happened at a time when my heart was too grieved to be happy, I am no longer accustomed to joy, and so many hardships are crushing my soul. This good news is suppressed by the misfortune of the detestable peace and the hideous concern that the new cabinet's politic is causing me. [...] Moreover, the Germans are stealing everything that we have, they are plundering the whole country in all aspects and are already stretching their rapacious hands towards Moldavia and Bessarabia. [...] At 11 o'clock, a solemn service was held at the Metropolitan Church. There followed a reception at the Metropolitan Bishop, when the entire Bessarabian delegation was introduced to us, then a small parade. After that, lunch at Nando's in honor of the Bessarabians. It was a very cheerful meal. Nando spoke very beautifully, and our new subjects showed great loyalty. They are mostly simple people and behaved simply, for example they got up from their places to come and ask for our autographs" (Queen Marie).

who played the decisive role: the President of the Council of Ministers - Al. Marghiloman, Constantin Stere, the Romanian Army called to stabilize the country or the Romanians from Chisinau - Ion Inculeț, Pantelimon Halipa, Daniel Ciugureanu, Gherman Pânteă, Onisifor Ghibu etc.

The opponents of the union have for decades, through an entire historical production, claimed that the Union took place in Bucharest and Iasi and was imposed with the help of the Romanian Army in Chisinau. The partisans of the union have written and argued that the Union was the fruit of the will of the Romanians in Bessarabia.

Now, on the 100th anniversary of the Union, reading documents from that epoch, memoirs, analyzes and syntheses published throughout the 100 years that have passed, we realize that the Union of Bessarabia with Romania was the fruit of a special historical moment, to which several factors contributed: the dissolution of the Tsarist Empire and the chaos of the Russian army, the ideas of autonomy / independence of the peoples within the former empire, the desire for peace and stability of the Bessarabian Romanians and of regaining their own lands and their own language, the presence of intellectuals from all Romanian provinces in Chisinau and the will of the Central Powers to offer a compensation to Romania. These all led to the first step of the three in 1918 - the vote of the Country Council and the Union of Bessarabia.

Bessarabia became part of Romania on 27 March / April 9, 1918, when the Country Council voted the union with Romania, and ceased to be one on 26-28 June 1940. The interwar period is the 22-year interval between the two world wars during which Bessarabia got reconnected to the Romanian culture and civilization and developed within the Romanian national unitary state.

On August 23, 1939, Germany and the Soviet Union concluded the Non-Aggression Pact (or the Ribbentrop-Molotov Pact) with a secret additional protocol in which the third article referred to the interest manifested by the Soviet Union in Bessarabia and the "total disinterest" of Germany "in this territory".

"I go back to Poklewski (the official representative of Kerenski's Russian cabinet) who half-seriously, half-jokingly, tells me <I realize that you are thinking about Bessarabia and that, given the Russian revolution, you are wondering whether it is possible to recover this province alongside Transylvania>.

That I was thinking of the union with Bessarabia while on the hill at Stanca was more than normal. Before and during the war, I never went on the banks of the Prut River without sighing for Bessarabia, the same as in my youth I could never climb the Carpathian Mountains without dreaming of the union with Transylvania" (I.G. Duca, Amintiri politice, vol. 2)

This “interest” was put into practice in the summer of 1940, when Romania was again obliged to submit to the will of the great powers and to give up Bessarabia and Northern Bukovina. The territory between the Prut and the Dniester Rivers returned to Romania in 1941, but the Moscow Armistice Convention of 12-13 September 1944 obliged the Romanian state to recognize the annexation of Bessarabia, northern Bucovina and the Hertza territory by the Soviet Union. The fact that Bessarabia was for almost half a century under Soviet occupation has largely blocked or waned its natural identity - ethnic, linguistic, cultural -, which was forcibly replaced with a different one, either opposite to its own, either falsifying. It is our duty to tell the truth and hope that at a not-so-distant-point, we will get to live the same moments of excitement and enthusiasm as the people who made Greater Romania.

REFERENCES

1. *Basarabia 1812-1947. Oameni, locuri, frontiere*, ICR-MNIR, 2012, p. 13
2. *Ibidem*.
3. Count Voronțov – governor of Bessarabia,

BIBLIOGRAPHY

„Unirea Basarabiei și Bucovinei cu România 1917-1918. Documente”, Ion Calafeteanu and Vjorica Moisuc, Chișinău, 1995
 Vasile Bianu, *Însemnări din războiul României Maria, tomul I, Dela mobilizare până la pacea din București*, Cluj, Institutul de Arte Grafice „Ardealul”, 1926
 Alexandru V. Boldur, *Basarabia românească*, București, Tipografia Carpați, 1943
 Paul Cernovodeanu, *Basarabia. Drama unei provincii istorice românești în contextul politic internațional 1806-1920*, București, 1993
 Gheorghe E. Cojocaru, *Sfatul Țării. Itinerar*, Chișinău, 1998
 Iurie Colesnic, *Generația Unirii. Enciclopedie*, Ed. Museum Cultura, Chișinău, 2016
 Iurie Colesnic, *Basarabia necunoscută*, vol I și II, Chișinău, 1997
 Ion Constantin, *Ion Pelivan, părinte al mișcării naționale din Transilvania*, 2012

- suppressed the autonomy of Bessarabia.
 4. D.D. Pătrășcanu in Iurie Colesnic, *Basarabia necunoscută*, vol II, apud Iurie Colesniuc, *Generația Unirii*, p. 14

Ion Constantin, *Gherman Pinteza între mit și realitate*, Editura Biblioteca Bucureștilor, 2010
 Ion Constantin, *Pantelimon Halipa neînfricat pentru Basarabia*, Editura Biblioteca Bucureștilor, 2009
 Nicolae Enciu, *Scurtă istorie a Moldovei de Est: de la inventarea Basarabiei și până la Conferința de la Paris (1946 - 1947)*, in „Basarabia 1812 – 1947. Locuri, oameni, frontiere”, ICR – MNIR, 2012
 Alexandru Marghiloman, *Note zilnice*, vol. III și IV, Editura Institutului de Arte Grafice „M. Eminescu”, 1927
 I.G. Duca, *Amințiri politice*, vol 2, Munchen, 1981
 Onisifor Ghibu, *De la Basarabia rusească la Basarabia românească*, Vălenii de Munte, 1926
 Al. Tzigara Samurcaș, *Memorii*, vol. 2, 1910-1918, Editura „Grai și Suflet – Cultura Națională”, București, 1999, p. 213

“Wednesday March 28 [Bucharest] A great event: Bessarabia proclaimed its union with the Romanian Kingdom. [...] After 106 years since the Russians annexed it, Bessarabia, having regained its liberty through revolution, is joining by its own will the country from which it was taken [...].

I went out into the city, the same Germans on the streets, the same crowd walking up and down, indifferently; there is a coldness on all faces, as if nothing has happened. There is no tricolor flag anywhere, no sign that the union dreamt by the generation of Cuza and Kogalniceanu was made. The knee of subjugation still presses on our souls, and no one is doing anything [...]. Separated in 1812 from Moldavia, we lost in 1878 the last corner that had been left of it, without the hope of ever seeing it again. Since then, as with a dead child, Romania has done nothing for Bessarabia. If at times the matter of a national ideal stirred up our spirits, it was oriented towards the Carpathians and never towards the Prut River. [...] And the wheel of luck has turned so that although we did not go to war alongside the Germans, but with the Russians, Bessarabia has returned to us. [...] The border between Moldavia and Bessarabia being abolished, the abolition of passports is being announced” (V. Th. Cancicov - the union seen from Bucharest)

PERSONALITIES OF THE UNION OF BESSARABIA WITH ROMANIA

Cristina Păiușan-Nuică

Ion Inculeț (NHMR)

ION INCULET (1884 – 1940). Bessarabian politician; graduate of the Faculty of Physical and Mathematical Sciences of the Imperial University in Sankt Petersburg (1906-1911); collaborator, under pseudonym, at the “Bessarabia” newspaper - the first Romanian-language publication in the province; deputy commissioner of the Bessarabia governorate; he was elected delegate in the Country Council (September 21, 1917 - November 27, 1918) and then its president; on March 27, 1918 he voted the Union of Bessarabia with Romania; Minister without Portfolio in the First Cabinet of Greater Romania; Minister of State for Bessarabia in the Cabinets: Al. Marghiloman, Coanda, I.C. Brătianu, A.Văitoianu (1918-1920); Minister of State in the Cabinets: Vaida-Voevod (1920), Alexandru Averescu (1921), Ion I.C. Brătianu (1926), Minister of Health and Social Care in several cabinets; Minister of Internal Affairs in several governments (1933-1936).

George Tofan - the election of Ion Inculeț as President of the Country Council: *“The deputies and the standing public are warmly greeting the elected official. He goes to the presidential seat; at this moment, Mrs. Alistar girds a wide scarf with the national tricolor over his chest, which provokes a new demonstration. The First President of the Country Council is the son of a Bessarabian peasant, a private docent at the University in Petrograd; member of the central committee of the Russian soldiers and workers, deputy commissioner of Bessarabia; he’s young, only 33-year-old, tall, blond. He is wearing a simple belted military blouse. He belongs, based on his appearance, to the Russian democracy. He begins his speech in the Moldavian language, and speaks with a loud, slow and strong voice. [...] He ends with a call to union. His programmatic speech is received with unanimous approval”.*

PANTELIMON HALIPPA (1883 – 1979). Bessarabian politician, graduate of the Theological Seminary in Chisinau (1898-1904); he attended the Faculty of Physics and Mathematics of the University in Dorpat (Iuriev), then the Faculty of Letters of the University in Iasi; he edited the *Bessarabia* newspaper, then, from 1913, the *Cuvântul Moldovenesc* newspaper; member of the Socialist-Revolutionary Party, delegate of the Bessarabian peasantry at the Congress of the Peasants’ Union from the whole Russia; founder of the Moldavian National

Party (March 1917), member of the Country Council (21 November 1917-18 February 1919), Vice-President of the Country Council; after the Union he was appointed Minister of State for Bessarabia (1919-1927), Minister of Public Works, Minister of Labor, Health and Social Welfare; he was deputy and senator in the Parliament of Romania; arrested in 1950 and sentenced to 2 years in prison, he was imprisoned at Sighet. In 1952 he was handed over to the Soviets who held him in a KGB prison where he was asked to prove that the Union of Bessarabia with Romania was not legitimate. Convicted to 25 years of hard labor by the Ukrainian Military Tribunal in Chisinau, he was taken to Siberia. He was released in 1955 and brought to Romania where he was held in the Aiud and Gherla prisons, without any conviction, until 1957. Although permanently investigated by the Department of State Security, he organized in his home clandestine meetings of the Bessarabians. In 1968 he asked for approval for the organization of the 50th anniversary of the Union of Bessarabia with Romania; he sent memoirs to Charles de Gaulle and Richard Nixon showing the Soviet abuses, being tacitly supported in his documentary work by the Communist authorities.

Pantelimon Halippa (NHMR)

“Halippa has the impressive appearance of a fighter, he is of medium height, well-built, with a big beard framing a face lined with energetic traits; dressed in black and with glasses, he distinguishes himself from ordinary people. He is a good speaker, who speaks clearly, vigorously, in a flawless language; from time to time his tone is a bit too raised”.

“Our enemies are at the border – so much enemies behind our back and within our country, but the greatest enemy is in our midst. This is the lack of union. My brothers! Overcome this terrible enemy and we will overcome everything” – from the speech held at the Moldavian Soldiers’ Congress on 20 October 1917.

ION BUZDUGAN (1887 – 1967). Poet, writer under several pseudonyms (Nica Românaș, Ion Campeanu) and politician; graduate of the Faculty of Law in Iasi, with a PhD in Economics from the University of Cernăuți; professor; elected deputy in the Country Council by the Moldavian Military Congress; one of the supporters of the union with Romania, he was the secretary of the Presidium of the Country Council (1917-1919), in which quality he signed the

Ion Buzdugan (NHMR)

Ion Pelivan (NMHM)

Union Act. A significant personality, his contribution was important in deciding the Union; deputy then senator of the Balti County in the Parliament of Romania; experienced translator of Alexandr Pushkin and Sergei Yesenin.

ION PELIVAN (1876 – 1954). Writer, politician; he was arrested during his student years because he was a member of a Bessarabian nationalist group and he was deported to the north of Russia, to Arkhangelsk; a fighter for the rights of the Romanians in Bessarabia; founder, in 1906, of the first Romanian-language newspaper in the province, “Bessarabia”. In 1917, he participated in the foundation of the Moldavian National Party; he was elected president of the Country Council, a position that he gave up to Ion Inculeț. After the Union he participated, as member of the Romanian delegation, at the Peace Conference in Paris (1919-1920). He was a member of the Peasant National Party, a member of the Parliament of Romania, leader of the Transylvanian Association for Romanian Literature and the Culture of the Romanian Nation (the Bessarabian branch); he died in 1954 in the Sighet prison.

G.N. Viforeanu about Pelivan:

“Another significant personality of the Country Council was, along with Pan Halippa, Ion Pelivan. He was a middle-aged man with a face of a rare kindness, with blond hair and blue eyes, with a gentle speech, with a pronounced Moldavian accent ... He was appointed Minister of Justice in the General Coanda Cabinet after World War I. ... He ended his life in prison under the Communist regime, like Iuliu Maniu, although he did not practice the same politics as the Transylvanian fighter. On the contrary, once he saw his dream fulfilled, that is the Union of Bessarabia with Romania, Ion Pelivan made no other politics but the love of his country”.

ȘTEFAN CIOBANU (1883 – 1950). Historian, professor; graduate of the Faculty of Letters of the University in Kiev; he returned to Bessarabia in early 1917 and joined the Revolutionary National Liberation Movement in May 1917. He distinguished himself as a promoter of the Union and was one of the active participants in the Teachers’ Congress. He was elected in the Country Council and became one of the leaders of the Bessarabian Romanians, being a member of the board of directors of the Country Council and the head of the Education Ministry. After the Union he was Minister of Education for Bessarabia, between 1918 and 1921; he published the first Romanian-language spelling book for the schools in Bessarabia. Professor in Chisinau and then in Bucharest, member of the Romanian Academy (since 1918); secretary, starting with 1925, of the

Bessarabian branch of the Transylvanian Association for Romanian Literature and the Culture of the Romanian Nation; collaborator to many newspapers and magazines; he supported the national culture his entire life, being vice-president of the Romanian Academy between 1944 and 1948.

ANTON CRIHAN (1893 – 1993). Politician and university professor; graduate of the Faculty of Economics in Odessa, officer in the First World War; in 1917 he organized in Odessa, together with other Bessarabians, the Moldavian Cohorts for the defense of the population against the Russian troops that were plundering the territory of Bessarabia; elected deputy in the Country Council by the Moldavian Military Congress, he joined the “Moldavian Bloc” Faction (one of the four factions within the Council); Vice-President of the Agrarian Commission. He continued his activity as member of the Parliament of Romania between 1919 and 1932; Doctor in Economic Sciences from the Sorbonne; professor in Iasi and Chisinau; he fled to Yugoslavia and then to France at the end of the Second World War; he immigrated to the United States and became a member of the Romanian National Committee in exile.

ONISIFOR GHIBU (1883 – 1972). Politician, professor; he studied history and philology in Budapest; he fled to Chisinau where he founded several Romanian-language publications: *Ardealul* (1917-1918); *Școala Moldovenească* (1917); *România nouă* (1918); *Cuvânt moldovenesc* (1926-1927); he brought great personalities to Chisinau, such as George Enescu, Mihail Sadoveanu and the troupe of the National Theater in Iasi; he elaborated the program of the Moldavian National Party; although proposed in the Country Council as a representative of the press, his name is not on the lists; member of the Romanian Academy; arrested in 1945 (incarcerated in Caracal), re-arrested in 1956 and released in 1958; he lived isolated until the end of his life. On 31 October 1956 he sent a memo on the issue of Bessarabia to Khrushchev and Nicolai Bulganin.

PAUL GORE (1875 – 1927). Historian and heraldist, lawyer and politician, justice of the peace; deputy of the nobility and vice-president of the Bessarabian Zemstvo in 1910, when he asked for the introduction of the Romanian language in schools (however, the Moldavian School Commission was established only in 1917); he was also stand-in governor of Bessarabia. During the First World War he was director of the Red Cross. He was president of the Moldavian National Party, an artisan of the Union and the first inhabitant of Chisinau to put up a Romanian flag on his house. After the Union he was elected honorary member of the Romanian Academy, continuing his work as historian and heraldist.

Ștefan Ciobanu (NHMR)

Anton Crihan (NHMR)

Onisifor Ghibu and his wife (NHMR)

Paul Gore (NMHM)

He attended the Teachers' Congress in May 1917, about which Onisifor Ghibu recounted:

"The Congress was opened by the delegate of the Provincial Zemstvo, Mr. P. Gh. Gore, a Moldavian with a strong national sentiment. Next to him at the presiding table were the members of the organizing commission: Mr. Vladimir Herta, V. Neaga and P. Arventiev. Mr. Gore opened the congress by addressing those present with the words: <Romanian Brothers>, being however interrupted by many from the audience, who shouted: <We are not Romanians, but Moldavians!>. Mr. Gore was amazed at these words and said <I am very sorry, gentlemen, but I know the history of our nation and know that it is called a Romanian people>. (Again: <We are Moldavians, not Romanians!>). The Romanian people lives in many countries, and so there are Transylvanian Romanians, Bukovinian Romanians, Wallachians, Oltenians, Moldavians and Macedonians, but, in a word, we are all Romanians. The Moldavian people does not exist. But if you are happier to be called: <Moldavian brothers>, then I say: <Moldavian brothers! I am opening with the greatest joy the first Moldavian Teachers' Congress in Bessarabia, which assembled here today to consult on the introduction of the national language in schools. We Moldavians were autonomous between 1818 and 1828. But that ray faded. However, we can orient ourselves unhindered by anybody towards our national culture. Let us get to work as soon as possible and have before us the beautiful national testament of the poet Ienachita Văcărescu".

Pavel Kuzminski about Paul Gore and their visit to St. Ilie Church in Chisinau: "Can't you see? Here is another proof that in Bessarabia there is no church, no monument, no gravestone or cross from the period before 1812 that presents Russian origins. Everywhere and in all places we only encounter the Moldavian language. So, dear uncle, we are by all means Romanians, Long live our country!"

VLADIMIR HERTA / HERTZA (1868 – 1924). Lawyer, politician, vice-president of the Moldavian National Party and the Moldavian Cultural Society; considered the "spiritual father of the Country Council", he played an important role in the act of the Union. He was chairman of the Moldavian School Commission and participated in the Congress of Bessarabian Teachers in May 1917. He was mayor of Chisinau between 1918 and 1919, replacing mayor Carol Schmidt (the longest-serving mayor of the city, who opposed the union); member of the Romanian delegation at the Peace Conference in Paris (1919-1920); with a good knowledge of Bessarabia's history and owning a collection

of rare documents, he founded the Romanian League of Bessarabia in 1919. From his intervention at the Congress of Moldavian Teachers – “Moldavian Teachers and Political Work”, 1917:

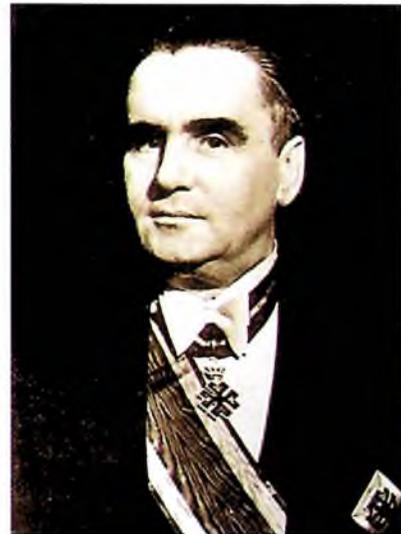
“For over a hundred years, said Mr. Hertza, we were slaves subjected to the Russian kingdom, without rights, without justice, without light. At first, between 1812 and 1828, our Bessarabia had – to be honest - autonomy, but then this was stolen from her, and we were left alone. Now, thanks to the Russian revolution, we have gained our much-desired freedom. From now on, we no longer want to be slaves and sons of the darkness. We want to be masters of our fate, we want to be autonomous! We want the largest autonomy for Bessarabia and we want Russia to become a federal republic”.

DANIEL CIUGUREANU (1885 - 1950). Politician, physician; graduate of the Theological Seminary in Chisinau and of the Faculty of Medicine of the University in Kiev (1913); in 1912 he was arrested for national activity by the Tsarist Okhrana (the Department for Protecting the Public Security and Order); he worked as doctor in various hospitals in Bessarabia. He was elected member of the Moldavian National Parliament and in January 1918 he formed a new cabinet recognized by the Country Council on 16 January 1918. Minister without portfolio, then vice president of the Chamber of Deputies; senator, president of the Romanian Senate. He was military doctor during the Second World War. He was arrested on May 5, 1950, and died in the prison in Sighetu Marmatiei (his tomb is unknown).

GHERMAN PÂNTEA (1894 – 1968). Teacher; officer during the First World War. He met with Alexandr Kerenski (the head of the Russian provisional government) and then with I.V. Lenin to persuade them to create Moldavian military units. He was elected vice-president of the Congress of Moldavian Soldiers (October 20, 1917) and in the first autonomous Bessarabian government he was vice-minister of War. After the Union he was mayor of Chisinau (1923, 1927-1928, 1932) and during the Second War mayor of Odessa (1941-1944). He was included on the list of war criminals, although he was one of those who protested against the anti-Semitic policy of the Antonescu government; his case was closed by the Allied Control Commission following the intervention of Marshal Tolbuhin, whose sister he had rescued during the war. He hid in Craiova, Sibiu and Bucharest with false documents, but was arrested in 1949, investigated by Alexandru Nicolschi and sentenced, after 3 years of imprisonment, to 10 years in prison. He was incarcerated in Jilava, Aiud, Ocnele Mari, Pitesti, Poarta Albă. He was pardoned in 1955; even though he was permanently surveilled by the

Vladimir Hertza (NHMR)

Daniel Ciugureanu (NARM)

Gherman Pântea

Nichita Smochină (NHMR)

Department of State Security, he refused to be used for propaganda purposes; he died, under suspicious conditions (apparently poisoned), on February 1, 1968.

George Tofan: *“The President of the Central Committee of Moldavian Soldiers, Pântea, a young man, always on the move, with an organizing nature, a stirrer of ideas, speaks in Russian, briefly, determined, with a strong voice, with many wide moves. His statements are repeatedly and vividly applauded. He sees the escape of Bessarabia only in the Country Council and believes that if given a solid organization, Bessarabia could serve as model for other countries”* (Sărbătoarea Basarabiei, 1917).

But where were the politicians of Bessarabia? Where were those who before the revolution had worked for the public good of the province? The 1917 Revolution having anti-bourgeois character; and all the people who had meant something in the past of Bessarabia being considered bourgeois, they were persecuted, forgotten, some were killed and their goods confiscated, the arrival of the Romanian armies found them outside the province’s political life; and when silence began to be re-established between the Dniester and the Prut Rivers, it was too late, the representatives of the parties from the Kingdom had adopted those whom they found available” (Political parties in Bessarabia from 1812 until today, 1923).

NICHITA P. SMOCHINĂ (1894 – 1980). Born in Transnistria; philosopher, journalist, historian, officer in the Tsarist army (1915-1918); he fought in Persia and Turkey and was decorated and ennobled by Tsar Nicholas II. In May 1917 he participated in the Congress of the Non-Russian Russian People from the Caucasus, where he asked for rights for the Moldavians. He met Lenin in Petrograd, who urged him to fight for independence and the introduction of the national language in schools. In 1918 he returned to Tiraspol, part of the new Ukrainian People’s Republic, where he organized the Transnistrian Moldavian Congress. He was elected a deputy in the Central Council (the Parliament) of Kiev, where he demanded rights for the Romanians and opposed the idea of Ukraine invading Bessarabia; following the occupation of Transnistria by the Red Army he fled to Chisinau and then to Iasi. He was a doctor of law of the Sorbonne University. He was remarked by the Romanian Minister of Foreign Affairs Nicolae Titulescu in Geneva in 1933, when he supported at the League of Nations the rights of the Moldavians from the Soviet Union and organized the Committee of Moldavian Refugees from the Soviet Union. He was elected member of the Romanian Academy. He had the courage to tell King Carol II that it was a mistake to give up Bessarabia without a fight; he refused to be

governor of Transnistria. After the war he was the administrator of the Titulești estate, under a false name. His eldest son, Alexandru, was arrested and deported to Siberia. After 1965 the Romanian Communist authorities requested him to continue his researches on the problem of the Romanians in the USSR, as he argued against the existence of the Moldavian people and the Moldavian language.

PANTELIMON ERHAN (1884 – 1971). Politician, member of the Socialist Revolutionary Party; he came from Petrograd at Kerenski's urge and was elected in the Country Council by the Peasants' Provincial Soviet; he was an active member and spoke at the opening of the Country Council. He was elected as leader of the first cabinet of the Republic on December 7, 1917. He called for the intervention of the Entente and the Romanian Army to stabilize the situation. He was brought before a revolutionary court and forced by the Bolsheviks, under threat of death, to sign a protest telegram against the entry of the Romanian troops into Bessarabia. He was saved from death by Mihail Popa, the commander of the 1st Moldavian regiment. He voted for the Union and became General Director (Minister) of Education for Bessarabia; he was senator in the Parliament of Romania. In 1940 he left for Bucharest, where he lived until 1971.

Pantelimon Erhan (NHMR)

VASILE STROESCU (1845 – 1926). Politician; law graduate with studies in Moscow, Petersburg and Berlin, judge at the court in Hotin; he founded schools in Bessarabia and Transylvania, supporting the Transylvanian political and cultural leaders, Octavian Goga being among them. He supported the national movement of Bessarabia also financially. He was elected honorary president of the Moldavian National Party, and after the Union he was elected Senator in a Transylvanian circumscription.

Vasile Stroescu

TEOFIL IONCU (1885 – 1954). Politician; president of the Moldavian National Party which was formed in 1917, he participated in the Congress of Russian Nationalities in Kiev and attended the works of the Ukrainian Central Council as a representative of Bessarabia. He was elected deputy in the Country Council and chairman of the Constitutional Commission in May-June 1918; Minister of Finance in the Government of the Republic of Moldavia.

VLADIMIR CRISTI (1880-1956). Politician; he studied law in Moscow and agronomy in Paris; Revolutionary Provincial Commissioner of Bessarabia; realizing the danger represented by the incorporation of Bessarabia into Ukraine,

Teofil Ioncu (NARM)

Vladimir Cristi (NHMR)

he went to Kiev along with Pantelimon Erhan, where he contested this plan and negotiated with Kerenski the autonomy of Bessarabia. He was elected deputy in the Country Council on behalf of the Third Congress of the Peasant Delegates; member of the Commission for the Fight against Anarchy and for Supplies; deputy in the Romanian Parliament and minister for Bessarabia in the Iorga government (1931-1932); Mayor of Chisinau (1938-1940); he fled to Austria in 1944, but was arrested by the NKVD and taken to the Soviet Union; sent back to Romania, he was imprisoned in the Vacaresti prison, where he died.

CONSTANTIN STERE (1865 – 1936). Bessarabian politician; member, since high school, of the nationalist movement in Russia; arrested for revolutionary activity, he was tried, convicted and jailed in Siberia (1886-1892). After his liberation he came to Iași where he attended the Law Faculty; he began a teaching career, becoming a university professor and even a rector. During the German occupation he settled in Bucharest; he opposed any alliance with the Tsarist Empire. Alexandru Marghiloman noted in volume III of his 1918 political notes: “Stere warmly spoke to me about a project of personal alliance with Emperor Wilhelm (...). A strong Romania cannot be done with a monarchy that trembles in front of the parties. Our dynasty lacks the power of tradition. It has to draw power from the outside”. Being Bessarabian, he participated in the negotiations held in Bucharest with the representatives of the Country Council, in February/ March 1918, regarding the finding of the right moment for the union of Bessarabia with Romania. He went to Chisinau where he engaged in negotiations with all the factions; he was elected member of the Country Council (27 March - 25 November 1918), then, after the union, its president (2 - 25 April 1918). He had a major contribution in the negotiation and realization of the union of Bessarabia with Romania, in the dynamisation, in only a few days, of the Bessarabian political life and in deciding the union. He was decorated by King Ferdinand, on March 30 / April 12, 1918, with the order “Steaua României” (the Star of Romania), being forgiven for the mistakes of his past and his role in the Union of Bessarabia with Romania being acknowledged. He was elected deputy of Soroca in the first Parliament of Greater Romania.

Stefan Ciobanu about Stere

“The Russian Revolution brought to Bessarabia the long-time revolutionary C. Stere, who at that time was a professor at the University in Iasi (!). Driven by the same feelings as the intellectuals of Bessarabia, he felt obliged to help the Moldavians. After several meetings with the representatives of the Moldavian national groups, he managed to unite the group of revolutionary students led by

Mr. P. Halippa with the more moderate group of Mr. I. Pelivan and E. Gavriiliță, and with many difficulties, it was decided to edit a Moldavian newspaper under the name Bessarabia”.

“There were two parties in the game: one, “the Moldavian Bloc”, whose members worked together, as its name showed and which acted for the Union, and “The Peasant Faction”. The partisans of the latter were hesitant, did not have a precise attitude, they were more against, than for the Union. Well, Stere had the great merit of attracting the greatest part of the “Peasant Faction’s” members and joining them to the “Moldavian Bloc”, so that the Union was voted by a large majority, with only a few votes against it. The union was accomplished thanks to the great help that Constantin Stere gave to Bessarabia in those difficult moments” (R. Marent, Amintirile lui Ion Codreanu despre Constantin Stere, „Viața Basarabiei”, 1939, nr. 4).

GURIE GROSU (1877 – 1943). Graduate of the Theological Seminary in Chisinau and then of the Theological Academy in Kiev; he became a monk under the name Gurie; he was involved in the Bessarabian national struggle; he founded the religious magazine “Luminătorul”; he returned to Bessarabia after the Russian revolution of February 1917; founder of the Moldavian National Party. In 1917 he published the first Latin-script book in Bessarabia: *The Moldavian Spelling Book*. It was he who officiated the religious service held at the opening of the Country Council and Te Deum which consecrated the Union. After the union he became the first Romanian bishop of Bessarabia, from 1928 until 1936. At his death he was buried in the cemetery of the Cernica monastery. Ion Pelivan wrote in the *Viața Basarabiei* - no. 11-12 / 1943 about Metropolitan Bishop Gurie

“Metropolitan Bishop Gurie had enough enemies. Some people hated him, especially the Russians, for his intransigence in the Bessarabian national affair. Others for his intransigence regarding the introducing of the new calendar in the church. He was attacked by the hooligans of a corrupted press, calumniated as were all the other active Bessarabian nationalists. There was no lie, no insult, no crass calumny that these foreign hooligans did not cast against the good Romanian, the fervent nationalist and the forgiving spiritual father who was Metropolitan Gurie Grosu”.

PETRU CAZACU (1871 – 1956). Physician, journalist and politician; in his youth he was accused of revolutionary activity and fled to Romania. A graduate of the Faculty of Medicine of the University in Bucharest, he returned

Constantin Stere (NARM)

Metropolitan bishop Gurie Grosu (NHMR)

General Ernest Broșteanu (NHMR)

Petru Cazacu (NHMR)

to Independent Bessarabia and was elected in the Country Council. He was also Minister of Finance and President of the Council of General Directors of Bessarabia (Prime-Minister). After the Union he held several positions including general secretary of the Ministry of Health and deputy in the Parliament of Romania. Author of several books on the union including, *Moldavia between the Prut and the Dniester Rivers 1812-1918*, *Ten years since the Union. Moldavia between the Prut and the Dniester, 1918-1928*.

ALECU / ALEXEI MATEEVICI (1888 – 1917). Poet, theologian and professor of theology at the Theological Academy in Kiev, then at the Seminary in Chisinau (1914-1916); enrolled in the Tsarist army, he was sent on the Romanian front and participated in the battles of Marasesti and Marasti. He participated in the Congress of Bessarabian Teachers, where he promoted the union of Bessarabia with Romania; unfortunately he did not get to see the national dream fulfilled, as he died of typhus in 1917. One of his poems, *Limba noastră* (*Our language*), written in 1917, was read after the signing of the Union act, being considered the most beautiful Romanian poem dedicated to the Romanian language.

ALEXANDRU MARGHILOMAN (1854 – 1925). Conservative politician, judge, lawyer, deputy; Germanophile by structure and belief, he remained in the territory occupied by the troops of the Central Powers and mediated between the population and the German occupants, trying to limit the abuses of the latter. Representing the moderate faction of pro-German politicians, he assumed the leadership of the government at a critical moment for the Romanian state - the armistice with the Central Powers and the negotiation of a separate peace after the collapse of the Russian front; he negotiated the unification of Bessarabia with Romania with the representatives of the Country Council, and also obtained the consent of Germany. He participated in the act of the union in Chisinau and made arrangements for its recognition. He was considered a traitor because he signed the peace in Bucharest (April 1918), but later his role in the making of Greater Romania was acknowledged.

From a 1920 speech on the Union of Alexandru Marghiloman's - volume IV of his *Political Notes*:

"Greater Romania was made neither according to your political views nor according to our plans ... if one political conception had been successful, we could have lost Bessarabia, if we had managed to achieve another one, we would not have Transylvania. So then, my gentlemen, let us bow our foreheads

before a greater genius than ours, before a providence that was wiser than us. Call it Providence, call it the genius of the race, name it as you want; and know that Romania was born out of the instinct of all Romanians, and not from the calculations of just a few people”.

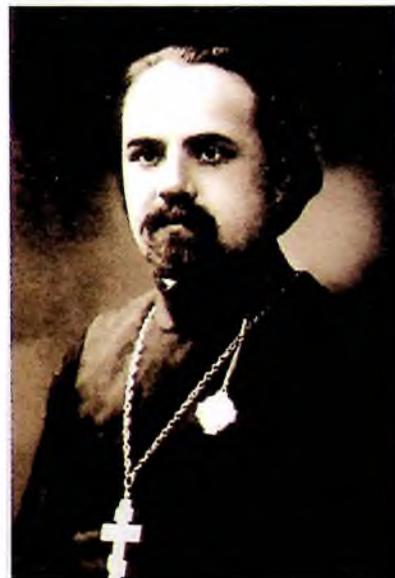
ERNEST BROȘTEANU (1869 – 1932). General during the First World War, he was one of those who fought and resisted in Dobrogea in the autumn of 1916, being wounded and decorated for his courage; after returning to the front, he took the command of the 11th Infantry Division, with which he participated in the battle of Marasesti. Also at the head of the 11th Infantry Division he entered in Bessarabia, at the order of the Romanian government, defending the inhabitants of Bessarabia from the attacks and robberies of the Russian soldiers withdrawing.

“Today’s newspapers bring us the news that the Romanian troops, called by the Russian Command and the Country Council of the Republic of Moldavia, entered on 13/26 January. 6 pm, in Chisinau, being received with acclamations and ovations by the population. The army that entered Chisinau was made up of the units of the 11th division with infantry, artillery, cavalry, machine-guns, under the command of the brave general Broșteanu. On this occasion General Prezan, who was in charge with the Romanian Army’s Command, issued the following manifesto in Romanian (in Cyrillic and Latin letters) and in Russian: <Citizens of the Republic of Moldavia! You and your country are now going, just like us, through difficult hours, decisive for your fate. From all sides and by a lot of bad people, you are being told all sorts of untruths, which are darkening your minds, embittering your hearts, and making you know the difference between good and bad. In these moments of difficulty and instability, the Council of the Moldavian Country remembered us and asked us, through the Russian Military Command, to cross the Prut River:

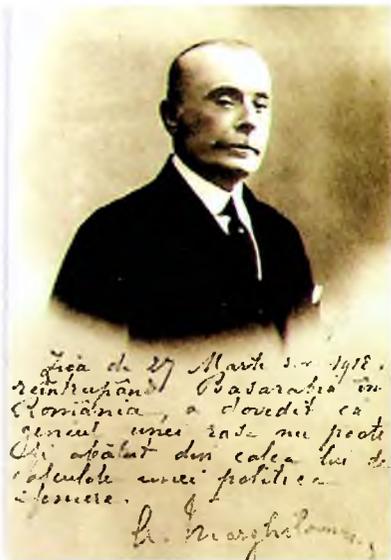
- 1. To bring order and tranquility to your villages and towns, protecting the life and wealth of all the people against the evildoers, and*
- 2. To ensure the transport of all that is necessary for the livelihood of the Russian and Romanian armies that are guarding our borders, thus also defending the borders of your country. The arrival of the Romanian soldiers in Bessarabia has greatly offended the villains and those bought by your enemies and ours, who had found such a good shelter on your land, because they felt that from then on they would no longer be able to rob you blind in your own home. And these enemies have taken advantage of your honest, good, and confident souls, and have sought to implant enmity between you and us, telling you that*

Alexei Mateevici (NMHM)

Alexei Mateevici (NARM)

Alexandru Marghiloman (NHMR)

Elena Alistar (NHMR)

the Romanians are coming to rule your country, that they are coming to lay their hands on your lands, and that they only intend to bring back your former rulers and steal the national and political rights you have won through revolution. Far from us this thought!

Citizens of Moldavia! Do not give any credit to these cunning words! How could you believe that the Romanian soldier, who, through the magnanimity of the King and his government, is now owner of an enlarged piece of land for his nourishment, he of all people, would now come to the land of his brothers, to prevent them from gaining their rights?

*I hereby declare to you that the Romanian army wants no more than, by bringing order and peace, to give you the opportunity of establishing and completing your autonomy and liberties, as you will decide for yourself. The Romanian army will not oppress any inhabitants of the Moldavian Republic, whatever their race and faith!>" (Vasile Bianu, *Însemnări din Războiul României Mari. Tomul I. De la mobilizare până la Pacea de la București, Cluj, Institutul de Arte Grafice „Ardealul”, 1916).**

ELENA ALISTAR (1873 – 1955). Physician and politician; she attended the Eparchial School in Chisinau; she was a teacher at Văleni, Roșu, Zarnesti; Between 1909-1916 she attended the Faculty of Medicine in Iasi; she was arrested in 1914 for „nationalist activity” and „pro-Romanian agitation”. In 1916 she was mobilized in the army as a military doctor. She was a member of the Moldavian National Party, on whose lists she was elected deputy in the Country Council (the only woman who was part of it). Director of the Eparchial School of Girls in Chisinau (1918 - 1938); founder of the Cultural League of Bessarabian Women and the Romanian Women’s Group; was part of the leadership of the People’s Party. In 1940 she fled to Romania; she died in Pucioasa in 1955.

MEMBERS OF THE COUNTRY COUNCILS IN SOVIET AND ROMANIAN PRISONS

The members of the Country Council were hunted by the NKVD in 1940, immediately after the occupation of Bessarabia, being accused of having conspired to and achieved the annexation of Bessarabia by the Romanian kingdom, of anti-Soviet activity and high treason. They did not recognize any of the accusations and declared that the Union of Bessarabia with Romania was a natural act and a result of popular will. After being arrested, most of them were sent to the Tatar Autonomous Soviet Socialist Republic, in the prisons in the towns of Penza, Cistopol, Kazan, where they were interrogated and died between 1941 and 1943 because of the tortures and beatings: Teodosie Cojocar (1899 - 23 January 1941, Prison No. 1 in Chisinau), Emanoil Cateli (1883 - 18 February 1943, Prison No. 4 in Cistopol), Ion Ignatiuc (1893 - 26 January 1943, a prison in the Tatar ASSR), Vladimir Bodescu (1868 - 28 November 1941 in Cistopol prison), Alexandru Baltaga (1861 - August 7, 1941, the Kazan Regional Hospital), Constantin Bivol (1885 - 12 March 1942, Prison Hospital No. 4 in Cistopol), Stephen Botnariuc (1875 - 22 August 1941, the penitentiary hospital in Penza), Teodor Neaga (1880 - 6 December 1941, the penitentiary hospital in Penza), Pantelimon Sinadino (1875 - arrested on 9 July 1940, nothing is known about the place where he died), Nicolae Secară (1894 - February 1942, prison penitentiary no. 1 in Penza), Grigore Turcuman (1890 - 28 May 1942, prison penitentiary No. 1 in Penza), Teodor Uncu (1881 - arrested on 17 June 1940, nothing is known about the place where he died), Luca Știrbed (1889-15 March 1942, the prison hospital no. 4 in Cistopol).

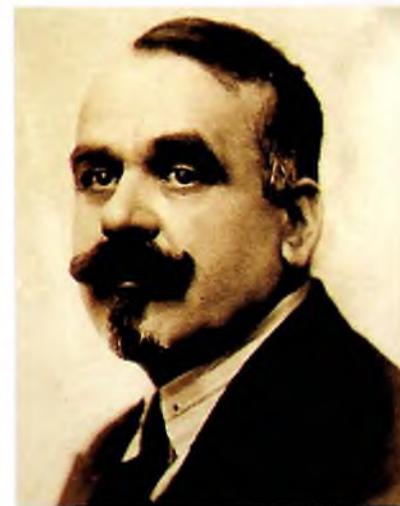
Other members of the Country Council, who were in Romania in 1940, were arrested after 1945. Some were sent to the Soviet Union where they were investigated, tried and convicted, then taken to Siberia, only a few of them being brought back to the country where they were again locked up.

The best known cases are those of Pantelimon Halippa, who after returning from Siberia was imprisoned without any conviction in Aiud and Gherla; Ion Pelivan who died in 1954 in the Sighet prison; Onisifor Ghibu, incarcerated in Caracal, arrested several times; Daniel Ciugureanu, who was arrested on May 5, 1950 and died the same year in the Sighet prison; Gherman Pânteia incarcerated in Jilava, Aiud, Ocnele Mari, Pitești and Poarta Albă; Vladimir Cristi, arrested by the NKVD in Austria, was taken to USSR, returned to Romania and died in 1956 in the Văcărești prison.

The martyrs of the Union of Bessarabia should not be forgotten on the occasion of the 100th anniversary of the union.

Pantelimon Halippa (CNSAS)

*Emanoil Cateli, killed in prison
in Cistopol (NMHM)*

**BASARAB –
THE BESSARABIAN
LAND – BESSARABIA...**

**On the origin
of the name of Moldavia
between the Prut and
Dniester Rivers**

Cornel-Constantin Ilie

The earliest mention of Bessarabia is found in two Serbian princely acts from 1349 and 1357, by which Ragusans were prohibited the transit of weapons and raw iron to the Bessarabian Country (Basarabskaja Zemlja). In 1372, in a letter addressed by Pope Gregory XI to the King of Hungary, Louis of Anjou, Bessarabia was mentioned as a place inhabited by many heretics. In 1395, Stephen, the ruler of Moldavia, mentioned “Bessarabian” voivode Mircea in his correspondence with Vladislav IV of Poland; a year later, Vlad, the rival of Mircea the Elder at the throne of Wallachia, was calling himself “voivode of Bessarabia”, as some documents show. Even the great ruler was named, in the 1403 Treaty of Alliance with Poland, “great voivode and prince of the Bessarabian Land”. Through a commercial privilege granted in 1408, Alexander the Good allowed the merchants from Lvov to pass with their goods through Moldavia in order to get to Bessarabia (Wallachia or *Ungrovlahia*). Bessarabia is also mentioned in a series of documents issued by Stephen the Great: a letter from 1462 addressed to King Cazimir of Poland, in which he committed himself not to extradite in the Bessarabian Country the sons of Sádi Ahmet, a document from the same year by which he gave Putna Monastery 11 Gypsies that he had taken from the Bessarabian Country or a document from 1499 in which he committed himself to attack the Turks by crossing the Danube through the Bessarabian Country (Terra Bessarabiae). Polish chronicler Jan Dlugosz also mentions the Bessarabian Country or Bessarabia.

These are just a few examples showing that during the 14th and 15th centuries Wallachia (or *Ungrovlahia*) was also called Bessarabia or the Bessarabian Country, whose northern and western boundaries were the Carpathian Mountains, up to the Iron Gates, while the Southern border was represented by the Danube until the Black Sea. With respect to the eastern border of Bessarabia, the oldest mention in this regard is found in a document issued by Mircea the Elder on 27 December 1392, in which he declared that his rule extended to the “borders of *Tataria*”.

It is a known fact that at the end of the 14th century the Princes of Wallachia ruled over the mouths of the Danube and the Chilia fortress. There are numerous documentary records proving that the rule of Wallachian Princes extended to the Black Sea, including Chilia. At the same time, however, the Princes of Moldavia expanded their territory to the Dniester River, taking possession of the Cetatea Albă fortress; therefore, Alexander the Good called himself “the prince of the Moldavian Country and of the Parathalasiya” (i.e. of the maritime regions).

According to B.P. Hasdeu, “the Black Sea coast belonged equally to Moldavia and Wallachia”.

The desire of each of the rulers of Moldavia and Wallachia to secure their exit to the Black Sea resulted in many misunderstandings and conflicts between them. After the death of Mircea the Elder, taking advantage of the fights for the throne between his successors, Alexander the Good took possession of the Chilia fortress, successfully defending it against the attacks of Dan II, the ruler of Wallachia, in 1429 and 1430. In 1448, at the suggestion of Iancu of Hunedoara, Chilia was ceded by Peter II to Wallachia; as chronicler Chalcocondil shows, Chilia was defended with the help of a Hungarian garrison.

The situation was perpetuated until the reign of Stephen the Great, who succeeded in conquering the fortress in 1465. This also led to the expedition of Matthias Corvinus in Moldavia in the winter of 1467, which ended with a brilliant victory won by the Moldavian Prince in Baia. It was only until 1484 that Stephen succeeded to maintain his rule over Chilia and Cetatea Albă, which were that year conquered by the Ottomans. During the following period, the Turks extended their domination over Tighina, over the territory between the Ialpuș and the Dniester Rivers (Bugeac) and over the area between the Catlabuga, Ialpuș and Cahul lakes. In 1622 they occupied the town of Reni, at the mouth of the Prut River, thus leaving Moldavia with no exit to the Danube. Documentary information is sufficient to prove that this territory at the mouth of the Danube was for a long time part of Wallachia, and later, following the events mentioned above, a part of Moldavia. The fact that this area belonged for a long time to Bessarabia /the Bessarabian Country created there a strong local tradition, so the name of Bessarabia was preserved in time, long after it ceased to be used as another name for Wallachia. This is supported, with solid arguments, by our great historians and philologists: A.D. Xenopol, B.P. Hasdeu, Gheorghe Brătianu, Nicolae Ioga, Ion Nistor and others. However, there also appeared other hypotheses regarding the name “Bessarabia”, among which the most recent is that of Ion Țurcanu, who reverses the terms of the problem and brings into “equation” the Cuman origin of the name Bessarabia.

Starting with the 16th century, Bugeac and Akkerman, Chilia and Ismail are found in documentary sources under the name Bessarabia. The first such document is Reichersdorfer’s map of 1541; Blaise de Vigenère, Stanislaw Sarnicki and Giovanni Botero spoke in their accounts of the area situated on the Black Sea littoral, at the mouth of the Danube, which they called Bessarabia.

**BASARAB –
THE BESSARABIAN
LAND – BESSARABIA...**

**On the origin
of the name of Moldavia
between the Prut and
Dniester Rivers**

Cornel-Constantin Ilie

The earliest mention of Bessarabia is found in two Serbian princely acts from 1349 and 1357, by which Ragusans were prohibited the transit of weapons and raw iron to the Bessarabian Country (Basarabskaja Zemlja). In 1372, in a letter addressed by Pope Gregory XI to the King of Hungary, Louis of Anjou, Bessarabia was mentioned as a place inhabited by many heretics. In 1395, Stephen, the ruler of Moldavia, mentioned “Bessarabian” voivode Mircea in his correspondence with Vladislav IV of Poland; a year later, Vlad, the rival of Mircea the Elder at the throne of Wallachia, was calling himself “voivode of Bessarabia”, as some documents show. Even the great ruler was named, in the 1403 Treaty of Alliance with Poland, “great voivode and prince of the Bessarabian Land”. Through a commercial privilege granted in 1408, Alexander the Good allowed the merchants from Lvov to pass with their goods through Moldavia in order to get to Bessarabia (Wallachia or *Ungrovlahia*). Bessarabia is also mentioned in a series of documents issued by Stephen the Great: a letter from 1462 addressed to King Cazimir of Poland, in which he committed himself not to extradite in the Bessarabian Country the sons of Sâadi Ahmet, a document from the same year by which he gave Putna Monastery 11 Gypsies that he had taken from the Bessarabian Country or a document from 1499 in which he committed himself to attack the Turks by crossing the Danube through the Bessarabian Country (Terra Bessarabiae). Polish chronicler Jan Dlugosz also mentions the Bessarabian Country or Bessarabia.

These are just a few examples showing that during the 14th and 15th centuries Wallachia (or *Ungrovlahia*) was also called Bessarabia or the Bessarabian Country, whose northern and western boundaries were the Carpathian Mountains, up to the Iron Gates, while the Southern border was represented by the Danube until the Black Sea. With respect to the eastern border of Bessarabia, the oldest mention in this regard is found in a document issued by Mircea the Elder on 27 December 1392, in which he declared that his rule extended to the “borders of *Tataria*”.

It is a known fact that at the end of the 14th century the Princes of Wallachia ruled over the mouths of the Danube and the Chilia fortress. There are numerous documentary records proving that the rule of Wallachian Princes extended to the Black Sea, including Chilia. At the same time, however, the Princes of Moldavia expanded their territory to the Dniester River, taking possession of the Cetatea Albă fortress; therefore, Alexander the Good called himself “the prince of the Moldavian Country and of the Parathalasiya” (i.e. of the maritime regions).

According to B.P. Hasdeu, “the Black Sea coast belonged equally to Moldavia and Wallachia”.

The desire of each of the rulers of Moldavia and Wallachia to secure their exit to the Black Sea resulted in many misunderstandings and conflicts between them. After the death of Mircea the Elder, taking advantage of the fights for the throne between his successors, Alexander the Good took possession of the Chilia fortress, successfully defending it against the attacks of Dan II, the ruler of Wallachia, in 1429 and 1430. In 1448, at the suggestion of Iancu of Hunedoara, Chilia was ceded by Peter II to Wallachia; as chronicler Chalcocondil shows, Chilia was defended with the help of a Hungarian garrison.

The situation was perpetuated until the reign of Stephen the Great, who succeeded in conquering the fortress in 1465. This also led to the expedition of Matthias Corvinus in Moldavia in the winter of 1467, which ended with a brilliant victory won by the Moldavian Prince in Baia. It was only until 1484 that Stephen succeeded to maintain his rule over Chilia and Cetatea Albă, which were that year conquered by the Ottomans. During the following period, the Turks extended their domination over Tighina, over the territory between the Ialpuș and the Dniester Rivers (Bugeac) and over the area between the Catlabuga, Ialpuș and Cahul lakes. In 1622 they occupied the town of Reni, at the mouth of the Prut River, thus leaving Moldavia with no exit to the Danube. Documentary information is sufficient to prove that this territory at the mouth of the Danube was for a long time part of Wallachia, and later, following the events mentioned above, a part of Moldavia. The fact that this area belonged for a long time to Bessarabia /the Bessarabian Country created there a strong local tradition, so the name of Bessarabia was preserved in time, long after it ceased to be used as another name for Wallachia. This is supported, with solid arguments, by our great historians and philologists: A.D. Xenopol, B.P. Hasdeu, Gheorghe Brătianu, Nicolae Ioga, Ion Nistor and others. However, there also appeared other hypotheses regarding the name “Bessarabia”, among which the most recent is that of Ion Țurcanu, who reverses the terms of the problem and brings into “equation” the Cuman origin of the name Bessarabia.

Starting with the 16th century, Bugeac and Akkerman, Chilia and Ismail are found in documentary sources under the name Bessarabia. The first such document is Reichersdorfer’s map of 1541; Blaise de Vigenère, Stanislaw Sarnicki and Giovanni Botero spoke in their accounts of the area situated on the Black Sea littoral, at the mouth of the Danube, which they called Bessarabia.

Ioachim Cureus, Emperor Maximilian II's secretary, wrote that "Bessarabia is the most marginal territory of the Moldavian country up to the Black Sea, an area that includes Chila and Moncastro (Cetatea Albă)". And he also showed that "the name they gave it comes from the Bessi (a Dacian tribe) who once lived in Thrace". In the 17th century, in Polish and Venetian documents there is information in this regard (for example, in a 1683 report to the King of Poland is stated that "some call this region Bessarabia, from a certain Wallachian family of palatines").

Dimitrie Cantemir wrote that "Bessarabia is divided today into four provinces, namely Bugeac, Cetatea Albă, Chilia and Ismail". The Bender territory was not part of Bessarabia, being regarded as a distinct Turkish possession, which in 1771 was claimed by the Russians. Regarding Bender, the great historian A.D. Xenopol wrote that the Ottomans "not daring to turn the entire Moldavia into a pashalik, they did the same as in Hungary - where they had installed a Pasha in Buda and turned Transylvania into a tributary province - and set up a border pashalik in Tighina (Bender being its Turkish name name)".

In 1774, through article 16 of the Kuciuk-Kainargi Treaty, Russia committed herself to return Bessarabia and the towns of Akkerman, Chilia and Ismail to the Ottoman Empire, together with all the towns and villages in that province; the same was stipulated in article 4 of the 1792 peace treaty of Iasi.

It is also worth mentioning that, starting with the 15th century, the name Bessarabia was also used beyond the Dniester River, for "the Vozia or Oceacov province" that in 1792 entered under Russian domination. In 1806, Russia claimed Hotin, Bender, Akkerman, Kilia, Ismail, Braila, Giurgiu and Turnu from the Ottoman Empire, a request rejected by the Ottomans. This did not mean that the Russians gave up their claims. On the contrary, in 1810 they suggested the Danube to become border between the Tsarist Empire and the Ottoman Empire; under the Napoleonic pressure, they eventually contended with less, the Sultan agreeing to set the Prut River as border. Under the terms of Article IV of the Peace Treaty of Bucharest, concluded on May 16/28, 1812, Russia took possession of the territory between the Prut and the Dniester Rivers: Bugeac, Chilia, Hotin, Bender, Akkerman, Ismail and Reni, "six of the most rich and best cultivated lands": Soroca, Orhei, Bălți, Hotârnicieni, Codru Tigheciului and Greceni, to which were added many other towns and villages. To conceal from Europe (and maybe even from history) the theft against Moldavia, the government in Petersburg applied the name of Bessarabia to the entire territory between the Prut and the Dniester Rivers, a name that would survive to this day.

Map of Moldavia in „Descriptio Moldaviae”, Leipzig, 1771 (NHMR)

BIBLIOGRAPHY

- Gheorghe Brătianu, *Basarabia, drepturi naționale și istorice*, București, 2004.
Dimitrie Cantemir, *Descrierea Moldovei*, București, 1976.
B.P. Hasdeu, *Histoire critique des roumains. La Valachie jusqu'en 1400*, Bucharest, 1878.
Ion Nistor, *Localizarea numelui Basarabia în Moldova Transpruteană*, București, 1943.
Ion Țurcanu, *În căutarea originii numelui Basarabia*, Chișinău, 2010.
A.D. Xenopol, *Istoria românilor din Dacia Traiană*, vol. II, București, 1986.

Article published in the exhibition catalogue „Basarabia 1812 – 1947. Locuri, oameni, frontiere”, ICR – MNIR, 2012.

LIST OF ILLUSTRATIONS

- p. 22 *The votes expressed in the session of the Country Council held on 27 March 1918*
- p. 22 *Nicolae Alexandri, the oldest member of the Country Council (NMHM)*
- p. 23 *Dimitrie Cărăuș, deputy (NHMR); Grigorie Cazaciu, deputy (NHMR)*
- p. 24 *Andrei Scobioală, deputy (NHMR); Ion Tudose, deputy (NARM)*
- p. 25 *Nicolae Suruceanu, deputy (NHMR); Alexandru Baltaga, deputy (NHMR)*
- p. 26 *"The Ethnographical map of Bessarabia". 1916 (NHMR)*
- p. 27 *"The Ethnographical map of Bessarabia" (made by Alexis Nour). It is the same map as the one on the previous page, but translated into Romanian. 1916 (NAR)*
- p. 28 *Table calendar from the editorial office of the newspaper "Cuvânt Moldovenesc". 1917 (NMHM); The editorial board of the newspaper "Cuvânt Moldovenesc". 1914 – 1915. Standing (to the left) Pantelimon Halippa; in the middle, seated, Nicolae Alexandri; to his right – Simion Murafa (NHMR)*
- p. 29 *Celebrations in the city of Bălți occasioned by the gaining of Freedom after the Russian Revolution of February 1917. 10 March 1917 (NMHM; The Eparchial Congress. April 1917 (Iu.C.)*
- p. 30 *The funerals of Andrei Hodorogea and Simeon Murafa, assassinated by the Bolsheviks on 20 August 1917, in Chișinău, (Iu.C.); The copy of a broadsheet through which the Moldavian Socialist Revolutionary Party invited Moldavian soldiers on the Romanian front to vote, in the elections for the Russian Constituent Assembly, list no. 8 only, containing the candidates of the Moldavian Soldiers and Officers on the Romanian (NARM)*
- p. 31 *The Eparchial House in Chișinău where the Moldavian Military Congress held its sessions (NHMR); The building in Chișinău which hosted the Moldavian Officers' Central Executive Committee (NHMR)*
- p. 32 *The members of the Coalition Committee comprising government, public and banking functionaries declare their willingness to subordinate themselves to the Country Council, but for a better and more efficient collaboration with the new, legitimate authorities of Bessarabia, they request that representatives of the factions within the Bessarabian parliament be sent to the general meeting of the above mentioned professional categories' delegations, convoked for 30.11.1917 at the Social Bank (NARM); The Central Executive Committee of the Deputies of Moldavian Officers and Soldiers (president – Gherman Pinteia) invites the Executive Committee of the Moldavian Officers and Soldiers on the Romanian Front to send delegates to the Moldavian Military Congress (NARM)*
- p. 33 *Declaration by which the Country Council proclaims the establishment of the Moldavian Democratic Republic and its autonomy from Russia. 2 December 1917 (NAR)*
- p. 34 *The Flag of the Country Council (NMHM)*
- p. 35 *The Flag of the 1st Infantry Regiment of the Moldavian Democratic Republic (NMHM)*
- p. 36 *The newspaper "Ardealul" announces the proclamation of the Moldavian Republic (NHMR); A group of inhabitants from the Costești volost in Chișinău County, headed by the president of the volost, express on behalf of all inhabitants of the volost, their joy for the opening of the City Council's sessions (NARM)*
- p. 37 *The request to urgently send troops over the Prut River addressed by the Government of the Moldavian Republic to the Romanian Minister of War. 24 December 1917 (NAR); The Seal of the Executive Committee of the Soroca County, Bessarabia. 1917 (NMHM)*
- p. 38 *Map of the Moldavian Republic – Bessarabia. 1918 (NHMR)*
- p. 39 *The Palace of the Country Council; Telegram sent to the leadership of the Country Council by the president of the Romanian Senate, Em. Porumbaru, and the president of the Romanian Chamber of Deputies, V. Morțun, who express the joy caused to them by the help that the Romanian army provided, at the request of the Country Council, in ensuring the security and internal order of the second Romanian state. January 1918 (NARM); Ion Incuțel, the president of the Country Council, thanks the presidents of the Romanian Senate and Chamber of Deputies for the brotherly help granted by the Romanian Army "in order to safeguard the life of our new and independent state". 15 January 1918 (NARM)*
- p. 40 *Page from the journal kept by captain Dimitrie Dimăncescu during the time spent in Bessarabia in 1918 (documents received through the courtesy of Mr. Dan Dimăncescu).*
- p. 41 *The newspaper "Ardealul" of 16 January 1918 reporting the entry of Romanian troops into Chișinău (NHMR)*
- p. 42 *The young wing of the Country Council: Petre Stîhi, Anton Crihan, Nicolae Grosu, (Alex Văleanu; above, from left to right); Vlad Cazaciu, Vlad Grosu, Vasile Harea, Ion Văluț, Grigore Cazaciu (below, from left to right). 1918 (Iu.C.); Group of students from the University in Iași who on 13 January 1918 greeted, wearing clothes in the colours of the Romanian national flag, the Romanian troops that entered in Chișinău (Iu.C.)*
- p. 43 *The Declaration of the Country Council through which it proclaims the Independence of the Moldavian Republic. 24 January 1918 (NHMR); Telegram sent to the Government of the Ukrainian Republic by the Government of the Moldavian Republic, which contests the plan of the new Ukrainian authorities of representing Bessarabia at the peace talks held in Bucharest with the Central Powers (NARM)*
- p. 44 *Telegram sent to the President of the Country Council, recounting the celebrations for the one year anniversary since the liberation of the Chilia Noua city by the Romanian Army, which saved it "from the claws of the Bolsheviks" (NARM); The Manifest addressed by General Prezan to the inhabitants of Bessarabia. 12 January 1918 (NAR); The minutes of the meeting of a group of Moldavian railway workers from the Herson province, Elisavetgrad section, who aligned themselves with the decisions adopted by the Country Council. 14 January 1918 (NARM)*
- p. 45 *The proclamation of General Broșteanu on 20 January 1918 (NAR)*
- p. 46 *Some members of the Country Council. 1918 (NMHM)*
- p. 47 *"The desire for union of the Bălți County", document by which the inhabitants of the county express their wish to unite with Romania. 3 March 1918 (NAR)*

p. 48 *The Declaration of the Country Council of the Moldavian Democratic Republic regarding the country's union with Romania. 27 March 1918 (NARM); The Act of Bessarabia's Union with Romania. 27 March 1918 (NHMR)*

p. 49 *The deputies of the Country Council who voted the union of Bessarabia with Romania. 27 March 1918 (NAR)*

p. 50-51 *Lists with the votes expressed by the deputies of the Country Council on 27 March 1918, when the union of Bessarabia with Romania was decided (NAR)*

p. 52 *The Union of Bessarabia as related in the newspaper "Gazeta Bucureștilor" (NHMR); Alexandru Marghiloman, the president of the Romanian Council of Ministers, in Chișinău on 27 March 1918 (NHMR)*

p. 53 *The resolution proposed by the Moldavian Bloc to the Country Council and read by Ion Buzdugan in the meeting of 27 March 1918 (NAR)*

p. 54 *Alexandru Marghiloman, the president of the Romanian Council of Ministers, in Chișinău on 27 March 1918 (NAR)*

p. 55 *The deputies of the Moldavian Bloc holding in their hands the declaration of the union of Bessarabia with Romania (Iu.C.); Alexandru Marghiloman at the banquet organized after the voting of the union of Bessarabia with Romania. 27 March 1918 (NHMR)*

p. 56 *Telegram sent to King Ferdinand by Ion Inuleț, the president of the Country Council, who announces him the union of Bessarabia with Romania (NHMR); Telegram addressed to Ion Inuleț by King Ferdinand on the occasion Bessarabia's Union with Romania being voted by the Country Council (NARM)*

p. 57 *The Union of Bessarabia with Romania. The crowds gathered in Synod Square (NHMR); The newspaper "The Country Council". 30 March 1918 (NMHM)*

p. 58 *King Ferdinand and Queen Marie participating in the celebration of Bessarabia's union with Romania. 30 March 1918 (NAR)*

p. 59 *King Ferdinand and Queen Marie participating in the celebration of Bessarabia's union with Romania. 30 March 1918 (NHMR)*

p. 60 *The Palace of the Country Council (Iu.C.); Certificate issued to Emanoil Cately attesting that he was general director of Agriculture in the General Directorate of the Moldavian Democratic Republic. 20 April 1918 (NMHM)*

p. 61 *On 29 March 1918, the Council of Ministers decided that religious services were to be officiated in all churches and schools on the 30th of March 1918 on the occasion of Bessarabia's union with Romania. All activity was to be stopped in public institutions and schools, and priests and teachers were to explain to parishioners and other inhabitants of the counties the significance and importance of the event (NARM); Alexandru Marghiloman, the president of the Romanian Council of Ministers, proposes to the King the establishment of a Provisional Council of Directors in Bessarabia. 9 April 1918 (NAR)*

p. 62 *The Union of Bessarabia in the daily notes of Queen Marie*

p. 63 *The letter sent by Alexandru Marghiloman, the president of the Romanian Council of Ministers, to bishop Gurie Grosu. 4 April 1918 (NHMR); King Ferdinand promulgates the vote of the City Council regarding the union*

of Bessarabia with Romania. 9 April 1918 (NAR)

p. 64 *The delegation sent by the Country Council to Iași after the union: Ștefan Ciobanu, Ion Pelivan, Pantelimon Halippa, Daniel Ciugureanu (Iu. C.); Decree regarding the establishment of the Council of Directors for the provisional administration of Bessarabia. 9 April 1918 (NAR)*

p. 65 *A collective thank-you letter for all that had happened in Bolgrad, a city with a majority Bulgarian population, after "the arrival of the brave Romanian army", especially for having been saved from the "Bolshevik hurricane". It was signed by Mayor V. Radov and the members of the Communal Council: Iliia Poncev, Stepan Dimov, Nicolai Adamov, Gheorghe Ivan Radov, Vasili Arabadji. 27 April 1918 (NARM); The Agrarian Commission of Soroca County. 1918 (Iu.C.)*

p. 66 *The deputies of the Country Council who participated in the session of the Bessarabian parliament held on 27 November 1918, when the agrarian reform and the unconditioned union of Romania with Bessarabia were voted. (Iu. C.); The Management of the Children's Orphanage in Bessarabia expresses its sincere thanks to the Country Council for the especially generous gesture of offering, free of charge, its fruit and vegetable garden for the nourishment of war orphans. August 1918 (NARM)*

p. 67 *Decree for the abolishment of the General Commissariat of Bessarabia. 11 December 1918 (NAR); Decree for the appointment of General Artur Văitoianu as General Commissar of Bessarabia. 13 June 1918 (NAR)*

p. 68 *The situation of Bessarabia after the proclamation of the Union, as reported in various publications of the time (NHMR)*

p. 70 *The Bessarabian delegation at the Peace Conference in Paris (1919): Ion Codreanu, S. Cujbă, Ion Pelivan, Gh. Năstase (NHMR)*

p. 71 *The first cabinet of Greater Romania, which included representatives of the provinces united with the kingdom in 1918. On the first row, the first from the right is Ion Inuleț, the representative of Bessarabia (NHMR)*

p. 72 *Law on the ratification of law-decree no. 842 from 9 April 1918 regarding the union of Bessarabia with Romania. 20 December 1918 (NAR)*

p. 73 *Law authorizing the government to ratify and apply the treaty concluded in Paris on 28 October 1920 (NAR)*

p. 74 *The map of Romania and its neighbors. 1920 (NAR)*

p. 75 *The administrative map of Greater Romania. 1920 (NHMR)*

p. 76 - 77. *Maps published in „Andrees Handatlas”. Leipzig, 1937 (NHMR)*

p. 78 *Ion Inuleț and Ion Gh. Duca (NHMR)*

p. 79 *Pantelimon Halippa (the bearded one) in a group in which there also is Simion Murafa (the first to the left, standing). ca. 1910 (NAR)*

p. 80 *The third cabinet led by Iuliu Maniu (October 1932 – January 1933). The first from the left, seated, is state minister Pantelimon Halippa (NHMR).*

p. 81 *Pantelimon Halippa amid his friends, on his 85th anniversary (NHMR)*

p. 81 *Ion Pelivan and Pantelimon Halippa (the first two from the left) in Govora. 1941 (NHMR)*

p. 89 *Gathering of the National-Liberal organization in Lăpușna (1928). In the centre of the image is Constantin Stere – between Ion Mihalache and Pantelimon Halippa (NHMR)*

MAGIC PRINT

Editat și tipărit la **MAGIC PRINT S.R.L.**
Bd. Republicii Nr. 45 B, Onești, 601129, BC
Tel. 0234 319 810 Fax 0234 306 079
office@mgp.ro www.mgp.ro

ISBN 978-606-622-363-8